

PETRU ANDEA

ALIN ANTON

ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ TEHNOETICĂ

Editura POLITEHNICA

Colecția “ETICĂ”

**ETICĂ
ȘI
INTEGRITATE ACADEMICĂ
TEHNOETICĂ**

Apreciez în mod deosebit efortul autorilor acestei cărți de a trata, într-o manieră unitară și coerentă, suita de măsuri prin care s-au introdus, în universitățile și institutele de cercetare științifică din România, reguli de comportament etic, prevăzute în legi și în coduri de etică și integritate. Deși axate în principal pe experiența acumulată în dezvoltarea și aplicarea normelor de etică academică în Universitatea Politehnica Timișoara, cartea se constituie într-un îndrumător cât se poate de util activităților consiliilor de etică din universitățile românești.

Consider lucrarea deosebit de valoroasă și extrem de utilă celor preocupați de cunoașterea și modul de aplicare a normelor de etică și integritate academică.

Referent științific: Prof. dr. ing. Adrian BADEA

Președintele Academiei Oamenilor de Știință din România

Prezenta carte vine în sprijinul celor care trebuie să asigure cunoașterea și respectarea de către membrii comunităților academice a prevederilor privind comportamentul etic, prevederi cuprinse în Constituția României, în legi, în Carta Universitară și în Codul de etică ale fiecărei universități.

Dacă analizăm amplul capitol dedicat în carte problemelor de „tehnnoetică”, prin care se leagă curente etice de tehnologie, putem aprecia lucrarea ca fiind deosebit de actuală, valoroasă și utilă tuturor celor preocupați de a așeza activitatea comunităților academice și științifice pe baze etice.

Referent științific: Prof. dr. ing. Valeriu TABĂRĂ

Președintele Academiei de Științe Agricole și Silvicultură
Gheorghe Ionescu Șişești

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ANDEA, PETRU

Etică și integritate academică : tehnnoetică / Petru Andea, Alin Anton. – Timișoara : Editura Politehnica, 2021

Conține bibliografie

ISBN 978-606-35-0404-4

I. Anton, Alin

17

378

PETRU ANDEA

ALIN ANTON

**ETICĂ
ȘI
INTEGRITATE ACADEMICĂ
TEHNOETICĂ**

Colecția "ETICĂ"

EDITURA POLITEHNICA
TIMIȘOARA – 2021

Copyright © Editura Politehnica, 2021

Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă prin indiferent ce formă, fără acordul prealabil scris al Editurii Politehnica.

EDITURA POLITEHNICA

Bd. Vasile Pârvan nr. 2B
300223 Timișoara, România

Tel./Fax. 0256/404.677

E-mail: editura@upt.ro

Consilier editorial: Prof. dr. ing. Sabin IONEL

Redactor: Claudia MIHALI

Partea I: Prof. dr. ing. Petru ANDEA

Partea a II-a: Șef lucr. dr. ing. Alin ANTON

Imaginile utilizate în carte aparțin domeniului public fiind preluate de la adresele: <https://publicdomainvectors.org>, <https://unsplash.com/>

Bun de imprimat: 10.02.2021

Coli de tipar: 12,5

C.Z.U. 17

378

ISBN 978-606-35-0404-4

Tipar executat sub comanda nr. 3
la Tipografia Universității Politehnica Timișoara

PREFAȚĂ

Etica este o ramură a filozofiei, ocupându-se cu cercetarea problemelor de ordin moral, considerându-le ca fiind unele din cele mai importante laturi ale existenței sociale.

În esență, dacă privim evoluția eticii de-a lungul secolelor și mileniilor, constatăm că principala preocupare a constituit-o analiza categoriilor de „bine” și „rău”. Subiectul este prezent și în Biblie fiind personificat prin cei doi fii ai lui Adam, Cain și Abel: Abel personifica „binele”, iar Cain, care și-a ucis fratele, personifica „răul” [1]. Și astăzi, societatea umană cunoaște atât „binele” cât și „răul”, aceste fenomene fiind prezente, din păcate, și în mediul academic și științific. Considerând că este o datorie a școlii de a cultiva „binele” și de a învăța tinerii să cunoască și să combată „răul”, s-a introdus în programa universitară cursul de „etică și integritate academică”.

Prezenta carte tratează suita de măsuri prin care s-au elaborat și introdus reguli de comportament etic în universități, concretizate prin prevederi legale, conținute în Carta fiecărei universități și prin coduri de etică și deontologie. Aceste norme, precum și modul în care ele se aplică și se regăsesc în viața academică de zi cu zi constituie subiectul acestei lucrări.

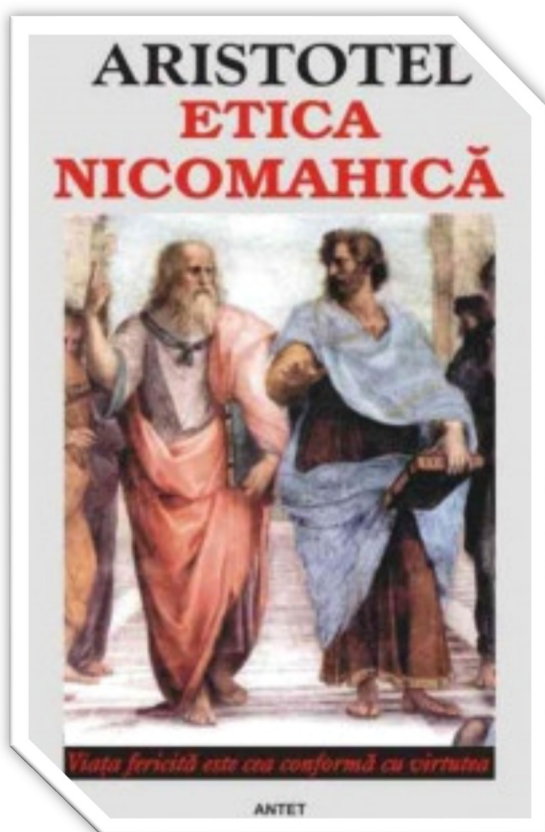
De asemenea, având în vedere particularitățile de pregătire a studenților într-o universitate tehnică, în principal a studenților din profilul electric (automatizări și calculatoare, electronică și telecomunicații, inginerie electrică și electroenergetică) am considerat util să abordăm și probleme etice grupate sub denumirea de „tehnocratică”, cu sublinierea că *tehnocratica* are menirea de a construi o punte între tehnologie și curente etice de sorginte non-tehnică.

Specificăm că în elaborarea cărții am avut în vedere prevederile articolelor 9 și 35 din Legea 8/1996, care stabilesc limitele exercitării dreptului de autor și condițiile care permit utilizări ale unor opere aduse anterior la cunoștința publicului. În cazul nostru, extrasele din legislație sau diverși autori au exclusiv scop didactic, sursele fiind indicate în bibliografie.

Cartea se adresează studenților în general și în particular studenților de la ciclurile de licență și master din Universitatea Politehnică Timișoara.

Autorii

1. INTRODUCERE. SCURT ISTORIC

Între etică și morală nu există un raport de identitate, deși au unele similitudini. Termenul de „ETICĂ” provine din filozofia greacă (ethos – lăcaș, locuință, locuire și ethicos – năray, obicei, caracter), iar termenul „morală” provine din limba latină (mos-mores-moralis - obicei, datină, obișnuință). Cicero [2] scria despre filozofia morală, înțelegând prin ea aceeași sferă a cunoașterii pe care Aristotel o numea etică [4]. Hegel face însă distincție între acești termeni, astfel încât astăzi filozofia modernă consideră etica drept disciplină filozofică ce studiază morala [3].

Alte definiții sintetizează etica și morala drept „știința binelui și a regulilor acțiunii umane”. Ideea de „bine” a fost obiect de reflecție încă de la Platon [6,7] și Aristotel, care s-au

preocupat de elaborarea și fundamentarea teoretică a unor sisteme de norme morale (coduri), de definirea și determinarea noțiunilor de datorie, virtute, fericire, de cercetarea valorilor și normelor specifice unor profesii (deontologie), de ierarhia valorilor morale ș.a.

Spre exemplu, la Aristotel, primordială este „dreptatea”, care generează raporturile individului cu societatea, în timp ce „înțelepciunea, curajul și cumpătarea” determină raportul individului cu sine.

Merită menționată suita de 10 cărți ale lui Aristotel, reunite sub titlul de „Etica Nicomahică” care are ca subiect „virtutea” și „prietenia” [4].

La fel, în cartea sa „Politica”, Aristotel promovează o serie de principii, valabile și astăzi, cum ar fi cel al supremației constituționale ca temei al

organizării sociale, sau principii ca cel al justiției, al libertății, al egalității, al suveranității legii ș.a [5].

Platon și Aristotel, continuând tradiția lui Socrate, consideră sufletul omenesc ca fiind de natură divină, marcând astfel începutul afirmării demnității umane [6].

La fel considerau stoicii și epicurienii [43].

În concepția vechilor filozofi, normele sociale de comportament nu vin de la natură sau nu numai ci sunt urmarea unei înțelegeri între oameni pentru a-și asigura liniștea socială.

Lycurg considera că educația este una din măsurile sociale cele mai importante [43].

Solon a fundamentat cea mai importantă cucerire a democrației, aceea a dreptului de vot pe care îl aveau toți cetățenii în Adunarea poporului, toți fiind egali și putând lua cuvântul [43].

Sofiștii produc o adevărată revoluție intelectuală, înlocuind cauzele divine cu cele naturale. Ei au statuat „că omul este măsura tuturor lucrurilor” [43].

S-a căutat răspunsul la întrebarea: poate fi virtutea învățată?

Unii considerau că virtutea este un dar de la zei, iar alții că oricine poate deveni virtuos prin învățare.

Platon a fundamentat principiile care și astăzi stau la baza unui stat de drept cum ar fi cel al legitimității, al competenței, al supunerii guvernanților față de un sistem de legi, al limitării puterii și al responsabilității [7]. Durata mandatului guvernanților trebuie limitată deoarece, considera Platon, „puterea prea lung exercitată corupe” [8].

Cicero, care a scris opere de politică, retorică, filosofie ș.a., considera că dorința de adevăr este o formă a virtuții, fapt pentru care „iubim tot ce este adevărat, adică libertatea, sinceritatea, consecvența și urâm deșertăciunea, minciuna, fraudă, răutatea și nedreptatea”. O altă formă de virtute, considera Cicero, constă în ordine și echilibru. În normele lui Cicero un loc de prim rang avea virtutea. Similar, gânditorul roman Seneca considera că filosofia este năzuința către virtute [43].

În perioada evului mediu, în Europa, etica și normele antice sunt treptat înlocuite cu etica și normele creștine [51]. Sfântul Augustin (sec V e.n.) era încă sub influența lui Platon, susținând că omul are o cunoaștere intelectuală independentă și directă a realității [43], în timp ce Toma d’Aquino (sec. XIII e.n.) consideră că filosofia are drept scop cunoașterea pe cale rațională a lui Dumnezeu [9].

Rățiunea, prin voință și cunoaștere, devine fundamentul libertății umane. Toma d’Aquino recunoaște că omul este o ființă socială, având

înclinația naturală de a face binele și de a îndepărta răul, în acest scop intrând într-o ordine socială a cărei desăvârșire se regăsește în stat. Dar „ordinea divină limitează în mod obiectiv întreaga putere eventuală a statului“.

În secolul al XVII -lea se face trecerea de la concepțiile teocratice medievale, care considerau statul drept o creație divină (orice putere vine de la Dumnezeu), la teoriile specifice modernității, care consideră că statul a apărut prin voință umană.

Un rol important l-a avut opera lui Montesquieu „Despre spiritul legilor“, în care face o radiografie a societății feudale și propune remedii, unele valabile și în zilele noastre, cum ar fi separarea puterilor în stat [10]. Montesquieu aprobă, în parte, unele teze avansate de Niccolo Machiavelli, care în scrierile sale promovează distincția dintre politică și morală, considerând că politica exclude valori ca binele sau cele promovate de religie [11].

Machiavelli este autorul tezelor că în politică „imposibilul poate deveni posibil“ și că omul politic trebuie judecat după scopul și faptele sale, precum și după rezultatul acestora.

Rene Descartes, în „Discurs asupra metodei“ proclamă că suprema certitudine este rațiunea umană. Lui îi datorăm maxima celebră „cogito ergo sum – gândesc deci exist“ [12].

Jean Jacques Rousseau considera că prima sursă a răului este inegalitatea „omul s-a născut liber dar pretutindeni e în lanțuri“ spunea J.J.Rousseau [13].

Pentru Immanuel Kant libertatea este fundamentul moralității. În genialele sale opere „Critica rațiunii pure“ [14] și „Critica rațiunii practice“ [15] Kant afirma „dacă nu ar exista libertate, legea morală nu s-ar găsi în noi“.

Kant pornește de la conceptul de „voință bună“, care se întemeiază numai pe rațiune și care pune în prim plan conceptul de „datorie“.

Kant a făcut în permanență afirmația că morala se deosebește de drept. Morala vizează forul interior, iar dreptul forul exterior.

Hegel, în filosofia sa, încearcă să împacă două concepte aparent ireconciliabile: necesitatea istorică cu libertatea. El este autorul celebrei maxime „libertatea este necesitatea înțeleasă“ [43].

În România, Mircea Djuvara aplică în mod creator teoria Kantiană, susținând că morala este cea care fundamentează dreptul și niciodată invers [16].

2. DEFINIȚII. ABREVIERI

Pentru a facilita înțelegerea noțiunilor conținute în carte și a asigura fluența parcurgerii acestuia, am considerat util ca de la bun început să definim principalii termeni cu care operăm.

Definiții

1. **Conflict de interese** – apare atunci când, în virtutea funcției/postului pe care îl ocupă, o persoană ia decizii sau participă la luarea unor decizii cu privire la care are și un interes personal;
2. **Incompatibilitatea** – situația când o persoană ocupă concomitent două sau mai multe funcții al căror cumul este interzis prin lege;
3. **Hărțuire** – comportament degradant, intimidant sau umilitor care conduce la afectarea capacității unei persoane de a desfășura în mod firesc activitățile profesionale, sau de a-și exercita drepturile.
4. **Confecționarea de rezultate sau date** – raportarea de rezultate sau date fictive, care nu sunt rezultatul real al unei activități de cercetare-dezvoltare-inovare (C.D.I.);
5. **Falsificarea de rezultate sau date** – raportarea selectivă sau respingerea datelor ori a rezultatelor nedorite; manipularea reprezentărilor sau a ilustrațiilor, alterarea aparatului experimental sau numeric pentru a obține datele dorite, fără a raporta alterările făcute;
6. **Plagiat** – expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale;
7. **Autoplăgiat** – Expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic ale aceluiași sau acelorași autori și fără a face trimitere la sursele originale;
8. **Cercetare-Dezvoltare-Inovare (C.D.I.)** – activități sistemice strâns legate de producție, promovare, difuzie și aplicare a cunoștințelor științifice și tehnice;
9. **Evaluarea externă** – evaluare realizată de servicii sau persoane din afara organizației;

10. **Evaluarea independentă** – evaluare realizată de servicii sau persoane care nu au legătură cu responsabilii concepției sau acțiunii;
11. **Evaluarea partenerială**- evaluarea la care participă diferite organisme finanțatoare și/sau partenerii lor;
12. **Evaluare ex-ante** – evaluarea condusă înainte de punerea în aplicare (practică) a unei acțiuni.

Abrevieri

1. **IOSUD** – Instituție Organizatoare de Studii Universitare de Doctorat.
2. **CNATDCU** – Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare.
3. **UEFISCDI** – Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, Cercetării, Dezvoltării și Inovării.
4. **CNCS** – Consiliul Național al Cercetării Științifice.
5. **OSIM** – Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci.
6. **ORDA** – Oficiul Român pentru Drepturile de Autor.
7. **IMM** – Intreprinderi Mici și Mijlocii.
8. **CEMU** - Consiliul de Etică și Management Universitar.
9. **CNECSDTI** – Consiliul Național pentru Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării.
10. **Sistemul Electronic Național** - ansamblu unitar alcătuit din „Sistemul e-guvernare“ și „Sistemul e-administrație“, accesibil prin Internet la adresa [www. e-guvernare.ro](http://www.e-guvernare.ro).
11. **Procedura electronică** - modalitatea prin care o persoană fizică sau juridică beneficiază de facilități tehnice oferite de Sistemul Electronic Național.
12. **Interacțiunea unidirecțională** - procedura electronică prin care destinatarii informațiilor publice și beneficiarii serviciilor publice au acces la formulare administrative, pe care le pot vizualiza, completa și tipări în vederea depunerii sau transmiterii acestora către autoritățile administrației publice prin mijloace tradiționale.
13. **Interacțiunea bidirecțională** - procedura electronică prin care destinatarii informațiilor publice și beneficiarii serviciilor publice au acces la formulare administrative, pe care le pot vizualiza, completa și trimite către autoritățile administrației publice prin mijloace electronice.
14. **Interoperabilitatea** - capacitatea sistemelor informatice, produselor-program, aplicațiilor sau serviciilor accesibile prin Sistemul Electronic Național de a comunica și schimba informații într-o modalitate efektivă și compatibilă.

3. NORME LEGISLATIVE

Normele privind etica și integritatea academică sunt prevăzute într-o serie de acte normative, la ora actuală fiind în vigoare următoarele:

1. Norme naționale:

- Legea nr.1/2011 – Legea educației naționale;
- Legea nr. 206/2004 – Legea privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltare tehnologică și inovare, cu modificările ulterioare;
- Legea nr. 319/2003 – Legea privind statutul personalului de cercetare-dezvoltare;
- Legea nr. 8/1996 – Legea privind protecția drepturilor de autor și a drepturilor anexe;
- OG nr.57/2002 – privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică;
- HG nr. 681/2011 – Codul studiilor universitare de doctorat;
- Ordinul MECTS nr.3666/2011 privind aprobarea Codului drepturilor și obligațiilor studenților.
- Ordinul MECTS nr.5691 / 2011 privind aprobarea Regulamentului de funcționare a Consiliului Național de Atestare a Titularilor, Diplomelor și Certificatelor universitare în vederea evaluării tezelor de abilitare și a modelului Cererii tip pentru susținerea tezei de abilitare.
- Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului de Etică și Management Universitar (CEMU).

2. Norme locale (în Universitatea Politehnica Timișoara)

- Carta UPT;
- Codul de etică și deontologie al UPT.

Desigur, fundamentele juridice ale acestor acte normative decurg din prevederile Constituției României în vigoare în prezent.

În anexa la carte sunt extrase prevederi care se referă la normele etice și morale ce guvernează societatea românească de astăzi.

Partea I

Etică și integritate academică

I.1. PRINCIPII DE ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ

Etica academică este studiul moralei din universitate, manifestată în relațiile dintre personal și instituție, dintre membrii instituției și dintre personal și beneficiarii externi (firme contractante, licee, părinți etc).

Morala academică și cea a cercetării nu sunt părți ale „moralei comune”, ci sunt forme ale eticii instituționale [40].

Principiile etice sunt criterii majore care întemeiază și justifică regulile de conduită, ele țin de fundamentele moralității, fiind dezbătute și modificate continuu de eticieni.

Datoriile morale specifice sau standardele morale (regulile de conduită, proceduri de aplicare a principiilor) există sub forma unor obligații sau interdicții care ne spun ce să facem/să nu facem sub aspect moral.

Principii etice universale [40]:

1) *Principiul autonomiei*: trebuie respectat dreptul fiecărei persoane de a decide liberă alegerile, scopurile și proiectele proprii, fără nici o ingerință străină, pe baza propriilor sale credințe și valori.

2) *Principiul demnității*: omul trebuie respectat ca valoare supremă și incomparabilă, el nu trebuie tratat niciodată doar ca un mijloc pentru a ne atinge scopurile egoiste, ci ca scopul cel mai înalt.

3) *Principiul binefacerii*: Fă binele și, dacă nu poți face bine fără să faci simultan și un rău, atunci e preferabil să nu acționezi.

4) *Principiul precauției*: Nu trebuie să acționăm (mai ales în cercetare) în modalități care pot fi dăunătoare în viitor chiar și în condițiile în care nu putem prezice exact care vor fi daunele și cine vor fi cei afectați.

5) *Principiul dreptății*: Trebuie să distribuim echitabil (nepărtinitor) bunurile și serviciile universității, să nu discriminăm persoanele, să le apreciem după merit, nevoi, contribuție și responsabilitate etc., ținând cont de resursele disponibile. Acestea sunt cele mai cunoscute principii etice din filosofia europeană a moralei și cele mai relevante pentru etica academică.

Cercetări teoretice de etică organizațională [40] evidențiază că mediul sau contextul organizațional influențează în mod direct comportamentul (i)moral al membrilor unei organizații. Universitățile trebuie să dezvolte un mediu etic și practici etice la nivel instituțional pentru a pretinde comportamente etice la nivel individual. Este așadar nevoie să fim atenți la etica universității ca întreg, deopotrivă cu etica membrilor acesteia.

Principalele principii care stau la baza elaborării unui Cod de etică și integritate academică sunt următoarele [45]:

- a supremația Constituției și a legii;
- b prioritatea interesului public;
- c dreptatea și echitatea, care garantează că membrii comunității sunt dreptți, corecți și echitabili, nepermițându-se discriminarea, exploatarea, abuzul de putere. Se asigură nediscriminarea și egalitatea de șanse, eliminarea conflictelor de interese, prevenirea și combaterea oricărei forme de corupție, favoritism și nepotism;
- d profesionalismul, principiu conform căruia membrii comunității au obligația de a desfășura activitățile în cadrul Universității cu responsabilitate, competență, eficiență, corectitudine și conștiinciozitate;
- e imparțialitatea și independența, principiu conform căruia membrii comunității, în exercitarea rolului pe care îl dețin sunt obligați să aibă o atitudine obiectivă, neutră față de orice interes politic, economic, religios sau de altă natură;
- f integritatea morală, principiu conform căruia membrilor comunității le este interzis să solicite sau să accepte, direct ori indirect, pentru ei sau pentru alții, vreun avantaj ori beneficiu în considerarea funcției pe care o dețin sau să abuzeze în vreun fel de această funcție;
- g cinstea și corectitudinea, principiu conform căruia în exercitarea rolului deținut în Universitate și în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu membrii comunității trebuie să fie de bună-credință;
- h transparența, creează premisele egalității de șanse în competiție și accesul echitabil la resursele universitare. Se respectă principiul transparenței tuturor categoriilor de informații care interesează membrii comunității, în condițiile legii;
- i libertatea gândirii și a exprimării, principiu conform căruia membrii comunității pot să-și exprime și să-și fundamenteze opiniile, cu respectarea ordinii de drept și a bunelor moravuri. Este interzisă periclitatea sub orice formă a dreptului la exprimarea liberă a opiniilor.
- j libertatea academică-reprezintă recunoașterea și garantarea dreptului oricărui membru al comunității academice de a exprima liber opinii academice în spațiu universitar, libertatea de predare, de cercetare și de

creație , în conformitate cu criteriile de calitate academică, cu limitările stabilite de lege. Universitatea este un spațiu liber de ingerințe, presiuni și constrângerile politice, economice sau religioase, exceptând constrângerile de natură legală, etică și științifică;

- k exercitarea autonomiei personale în perimetrul universitar reprezintă posibilitatea de a alege individual, în cunoștință de cauză, programele de studiu și cele de cercetare, traseele de carieră universitară, oportunitățile, nivelul de recunoaștere la care dorește să acceadă persoana respectivă, în concordanță cu prevederile legale și instituționale și cu respectarea drepturilor și libertăților celorlalți membri ai comunității;
- l colegialitatea, generozitatea și omenia trebuie să se manifeste în relațiile interumane din și în afara perimetrului universitar.

În Codul de Etică și Deontologie al Universității Politehnica Timișoara [45] sunt statuate norme care să asigure respectarea principiilor de etică și integritate academică enumerate anterior.

Astfel:

- UPT susține și recompensează excelența științifică, profesională, managerială și administrativă, solidaritatea colegială și loialitatea competițională, odată cu sancționarea imposturii, amatorismului, superficialității, dezinteresului și plafonării.

Responsabilitatea profesională și socială presupune implicarea fiecărei persoane în soluționarea, în cele mai bune condiții, a îndatoririlor care îi revin sau pe care le asumă în interesul societății și a comunității UPT. Fiecare persoană este răspunzătoare pentru faptele sale.

- În activitatea didactică, profesionalismul și responsabilitatea presupun o calitate înaltă a procesului educațional, care se manifestă prin comunicarea obiectivelor cursului, susținerii cursurilor conform orarului, adaptarea stilului de predare la nevoile și nivelul cursului și la specificul grupului de studenți, elaborarea, pregătirea sau asigurarea materialului didactic necesar studenților pentru curs, seminar sau laborator, ținerea orelor de consultații prevăzute, urmărirea și îndrumarea activității de redactare de lucrări (proiecte, lucrări de licență sau disertație) de către studenți, alegerea unor modalități de examinare potrivite, notarea și comunicarea rezultatelor în termenul prevăzut.
- Sub aspectul pedagogic, profesionalismul și responsabilitatea presupun alegerea celor mai adecvate modalități de tratare a fiecărei teme din cadrul programei, comunicarea obiectivelor disciplinei, alegerea unor modalități de examinare în concordanță cu aceste obiective. Este de asemenea importantă adaptarea stilului de predare la nevoile și la nivelul disciplinei de studiu.

- Fiecare membru al comunității academice își asumă, la nivelul său, răspunderea pentru calitatea procesului educațional.
- Orice cadru didactic trebuie să stăpânească în detaliu disciplina pe care o predă, asigurându-se că întregul conținut al disciplinei este actualizat, reprezentativ și adecvat nivelului la care se situează disciplina în planul de învățământ.
- Cadrele didactice au libertatea de a adera la o interpretare sau alta a domeniului propriu, fără a impune însă acea orientare particulară studenților în procesul educațional.
- Dezacordurile de natură științifică între cadrele didactice din UPT nu trebuie să afecteze pregătirea și evaluarea corectă a studenților.

- **Respectul și toleranța** trebuie să se manifeste atât pe orizontală – între persoane cu același statut (de același „rang”) – cât și pe verticală – în relațiile ierarhice sau de la cadru didactic la student. Lipsa respectului și toleranței în relațiile ierarhice pe verticală poate conduce la abuz de putere, hărțuire, insultă și inechități.

Respectul și toleranța în mediul academic presupun acceptarea argumentației ca singurul criteriu de convingere în disputele de idei în general și în cele științifice în particular.

Este de datoria fiecărui membru al comunității UPT să nu practice și să combată xenofobia, rasismul și șovinismul, misoginismul, hărțuirea sub orice formă, insulta și să accepte diversitatea convingerilor filozofice, religioase, politice etc.

- **Politețea** decurge în mod natural din comportamentul respectuos și tolerant și are aceeași susținere și apreciere în cadrul comunității UPT.

Politețea în mediul academic are multiple forme de manifestare dintre care, fără să fie limitative, se pot menționa:

- curtoazie și respect datorate fiecărui membru al comunității UPT. Încălcarea acestei obligații de către o persoană nu conferă celui lezat dreptul de a adopta o conduită similară;
- evitarea unui aer patronal, a jignirilor de orice natură și a calomniilor, atât pe orizontală (între colegi), cât și pe verticală (ierarhic);
- respectarea diferențelor de ordin religios, lingvistic sau de altă natură între membrii comunității UPT;
- salutul și răspunsul la salut în condiții civilizate / cu deferență, atât în facultate cât și în exterior, atât pe orizontală, cât și pe verticală;
- atitudine politicoasă față de persoanele cu nevoi speciale și persoanele în vârstă, în toate împrejurările.

- *Cumpătarea și moderația* în comportament și limbaj sunt recomandate tuturor membrilor comunității UPT. Prin aceasta se evită orice formă de exces care ar putea conduce la crearea de tensiuni interumane, la deteriorarea

climatului academic. Cumpătarea și moderația se recomandă și cadrelor didactice pentru evitarea exigențelor exagerate la diferite forme de verificare a cunoștințelor studenților.

- *Colegialitatea, altruismul, generozitatea și omenia* trebuie să se manifeste în relațiile interumane din și în afara perimetrului universitar. Se creează astfel un climat de siguranță și încredere în comunitatea UPT, de înțajutorare colegială, de solidaritate și compasiune pentru depășirea unor momente dificile, de simpatie și sprijin moral sau material în situații de criză.

- *Decența și ținuta* sunt recomandate atât în ținuta comportamentală cât și în cea vestimentară tuturor membrilor comunității UPT. Se elimină / diminuează astfel excesele de orice natură, improprie unui mediu academic.

- *Loialitatea* față de UPT este o obligație de onoare pentru toți membrii comunității UPT.

Drept concurență neloială va fi considerată orice situație, în care un membru al comunității UPT apelează la practici de denigrare a Universității Politehnica Timișoara (vehicularea, în public sau confidențial, de informații inexacte sau false despre activitatea instituției), concurența „parazitară” (obținerea de avantaje ca urmare a unor confuzii create ș.a.), utilizarea statutului de membru al comunității UPT în afara acesteia, exclusiv în interes personal.

Concurența neloială este o atitudine pe care UPT o condamnă cu fermitate. De aceea angajarea unor activități didactice la alte universități se poate face doar în condițiile prevăzute de Carta UPT.

Membrii comunității UPT au datoria de a apăra în mod loial prestigiul UPT, evitând orice fapt care ar putea aduce prejudicii imaginii sau intereselor acesteia.

Membrii comunității UPT au dreptul moral la critică exprimată public, dacă au argumente și probe că au fost încălcate standardele științifice, pedagogice, etice sau legale de către cel sau cei vizați.

II.2. ETICA ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ

Integritatea morală în cercetare științifică și în publicarea rezultatelor este esențială pentru avansarea în cunoaștere. Reglementările în domeniul asigurării eticii în cercetarea științifică au rolul de a proteja, în principal, cercetarea științifică susținută din fonduri publice. Cinstea este unul din principalele principii care asigură bunele

practici în cercetare și reprezintă una din misiunile principale ale universităților și unităților de cercetare [43].

Necinstea în cercetare trebuie deosebită de eroarea în cercetare, dar este un fenomen la fel de periculos pentru știință ca atare.

Abaterile de la bunele practici științifice se împart în două categorii: „conduită incorectă” și „fraudă în știință” [41].

Conduită incorectă

Conduită incorectă este definită ca neglijență și iresponsabilitate în realizarea cercetării. Exemple de conduită incorectă în știință includ:

- neglijența în referirea la descoperiri anterioare;
- neatenție, și prin urmare, inducerea în eroare în raportarea rezultatelor și a metodelor folosite;
- neglijență în înregistrarea și conservarea datelor.

Frauda în știință

Frauda în știință constă în furnizarea de informații false sau prezentare de rezultate false către comunitatea de cercetători sau răspândirea lor, de exemplu într-o publicație, într-un articol prezentat la o conferință. Frauda în știință înseamnă înșelarea comunității de cercetători și adesea inducerea în eroare a celor care iau decizii.

Frauda în știință include acțiuni sau omisiuni în cercetare, cum ar fi

falsificarea sau deformarea mesajului științific sau inducerea grosolană în eroare privind informații sau acțiuni referitoare la eforturile unei persoane în cadrul cercetării.

Exemple de fraudă în știință:

1. plagierea rezultatelor sau publicațiilor altora;
2. prezentarea deliberat deformată a rezultatelor altora;
3. nedezvăluirea conflictelor de interese;
4. construcția de date;
5. înlocuirea cu date fictive;
6. respingerea selectivă și pe ascuns a rezultatelor nedorite;
7. interpretarea deliberat deformată a rezultatelor și deformarea concluziilor;
8. atribuirea nepotrivită a autorului;
9. informații incorecte în solicitări (cereri);
10. introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare;
11. deturnarea fondurilor de cercetare;
12. aplicarea deliberat eronată a metodelor statistice;
13. neînregistrarea și/sau nestocarea rezultatelor, precum și înregistrarea și/sau stocarea eronată a rezultatelor;
14. lipsa de informare a echipei de cercetare, înaintea începerii proiectului, cu privire la: drepturile salariale, răspunderi, coautorat, drepturi asupra rezultatelor cercetărilor, surse de finanțare și asocieri;
15. lipsa de obiectivitate în evaluări și nerespectarea condițiilor de confidențialitate;
16. publicarea sau finanțarea repetată a acelorași rezultate ca elemente de noutate științifică.

La acestea se pot adăuga:

- abuzul de autoritate pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor din subordine ori pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale pentru soți, afini ori rude până la gradul al III-lea inclusiv;

-abuzul de autoritate pentru a impune nejustificat propriile teorii, concepte sau rezultate asupra persoanelor din subordine;

-obstrucționarea activității unei comisii de etică, a unei comisii de analiză în cursul unei analize a unor abateri de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare din subordine.

Următoarele situații pot de asemenea să atragă răspunderea etică prin

asociere pentru abateri de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare:

1. participarea activă în abateri săvârșite de alții;
2. cunoașterea abaterilor săvârșite de alții și nesolicitarea comisiei de etică sau a Consiliului Național de Etică;
3. coautoratul publicațiilor conținând date falsificate sau confecționate;
4. neîndeplinirea obligațiilor legale și contractuale, inclusiv a celor aferente contractului de mandat sau contractelor de finanțare, în exercitarea funcțiilor de conducere ori de coordonare a activităților de cercetare-dezvoltare.

În țara noastră, alinierea la practicile internaționale s-a realizat prin Legea bunei conduite în cercetarea științifică nr.206/2004, lege inspirată din legislația internațională. În baza legii, a fost numit și Consiliul național de etică din domeniul cercetării-dezvoltării și inovării, care are prin lege, următoarele atribuții:

- a) stabilește principiile etice specifice domeniului de cercetare-dezvoltare;
- b) elaborează codurile de etică pe domenii de activitate;
- c) stabilește procedurile specifice de urmat în cazul apariției unei conduite necorespunzătoare;
- d) urmărește aplicarea și respectarea de către unitățile și instituțiile de cercetare-dezvoltare, precum și de personalul de cercetare-dezvoltare a dispozițiilor legale referitoare la normele de conduită morală și profesională;
- e) formulează opinii și recomandări în legătură cu problemele de natură etică ridicate de evoluția științei și a cunoașterii;
- f) analizează cazurile sesizate referitoare la încălcarea regulilor de bună conduită și face recomandări de soluționare și/ sau de aplicare a sancțiunilor;
- g) îndeplinește și alte atribuții stabilite de autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare.

Legea prezintă unele definiții, în special cea a fraudei în știință, a conflictului de interese etc., dar și procedurile de urmat în cazul abaterilor de la buna conduită. De asemenea legea reamintește că trebuie respectate drepturile de autor pentru orice tip de creație intelectuală, inclusiv brevetele de invenție sau desenele industriale și prezintă tipurile de sancțiuni posibile în cazul abaterilor de la buna conduită.

Unitățile și instituțiile care fac parte din sistemul național de cercetare-dezvoltare, unitățile și/sau instituțiile care conduc programe de cercetare-

dezvoltare, precum și unitățile care asigură valorificarea rezultatelor sunt responsabile pentru respectarea normelor și a valorilor etice în cercetare-dezvoltare. Ca urmare, în cadrul acestor unități și instituții se înființează comisii de etică, pe lângă comisiile științifice sau, după caz, pe lângă consiliile de administrație.

Unitățile și instituțiile de cercetare, de administrare a cercetării, de valorificare trebuie să dezbată, să specifice și să promulge o procedură corectă pentru cazuri de conduită necorespunzătoare, de abatere de la bunele practici în așa fel încât să protejeze atât interesele părților implicate, cât și buna lor reputație.

La nivel internațional există organisme care au în domeniul eticii următoarele roluri principale [41]:

- favorizarea dialogului între comunitățile științifice, factorii de decizie și marele public;
- asigurarea rolului de consiliere pe lângă factorii de decizie;
- decelarea semnalelor precursore situațiilor de risc;
- asigurarea unui forum intelectual de schimburi de idei și de experiențe cu elaborarea de recomandări.

La nivelul O.N.U., în cadrul U.N.E.S.C.O., există Comisia mondială de etică a cunoștințelor științifice și tehnologice, iar la nivelul Comisiei Europene există Grupul european de etică a științelor și noilor tehnologii. În decembrie 1997, Comisia europeană a înființat Grupul european de etică în științe și tehnologii, ca un succesor al Grupului de consilieri pentru etică și biotehnologii. Grupul este o instanță neutră, independentă, pluralistă și pluridisciplinară, care are ca atribuție principală emiterea de avize către Comisie, cu privire la aspectele etice din știință și din noile tehnologii, pentru elaborarea legislației sau stabilirea politicilor comunitare. În afara acestora există numeroase organisme specializate în etica din domeniile biomedicale.

În Franța prin decret al Președintelui Republicii Franceze, în 1983, a fost creat Comitetul național consultativ de etică pentru științele vieții și sănătate, care funcționează independent, ca organism strict consultativ, pe lângă miniștrii cercetării și sănătății.

În Finlanda, în afara Consiliului național de etică a cercetării mai funcționează Consiliul de tehnologie genetică, Consiliul național consultativ pentru biotehnologie și Consiliul național consultativ pentru etica îngrijirii medicale, acesta având comitete regionale și instituționale de etică asupra cercetării pe ființe umane și comitete de etică a cercetării cu experimente pe animale. După cum s-a observat, cele mai numeroase instanțe naționale sunt în domeniul biomedicinii și aici putem cita: Nationaler Ethikrat (Germania), Bioethikkommission (Austria), Conselho Nacional de Etica par as Ciencias de

Vida (Portugalia), Conseil national d'éthique en recherche chez l'humain (Canada) etc.

Cel mai important rol îl au organismele instituționale, care în baza cadrului general stabilit de organismele naționale, pun în practică și asigură buna conduită în cercetarea științifică.

În Germania, așa cum s-a mai arătat, fiecare instituție de cercetare sau universitate are înscrise reguli care sunt urmărite de comitetele instituționale de etică.

În Canada s-au luat aceleași măsuri, în sensul că organismele finanțatoare ale cercetării științifice au hotărât să nu mai finanțeze decât universitățile sau instituțiile de cercetare care fac dovada că aplică politici deontologice ce conțin secțiuni specifice ce tratează comportamentele necorespunzătoare.

Probleme etice în cercetările pe subiecți umani [41]

Recenta criză sanitară provocată de virusul SARS COV2, având drept consecință boala Covid-19, aduce în atenție problemele etice legate de cercetările pe subiecți umani, în acest caz în scopul creării unui vaccin .

Din punct de vedere al intervenției, cercetarea pe subiecți umani poate fi considerată de două feluri:

- cercetare care necesită interacțiune directă sau intervenție directă asupra subiectului, cum ar fi prelevarea de probe biologice, proceduri de diagnostic sau de tratament realizate pentru obținerea informațiilor generalizabile;

- cercetarea care nu necesită intervenție directă, cum ar fi datele referitoare la populație, care dacă sunt publicate, intră în categoria cercetărilor pe subiecți umani. Ambele categorii de cercetare se supun unor reguli stricte, începând cu protecția datelor personale.

Din punct de vedere medical, cercetarea care implică subiecți umani comportă următoarele elemente:

- studiul unui proces fiziologic, biochimic sau patologic sau a unor reacții la o intervenție dată, indiferent de natura sa fizică, chimică sau psihologică, asupra unor subiecți sănătoși sau pacienți;

- studii controlate de intervenții diagnostice, preventive sau terapeutice pe grupuri puțin numeroase, urmărind demonstrarea că aceste intervenții produc reacții particulare care sunt generalizabile, independente de variațiile biologice individuale;

- studii care au ca obiect determinarea consecințelor pentru individ sau comunități a măsurilor preventive sau terapeutice date;

- studii referitoare la comportamentul uman în raport cu sănătatea, în

diferite medii și contexte.

După cum se observă, cercetarea pe subiecți umani poate recurge fie la observație fie la intervenții fizice, chimice sau psihologice, producând propriile date, fie exploatând datele preexistente (biomedicale sau de altă natură) relative la indivizi, care pot să fie identificabili sau nu prin acele date.

Pe lângă cercetarea care implică subiecți umani, o serie de alte direcții în cercetarea biomedicală au ridicat și ridică numeroase probleme etice.

Una dintre aceste direcții o reprezintă clonarea, prima clonare de succes la vertebrate fiind realizată în 1952, la broască. Astăzi, clonarea este definită ca procesul de producere a organismelor identic genetice. Ea poate implica diviziunea unui singur embrion, în care caz atât genele nucleare cât și genele mitocondriale vor fi identice, fie implică transferul nuclear, caz în care numai genele nucleare vor fi identice (clonarea terapeutică). Grupul de experți ai Comisei europene, referitor la acest subiect arată că producerea individului uman, identic genetic, prin substituirea de nucleu, trebuie interzisă. Protocolul adițional la Convenția pentru protecția drepturilor omului și demnității ființei umane în raport cu aplicațiile biologiei și medicinei, semnat la Paris, 12.01.1998, interzice clonarea ființelor umane.

3. ABATERI DE LA NORMELE DE ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ

Conform Legii 1/2011, Legea Educației Naționale, abaterile considerate grave de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară sunt:

- plagiarea rezultatelor sau publicațiilor altor autori;
- confecționarea de rezultate sau înlocuirea rezultatelor cu date fictive;
- introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare, respectiv

pentru ocuparea posturilor didactice și administrative (spre exemplu publicarea masivă la conferințe din destinații exotice fără a părăsi biroul, în timp ce călătoria la astfel de evenimente necesită cheltuieli de timp și de ordin financiar, precum și argumentarea și dezbaterile pozițiilor academice la fața locului împreună cu ceilalți participanți preocupați să le accepte sau să le combată, publicarea repetată a aceluiași rezultat, etc.).

Plagiatul reprezintă cea mai gravă formă de fraudă intelectuală, care poate ajunge până la nivel de furt intelectual deliberat. O acuzație de plagiat trebuie însoțită de dovada clară a plagierii prin indicarea textului preluat, inclusiv a celor existente pe Internet. Sancțiunile pentru plagiat a membrilor corpului didactic și cercetătorilor pot merge până la desfacerea contractului de muncă.

Constituie încălcări ale profesionalismului și responsabilității:

1. încredințarea de cursuri, seminare sau lucrări de laborator spre a fi susținute de către persoane care nu dețin nivelul de cunoștințe adecvat;
2. consacrarea unei părți importante din timpul alocat cursului sau seminarului unor aspecte fără legătură cu tematica acestuia;
3. obligarea studenților de a-și însuși exclusiv punctul de vedere al cadrului didactic sau refuzul de a lua în discuție, pe bază de argumente, alte puncte de vedere exprimate în aceeași tematică;
4. abordarea de către cadrul didactic în cadrul unui curs doar a unei părți

din materie, respectiv doar a aspectelor care îl interesează personal;

5. alegerea unor modalități de exprimare în dezacord cu obiectivele cursului.

Sunt considerate abateri de la etica universitară și se consideră încălcări ale obligației de loialitate:

- 1) atacurile personale sau afirmațiile defăimătoare la adresa altor membri ai comunității UPT;
- 2) desfășurarea de acțiuni menite să ducă la pierderea unor drepturi patrimoniale sau nepatrimoniale dobândite în mod legal de către UPT;
- 3) defăimarea universității, desfășurarea de acțiuni menite să discrediteze UPT sau să afecteze imaginea și prestigiul acesteia.

Nu pot ocupa posturile didactice, de conducere sau de îndrumare și de control în învățământ persoanele care desfășoară activități incompatibile cu demnitatea funcției didactice, cum sunt:

- 1) prestarea de către cadrul didactic a oricărei activități comerciale în incinta unității de învățământ sau în zona limitrofă;
- 2) comerțul cu materiale obscene sau pornografice scrise, audio ori vizuale;
- 3) practicarea, în public, a unor activități cu componentă lubrică sau altele care implică exhibarea, în manieră obscenă, a corpului.

Principalele acțiuni imorale înfăptuite în universitățile românești în genere, identificate în cadrul unor cercetări empirice sunt:

- favoritismul și evaluarea subiectivă din partea cadrelor didactice;
- hărțuirea sexuală pe linie ierarhică;
- nerespectarea proprietății intelectuale;
- comunicarea deficitară în instituție;
- mita și cadourile oferite profesorilor;
- relațiile erotice între studenți și profesori;
- utilizarea unui limbaj ofensator sau superior de către cadrele didactice;
- limbajul rece și nepolitic al personalului administrativ în relația cu studenții;

- presiuni din partea profesorilor pentru studenți să le cumpere cărțile.

Spre exemplu, arătăm în continuare cum se definește și se sancționează în Codul Penal fapta de corupție.

Corupția - reprezintă folosirea abuzivă a puterii publice, în scopul satisfacerii unor interese personale sau de grup.

Luarea de mită - care constă în fapta persoanei care, direct sau indirect, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase sau nu o respinge, în scopul de a îndeplini/a nu îndeplini ori a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de

serviciu, sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.

Darea de mită - constă în promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, în modurile și scopurile arătate în art. 254 și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani. (art. 255 Cod Penal).

Trafic de influență. Primirea ori pretinderea de bani sau alte foloase ori acceptarea de promisiuni, de daruri, direct sau indirect, pentru sine ori pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 10 ani. (art. 257 Cod Penal).

Cadourile – trebuie declarate „bunurile și serviciile primite cu titlu gratuit în cadrul unor activități de protocol în exercitarea mandatului sau a funcției, a căror valoare depășește, fiecare, echivalentul a 300 de euro“.

Ca urmare, pot fi primite: modeste tratații cu ocazia unor întâlniri și discuții academice (cafea, răcoritoare, pateuri), plachete, cupe și alte premii, cadouri de protocol sub 300 de euro; materiale didactice (cărți, softuri) utile universității; cadouri făcute de o rudă, cadouri făcute pe baza unei vechi relații de prietenie, nu pentru a aștepta un avantaj; cadouri prevenite de la altă universitate: pixuri, calendare, căni sau alte lucruri de mică valoare.

Deci angajații universității pot primi doar acele cadouri care respectă următoarele criterii:

- sunt strâns legate de munca lor ca angajați ai Universității sau de îndeplinirea misiunii universității (cărți de la editori, softuri de la firme producătoare etc.);
- sunt utile personalului și studenților;
- sunt aprobate de Comisia de Etică a Universității.

I.4. INCOMPATIBILITĂȚI. CONFLICTE DE INTERESE

Conform definițiilor, diferența între incompatibilitate și conflict de interese este următoarea: un conflict de interese poate exista atunci când un membru al comunității academice trebuie să ia o decizie care să influențeze un interes exclusiv personal, în timp ce pentru a se afla într-o situație de incompatibilitate un membru al comunității nu trebuie să ia vreo decizie, fiind suficient faptul că ocupă concomitent două sau mai multe funcții al căror cumul este interzis de lege.

Persoanele care se află în relație de soți, afini și rude, până la gradul al III-lea inclusiv, nu pot ocupa concomitent funcții astfel încât unul sau una să se afle față de celălalt sau cealaltă într-o poziție de conducere, control, autoritate sau evaluare

instituțională la orice nivel în universitate și nu pot fi numiți în comisii de doctorat, comisii de evaluare sau comisii de concurs ale căror decizii afectează soții, rudele sau afinii până la gradul al III-lea inclusiv.

Pentru a nu exista confuzii, precizăm că gradele de rudenie și de afinitate sunt definite astfel:

Grade de rudenie:

- gradul I – părinți și copii;
- gradul II – frații, bunicii și nepoții;
- gradul III – unchi/ mătușă și nepot de frate;
- gradul IV – verii primari.

Grade de afinitate:

- gradul I – socrii și nora/ ginere;
- gradul II – cumnatele și cumnații;

- gradul III – unchiul și soția nepotului de frate;
- gradul IV – verii, soții și soțiile acestora.

Poziția de conducere, control, autoritate sau evaluare instituțională la orice nivel va fi analizată conform prevederilor legale și instituționale aplicabile, prevederi menționate la paragraful 3, Norme legislative.

Funcțiile de conducere de rector, de prorector, de decan, de prodecan, de director de departament sau de unitate de cercetare - dezvoltare, proiectare, microproducție nu se cumulează.

Este interzisă cumularea de către o singură persoană a mai multor funcții de conducere, dacă acestea se află în incompatibilitate conform legii.

Nu pot fi membri ai Comisiei de etică universitară persoanele care ocupă vreuna din funcțiile:

Rector, prorector, decan, prodecan, director administrativ, director de departament sau de unitate de cercetare și dezvoltare, proiectare, microproducție.

Nu pot fi implicate în procedura de concurs pentru ocuparea unui post în universitate persoane care:

- a) sunt soți, afini și rude până la gradul al III-lea inclusiv, cu unul sau mai mulți candidați;
- b) sunt angajate în aceeași instituție cu un candidat care deține o funcție de conducere și sunt subordonate ierarhic candidatului;
- c) sunt asociate cu un candidat în societăți comerciale în care dețin, fiecare, părți sociale care reprezintă cel puțin 10% din capitalul societății comerciale;
- d) sunt sau au fost remunerate prin proiecte de cercetare la care un candidat a avut calitatea de director de proiect, în ultimii 5 ani anteriori concursului;
- e) beneficiază ori au beneficiat în ultimii 5 ani anteriori concursului de servicii sau foloase de orice natură din partea unui candidat.

Persoana în cauză are obligația de a anunța, de preferabil în scris, situațiile de mai sus și de a se abține de la implicarea în luarea oricărei decizii în care ar avea sau ar putea crea aparența că are un interes personal.

În măsura în care situațiile descrise mai sus nu erau cunoscute la momentul numirii comisiei, persoana în cauză are obligația de a se abține în scris și a solicita în scris înlocuirea sa în comisie. Obligația de a se abține intervine imediat ce cauza respectivă a fost cunoscută.

În situația în care, în urma câștigării unui concurs de către un candidat, una sau mai multe persoane din instituția de învățământ superior urmează să se afle într-o situație de incompatibilitate, numirea pe post și acordarea titlului universitar sau a gradului profesional de cercetare-dezvoltare poate avea loc

numai după soluționarea situației de incompatibilitate.

Conflictele de interese pot să apară din intersectarea mai multor tipuri de relații sau poziții de natură să afecteze judecățile și evaluările corecte și acțiunile membrilor comunității.

Ele pot duce la practici precum favoritismul și nepotismul, la aplicarea unor standarde duble în apreciere sau evaluare, ori la acte de persecuție sau răzbunare. Conflictele de interese pot avea la origine relații personale, interese materiale, colaborări externe sau angajamente.

Conflictul de interese poate fi:

- a) conflict de interese potențial: când un membru al comunității academice este pus în situația de a lua o decizie/ de a participa într-un organism colegial pentru a lua o decizie sau a îndeplini/a nu îndeplini un act prin care s-ar obține un folos patrimonial pentru sine, soțul său, o rudă sau un afîn până la gradul III inclusiv, sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în relații comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat sau beneficiază de foloase de orice natură.
- b) conflict de interese consumat: în cazul în care membru al comunității UPT a luat o decizie/ a participat și a votat într-un organism colegial pentru emiterea unei decizii sau a îndeplinit un act prin care s-a obținut direct sau indirect un folos patrimonial pentru sine, soțul său, o rudă sau un afîn până la gradul III inclusiv sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în relații comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat sau beneficiază de foloase de orice natură.

Conflictul de interese potențial nu este incriminat, dar subiectul de drept în cauză are obligația de a se abține, pentru a nu genera conflictul de interese consumat.

Examinarea de către un cadru didactic a unei persoane care este soț/soție, rudă sau afîn până la gradul al III-lea reprezintă o abatere de la etică.

Pentru evitarea acestei situații se impune ca:

- 1 atunci când există alte cadre didactice de aceeași specialitate, cadrul didactic în cauză să formuleze o declarație de abținere, iar examinarea studentului să se facă de către un alt cadru didactic, numit de către directorul de departament sau decan, după caz;
- 2 în cazul în care nu este posibilă înlocuirea, se va numi un alt cadru didactic, având o specialitate cât mai apropiată, pentru a-l asista pe titularul disciplinei la examinarea studentului respectiv.

Alte cazuri în care există un conflict de interese potențial / consumat:

- a o persoană poate să decidă/decide acordarea unui premiu sau a

- unei distincții în favoarea unei persoane care îi este soț/soție, rudă sau afin până la gradul al III-lea;
- b o persoană deține mai multe funcții în cadrul Universității, iar interesele pe care trebuie să le apere în considerarea fiecărei funcții nu converg;
- c o persoană din Universitate angajează sau participă la angajarea contractuală a unei firme aparținând în tot sau în parte unei persoane cu care se află într-o relație de soți, afini, sau rude până la gradul al III-lea;
- d un student este angajat la o firmă aparținând cadrului didactic examinator sau soț, afini, rude de până la gradul al III-lea, respectiv cadrul didactic prestează activitate remunerată pentru student, soț/soția acestuia sau rudelor până la gradul al III-lea.

În afară de acestea, se consideră drept conflict de interes dacă două persoane, ambele din universitate se află în același timp în relații de subordonare în cadrul unei persoane juridice de drept privat/în cadrul altei instituții/autorități publice.

În orice situație de conflict de interese, persoana în cauză are obligația de a încunoștința, de preferință în scris, pe superiorul ierarhic cu privire la existența conflictului de interese și de a se abține de la implicarea în luarea oricărei decizii în care ar avea sau ar putea crea aparenta că are un interes personal.

În cazul în care conflictul de interese/ incompatibilitatea se referă la conducătorul instituției, acesta este obligat să anunțe Comisia de etică și deontologie profesională și să se abțină de la îndeplinirea procedurii/actului administrativ /actului de evaluare ș.a.;

Comisia de etică și deontologie se va pronunța de îndată asupra situației de fapt.

În cazul unui conflict de interese consumat și realizat cu intenție directă sau indirectă, toate actele juridice sau administrative încheiate direct sau prin persoane interpose, cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese, sunt lovite de nulitate.

Nerespectarea regimului conflictului de interese sau al incompatibilităților duce la antrenarea răspunderii persoanei vinovate. Atragerea răspunderii civile nu exclude răspunderea penală, dacă fapta este infracțiune.

I.5. MĂSURI INSTITUȚIONALE PENTRU GARANTAREA ORIGINALITĂȚII LUCRĂRILOR DE LICENȚĂ, MASTER, DOCTORAT, A ARTICOLELOR ȘTIINȚIFICE SAU A ALTOR LUCRĂRI

Pentru garantarea originalității lucrărilor de licență, master, doctorat, lucrărilor științifice, începând cu primul an de studiu se vor explica studenților [44]:

- definiția furtului intelectual;
- abaterile de la normele de bună conduită academică prevăzute de Legea nr. 206/2004;

- sancțiunile ce pot fi aplicate;
- metodologiile specifice pentru întocmirea lucrărilor științifice;

Titularii de curs/seminar/laborator/atelier/proiect și conducătorii științifici ai lucrărilor de licență/disertație/doctorat au obligația de a oferi studenților în permanență consiliere în vederea evitării fraudelor academice.

Fiecare lucrare de licență/disertație/absolvire sau proiect de diplomă trebuie să conțină o declarație, semnată de candidat, prin care se certifică originalitatea lucrării/proiectului.

Lipsa declarației nu permite candidatului să se prezinte la proba de prezentare și susținere a lucrării de licență/disertație/absolvire sau a proiectului de diplomă.

Lucrările doctoranzilor (inclusiv lucrările de doctorat/proiectele) sunt însoțite de asemenea de declarațiile pe propria răspundere cu privire la autenticitatea lucrării și calitatea de autor/coautor a persoanei care o prezintă [44].

Conducătorul de doctorat are obligația stabilită expres în contractul de studii doctorale de a sesiza de urgență IOSUD cazurile de eventuale fraude academice, de încălcări ale eticii universitare sau a unor abateri de la buna conduită în cercetarea științifică, inclusiv a plagiatului, săvârșite de studentul doctorand.

IOSUD poate fi constituită prin una dintre următoarele modalități:

- a) dintr-o instituție de învățământ superior;
- b) dintr-un consorțiu universitar;
- c) din parteneriatul stabilit legal între o instituție de învățământ superior și unități de cercetare-dezvoltare;
- d) din parteneriatul stabilit legal între un consorțiu universitar și unități de cercetare- dezvoltare.

Teza de doctorat [46]

Teza de doctorat este o lucrare originală, fiind obligatorie menționarea sursei pentru orice material preluat.

Studentul-doctorand este autorul tezei de doctorat și își asumă corectitudinea datelor și informațiilor prezentate în teză, precum și a opiniilor și demonstrațiilor exprimate în teză.

Conducătorul de doctorat răspunde împreună cu autorul tezei de respectarea standardelor de calitate și de etică profesională, inclusiv de asigurarea originalității conținutului, potrivit prevederilor art.170 din Legea nr.1/2011.

Tezele de doctorat împreună cu anexele acestora sunt documente publice și se redactează și în format digital. În domeniul artelor, tezele de doctorat pot fi însoțite de înregistrarea pe suport digital a creației artistice originale. Teza de doctorat și anexele sale se publică pe un site administrat de Ministerul Educației și Cercetării, cu respectarea legislației în vigoare în domeniul drepturilor de autor.

Este interzisă oferirea de către studentul-doctorand a unor cadouri sau altor asemenea foloase necuvenite membrilor comisiei de doctorat ori solicitarea ca studentul-doctorand să contribuie la decontarea unor cheltuieli aferente deplasării unor membri ai comisiei de doctorat sau organizării susținerii publice a tezei de doctorat.

În cazul în care un membru al comisiei de doctorat identifică în cadrul evaluării tezei, atât anterior susținerii publice, cât și în cadrul acesteia, abateri grave de bună conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară, inclusiv plagierea rezultatelor sau publicațiilor altor autori, confecționarea de rezultate ori înlocuirea rezultatelor cu date fictive, membrul comisiei de doctorat este obligat să ia următoarele măsuri:

- a) să sesizeze comisia de etică a instituției de învățământ superior în care este înmatriculat studentul-doctorand și comisia de etică a instituției în care este angajat conducătorul de doctorat pentru analiza și soluționarea cazului, inclusiv prin exmatricularea

studentului-doctorand, potrivit art.306-310 și 318-322 din Legea nr.1/2011 și prevederilor Legii nr.206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, cu modificările și completările ulterioare;

- b) să notifice abaterile tuturor membrilor comisiei de doctorat și să propună acordarea calificativului „Nesatisfăcător“.

În cazul constatării nerespectării standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv în cazul constatării plagiatului, pe baza unor rapoarte întocmite de către CNATDCU, de CNCS sau de Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării, ministrul educației și cercetării respinge, prin ordin, acordarea titlului de doctor.

Orice persoană fizică sau juridică, inclusiv membrii Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU) și ai Instituțiilor Organizatoare de Studii Universitare de Doctorat (IOSUD), pot sesiza în scris Consiliul general al CNATDCU cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv cu privire la existența plagiatului, în cadrul unei teze de doctorat, indiferent de data susținerii acesteia și indiferent de data acordării titlului de doctor, prin intermediul Unității Executive pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI).

Sesizarea trebuie să îndeplinească, cumulativ, următoarele condiții:

- a) conține date de identificare a persoanei fizice sau juridice care formulează sesizarea, respectiv: numele și prenumele, codul numeric personal (CNP), adresa de domiciliu, adresa de corespondență electronică, pentru persoanele fizice, și data de identificare și adresele oficiale ale instituției, asociației, organizației etc., pentru persoanele juridice;
- b) conține date de identificare a tezei de doctorat pentru care se face sesizarea: autor, titlul tezei, instituția care a eliberat diploma de doctor în baza respectivei teze de doctorat;
- c) prezintă, anexat, copii ale documentelor consultate în baza cărora persoana fizică sau juridică formulează sesizarea, cu indicarea surselor de documentare și datele de identificare ale acestora (de exemplu: biblioteci, reviste, cărți publicate etc.);
- d) conține o motivare argumentată a sesizării, cu exemple concrete privind nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională ori cu privire la existența plagiatului în cadrul tezei de doctorat în cauză.

Dacă sesizarea este admisă, ea este anonimizată pentru protejarea identității persoanei fizice sau juridice care a depus-o, iar UEFISCDI notifică de

îndată MEC și președintele Consiliului general al CNATDCU, pentru a demara procesul de analizare și soluționare a sesizării.

Decizia de clasare sau de admitere spre analiză a sesizării se publică pe site-ul www.cnatdcu.ro

MEC încarcă pe platforma națională, într-o zonă nepublică, dar accesibilă membrilor comisiei de lucru următoarele documente:

- a) sesizarea anonimată și anexele sale;
- b) copia „conform cu originalul” a tezei de doctorat;
- c) copia „conform cu originalul” a documentelor din dosarul de doctorat păstrat în arhiva proprie;
- d) reglementările legale aplicabile și alte documente relevante pentru analiza sesizării;
- e) punctul de vedere al instituției care a acordat diploma de doctor.

Raportul sintetic de evaluare a tezei de către comisia de evaluare este constituit din numărul de voturi de validare, respectiv de invalidare, fără indicarea modului în care a votat individual fiecare evaluator și, în cazul în care a fost decisă validarea tezei, din calificativul propus de comisia de evaluare.

Teza de abilitare [47]

Prevederi speciale privind respectarea normelor de etică și integritate academică se referă la elaborarea și evaluarea tezelor de abilitare.

Abilitarea reprezintă certificarea calității unei persoane de a conduce lucrări de doctorat și de a ocupa funcția didactică și de cercetare de profesor universitar, potrivit pct.1 din anexa la Legea educației naționale nr.1/2011, cu modificările și completările ulterioare.

Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU), numește comisiile care evaluează tezele de abilitare și propune ministrului educației și cercetării, acordarea atestatului de abilitare și a calității de conducător de doctorat.

Pot susține teza de abilitare numai persoanele care dețin titlul de doctor în știință și care îndeplinesc standardele minimale necesare și obligatorii pentru conferirea atestatului de abilitare.

Teza de abilitare prezintă în mod documentat realizările profesionale obținute ulterior conferirii titlului de doctor în știință, care probează originalitatea și relevanța contribuțiilor academice, științifice și profesionale și care anticipează o dezvoltare independentă a viitoarei cariere de cercetare și/sau universitare.

Se află în situația de conflict de interese în cazul evaluării candidatului persoanele din cadrul comisiei de abilitare care se află în una dintre următoarele

relații cu candidatul:

- a) se află în relație de soți, afini și rude până la gradul al III-lea inclusiv;
- b) sunt sau au fost angajate în aceeași situație în ultimii 5 ani anteriori evaluării;
- c) sunt sau au fost remunerate prin proiecte de cercetare la care candidatul a avut calitatea de director de proiect, în ultimii 5 ani anteriori evaluării;
- d) beneficiază ori au beneficiat, în ultimii 5 ani anteriori evaluării, de servicii sau foloase de orice natură din partea candidatului.

Plagiatul [42]

Insistăm în continuare pe modul în care se identifică și se sancționează plagiatul în lucrările științifice [45]. Am enunțat că plagierea este preluarea de către un autor a unor elemente din opera de creație intelectuală a altui autor și prezentarea lor în spațiul public drept componente ale unei opere proprii. Plagiatul este rezultatul acțiunii de a plagia și se referă la opera generată prin preluarea ilegală, intenționată sau nu, din punct de vedere deontologic.

În formularea simplificată, dar corectă, plagiatul este furt intelectual. Juridic se poate discuta de consecințele publice ale furtului, însăși Legea 206/2004 specificând faptul că plagiatul constituie o abatere de la buna conduită în cercetare, dacă nu întrunește cumva chiar condițiile unei infracțiuni. Din punct de vedere moral, indiferent de formă și consecințe, furtul este furt, iar consecințele sale pentru piața produselor de cercetare științifică nu pot fi decât negative.

Modul în care operaționalizăm definiția plagiatului, în această carte, are legitimitate strict pentru lumea cercetării științifice. Diferitele tipologii ale plagiatului derivă din variațiile posibile asociate termenilor cheie din definiție:

- produsul intelectual (plagiat de idei, de text, de date, de metode noi neacreditate încă etc.);
- prezentare în spațiul public (articole, cărți, text în format electronic pe internet sub semnătura celui care pretinde a fi autor, comunicări științifice la conferințe sau congrese etc.);
- grade diferite de certificare a caracterului de proprietate (ISBN, ISSN, teză de master, teză de doctorat).

Este de subliniat ideea că fraudă intelectuală de tip plagiat trebuie, în primul rând, să fie corect identificată și, ulterior, sancționată proporțional cu gravitatea care îi este asociată și consecințele ei. O diagnosticare inexactă duce, ca și în medicină, la tratament inadecvat. Sancțiunile nu sunt numai juridice. Pot fi și sunt, frecvent aplicate și în lumea editorială prin retragerea din reviste a

materialelor dovedite ca fiind rezultat al plagierii, retragerea încrederii publice în materiale semnate de autorul în discuție.

Autoplagiatul nu este plagiat, în sensul strict, adoptat prin definiția dată. Preluarea în acest caz nu se face după opera unui alt autor, ci din lucrări proprii autorului în discuție, dar fără specificarea faptului că opera actuală reproduce total sau parțial o operă mai veche a aceluiași autor. Autoplagiatul este inclus în seria practicilor de conduită științifică inadecvată. Trebuie descurajat, pentru că poate duce la recunoașteri profesionale nefundamentate, prin multiplicarea aceleiași lucrări ca fiind probă de nouă producție intelectuală.

Gravitatea autoplagiatului, dar și a plagiatului din operele altor autori, trebuie estimată în corelație cu mai mulți factori.

Principala caracteristică pe care trebuie să o pună în evidență analizele de evaluare a unor lucrări suspecte de plagiat este severitatea acestuia.

Plagierea în cazul unei opere este cu atât mai severă cu cât preluările ilegite:

- a) au o mai mare extensie;
- b) sunt localizate în zone mai importante din arhitectura lucrării;
- c) nu decurg din necunoașterea bunelor practici de redactare.

Prezența unei părți originale și corect editate în materialul supus evaluării nu compensează în niciun fel plagiatul dovedit pentru alte părți ale aceluiași material. Desigur, construcția lucrării prin alternanța de secțiuni originale și plagate trebuie luată în considerație la stabilirea procedurilor de sancționare. Evaluarea, însă, trebuie să semnaleze și să diferențieze clar ceea ce este „bolnav” și ceea ce este „sănătos” în lucrare.

Dezbaterea publică pe tema plagiatului din perioada de după anul 2011 a redus toleranța publică și instituțională la plagiat, a sporit gradul de conștientizare a riscurilor de furt intelectual. Începutul acestui proces, însă, nu poate fi interpretat ca moment în care plagiatul a fost descoperit ca practică nocivă în România. Explozia plagiatului în România postdecembristă este, sociologic vorbind, parte a procesului de accentuare a fenomenelor anomice, de încălcare sistematică a normelor formale sau informale, juridice sau cutuminare, în condiții de tranziție de la un tip de societate la altul. În mod particular este un mod de îmbogățire rapidă, fără muncă, prin furt de idei, pentru dobândirea de titluri de prestigiu sau aducătoare de prestigiu și de bani.

Suspiciunea de plagiat nu se poate extinde și asupra creațiilor intelectuale care intră în categoria a ceea ce se cheamă „cunoașterea comună”. Principiul trebuie aplicat, însă, cu rigoarea cuvenită spiritului său. Formulările interpretative asupra unor texte normative sau asupra unor date de largă cunoaștere publică sau a unor evenimente istorice nu sunt, în sine, texte normative sau simple descrieri de fapte și evenimente. Prezența unor astfel de

formulări interpretative preluate din operele altor autori, fără citările de rigoare, sunt tot plagiat, ca formulări care au ca marcă de originalitate asociată unui autor anume.

Severitatea plagiatului

Plagierea, la nivelul unei opere date, poate avea grade diferite de severitate.

Patru criterii sunt definatorii pentru diagnosticarea severității plagierii:

1. extensia preluării ilegite;
2. localizarea lor în arhitectura lucrării;
3. caracterul realmente voluntar sau involuntar al actelor de plagiat;
4. repetabilitatea actelor de fraudă ale autorului în diferite lucrări.

Un al cincilea criteriu de gravitate a plagiatului este de natură extrinsecă și se referă la avantajele obținute, nemeritat de către autor ca urmare a plagierii.

Criterii de evaluare a severității:

- 1) **Numărul de paragrafe plagate.** Cu cât numărul de paragrafe copiate ca atare (verbatim), în bloc, este mai mare, cu atât probabilitatea de intenționalitate în plagiere este mai mare;
- 2) **Numărul de cuvinte.** Cu cât numărul de cuvinte identificate în paragrafele copiate ca atare, în bloc, este mai mare, cu atât probabilitatea de intenționalitate în plagiere este mai mare;
- 3) **Plagierea parafrazărilor.** Preluarea nelegitimă, fără citările de rigoare, de către autorul III (C) a parafrazărilor pe care autorul II (B) le-a realizat după texte ale autorului I (A) est semn sigur de intenționalitate a plagiatului practicat de autorul evaluat (C). Sunt mai multe variante ale acestui gen de furt intelectual:
 - 3.1 Preluarea incorectă de către C se face atât pentru parafrizare cât și pentru citarea semnate de B cu referire la A. Astfel spus, plagiatorul își asumă atât interpretarea dată de B despre A cât și modul în care B citează lucrarea semnată de A. Probabilitatea ca un astfel de lanț de similitudini între plagiatorul C și sursa plagiatului (autorul B) să fie întâmplătoare este practic, nulă.
 - 3.2 Preluarea incorectă de către C se face pentru parafrizarea textului semnat de B despre A, fără a mai menționa, însă, trimiterea bibliografică cu care B s-a raportat la lucrarea semnată de A. Probabilitatea ca și C și B să parafrazeze identic textul semnat de A este apropiată de 0.
 - 3.3 Preluarea ca atare de către C a unor citări incorecte ale autorului B despre un text semnat de A.
- 4) **Practicarea plagiatului de tip mozaic:** se preia un bloc de text, fără citarea

de rigoare, iar în interiorul textului respectiv se înlocuiesc cuvinte, dar cu păstrarea structurii de ansamblu a frazării;

- 5) **Localizarea plagiatului** în introducerea lucrării ca zonă de definire a obiectivelor de cercetare, în partea de prezentare a metodologiei proprii, contribuțiilor originale și concluziilor constituie circumstanțe agravante în diagnosticarea severității plagiatului.
- 6) **Falsificarea motivației de necunoaștere a bunelor practici de citare.** O astfel de situație apare atunci când persoana suspectă de plagiat:
 - a) susține în apărarea sa ideea că „atunci când am scris eu teza sau articolul nu se știau toate aceste reguli de citare corectă de astăzi” dar
 - b) are în propria lucrare secvențe multiple în care citează corect. Este o autoinfirmare a motivației pe care o dă pentru plagiat. Nu poți susține că nu ai știut regulile citării prin ghilimele și note de subsol dacă în aceeași lucrare citezi, cu multiple ocazii, corect.

Recunoașterea plagiatului prin norme cantitative

- 1) Dacă textul preluat fără citările de rigoare depășește limita unei posibile memorări de cuvinte succesive – variabilă, desigur, pentru domenii diferite, dar și pentru persoane – atunci se poate vorbi de probabilitatea sporită de plagiat cuvânt cu cuvânt.
- 2) Pentru științele exacte și pentru disciplinele cu înalt grad de formalizare, această limită poate fi mai mare. În astfel de cazuri de formalizare puternică a abordării este normal ca formulările standardizate existente să aibă o largă circulație în spațiile profesionale. Revine specialiștilor din domeniu să estimeze dacă textele standard preluate fără citare pot fi considerate drept cunoaștere comună.
- 3) Severitatea plagiatului în funcție de dimensiunea fraudei intelectuale este variabil sancționată de la societate la societate, de la domeniu la domeniu. În spațiul american, cu toleranță minimă la plagiat, norma federală este de a nu prelua mai mult de opt cuvinte succesive fără citare corectă.
- 4) Dacă totuși se apelează la estimări cantitative ale plagiatului este indicat ca acestea să fie atât de tip procentual, relativ, cât și în cifre absolute, eventual de număr de cuvinte. Ceea ce se incriminează prin deciziile asupra plagiatului în sferă academică și de cercetare este intenția realizată de a plagia. Într-o societate precum cea românească actuală, în tranziție spre adoptarea în masă a bunelor practici de deontologie a cercetării științifice, este fundamental ca practicarea plagiatului să fie descurajată foarte clar prin normative precise, exigente. Stipularea unui prag procentual de text care poate fi plagiat fără probleme are consecințe negative grave, ușor de

estimat. Stabilirea la nivel central a unui prag oficial sau acceptabil de X% până la care se poate plagia va avea consecințe negative pentru practica academică din învățământ și din publicistica de specialitate.

Preluarea prin traducere a unor texte, de orice fel, dintr-o limbă străină și prezentarea lor – în bloc compact sau în stil mozaic - ca text propriu nu este decât altă formă de plagiat intenționat.

Falsa problemă a cunoașterii comune

Faptul că anumite texte preluate incorect se referă la evenimente istorice cunoscute sau la interpretarea unor acte normative nu face justificabil în niciun fel actul de plagiere. Detaliile de interpretare și modul de frazare sunt marcă de originalitate și trecerea lor în pachetul „plagiatului care poate fi justificat prin caracterul neimportant al textului“ nu poate fi acceptată. Dimpotrivă, astfel de practici fac parte din arsenalul de apărare mascată a plagiatelor. Una este un text de lege sau un eveniment istoric și cu totul altceva interpretarea sau evaluarea acestora.

Autori fantomă (surogat)

Suspiciunea de citare a unor autori fantomă (ghost writers) este greu de verificat dar poate atrage atenția prin:

1. listarea unui număr mare de referințe la bibliografie care nu apar explicit folosite în lucrare, în pofida faptului că în aceeași lucrare apar frecvent citări corecte;
2. erori repetate în text, indicative pentru implicarea unui autor fantomă.

Expertiza de evaluare a plagiatului

Sunt necesare expertize multiple, transparente, în evaluarea suspiciunilor de plagiat.

Implicarea unor specialiști independenți în diagnosticarea cazurilor de plagiat este obligatorie. Grupurile de evaluare a lucrărilor suspecte de plagiat trebuie să includă, în primul rând, experți în domeniul la care se referă opera analizată. În al doilea rând, în grupul de evaluare este bine să fie inclus și un specialist dintr-un domeniu diferit de cel al lucrării evaluate pentru a evita apariția unor comportamente de solidaritate profesională deficitar înțeleasă. De asemenea, trebuie evitată includerea în grupul de evaluare a unor persoane direct sau indirect subordonate autorului lucrării supuse analizei.

Aplicațiile informatice care duc la estimarea ponderii pe care o au textele din lucrarea de referință similare cu alte texte semnate de alți autori, prezente pe internet, nu pot suplini evaluările experților prin analize calitative. Contează nu numai, și nu în primul rând, cât s-a plagiat ci și ce s-a preluat

ilegitim. Plagiatul în secțiuni de sinteză ale lucrării nu poate fi evaluat corect doar în termeni cantitativi de număr sau procente de text preluat incorect. Similar, preluarea copy-paste a citatelor și a interpretărilor lor, fără indicarea sursei, este probă de necontestat a intenționalității plagiatului. Practica de a evita răspunderea în luarea deciziei de (ne)plagiat prin referire exclusivă la rezultatele obținute cu ajutorul softurilor de recunoaștere a similitudinilor trebuie descurajată.

În faza de verificare a suspiciunilor de plagiat, evaluatorii specializați trebuie să asigure pe deplin *confidențialitatea* dezbaterii pe cazul în discuție, să *argumenteze temeinic* deciziile pe care le iau. O dată luată decizia instituțională de respingere sau acceptare a suspiciunii de plagiat pe cazul dat, este util ca argumentarea să devină pe deplin *transparentă în spațiul public*.

I.6. PROTECȚIA PROPRIETĂȚII INTELECTUALE

Introducere [44]

Proprietatea intelectuală desemnează ansamblul drepturilor exclusive acordate asupra creațiilor intelectuale. Aceasta se împarte în două ramuri: proprietatea industrială, care cuprinde invențiile (brevetele), mărcile, desenele și modelele industriale și denumirile de origine, pe de o parte, și drepturile de autor, care vizează operele literare și artistice, pe de altă parte.

Așadar, proprietatea intelectuală și dreptul asociat acesteia reprezintă o noțiune care se poate exprima pe scurt prin „proprietatea asupra creațiilor minții umane“.

În general, orice produs al gândirii umane are drept punct de plecare ideea.

A gândi înseamnă de regulă a exprima idei, a avea opinii, a face aprecieri etc. Într-o formă evoluată, gândirea produce idei, generând creativitate sau inventivitate. Nu oricine poate fi creativ sau inventiv. Ideile în sine nu reprezintă lucrări. Este nevoie de exprimarea ideilor, de transpunerea lor în lucrări. Prin aceasta, ideile se transformă în cunoștințe, putând fi astfel transmise. Cunoștințele, așadar, aparțin persoanelor care le-au creat și care, în consecință, au drept de proprietate asupra acestora.

În acest capitol se analizează elementele de legislație actuală privind protecția creațiilor intelectuale, respectiv modul în care se asigură și se valorifică dreptul de proprietate asupra acestora.

Scurt istoric [44]

Se poate susține că în epoca modernă au devenit puternice acele state care au favorizat prin legi potrivite exercitarea dreptului proprietății intelectuale.

SUA, în prima formă a Constituției Americane, ratificată în 1788, a

introdus la articolul I, secțiunea 8 - „Puteri acordate Congresului“, paragraful 8, următoarea formulare: „Congresul va avea puterea de a promova progresul științelor și artelor utile, prin asigurarea, pe o perioadă limitată de timp, a drepturilor exclusive ale autorilor și inventatorilor asupra propriilor creații și descoperiri“.

Franța, în 1791, în cadrul Adunării Naționale a declarat că „ar fi un atac la adresa drepturilor omului dacă o invenție industrială nu ar fi privită ca proprietatea autorului acesteia“. De asemenea a enunțat că cea mai autentică proprietate este cea născută din invenție, care generează meșteșugul (tehnologia) și proprietatea.

Anglia, cu puțin timp înainte, a declarat că singurul monopol admis legat de realizarea și vinderea invenției este monopolul inventatorului.

Regimul juridic al creației intelectuale, cristalizându-se în perioada cuprinsă între secolele XV – XVIII, nu face distincție între proprietatea literară și artistică (al cărei obiect era protecția creațiilor spiritului materializate în opere de artă) și dreptul brevetelor (al cărui obiect era protecția invențiilor având caracter sau aplicație industrială), decât la sfârșitul secolului XVIII-lea, iar frontiera dintre cele două categorii de drepturi se va delimita abia la începutul secolului al XX-lea. Astfel, legea franceză asupra brevetelor de invenție din 1791 vorbea nu despre inventatori, ci despre „autori de titluri utile“. Termenul de „autor“ era folosit atât pentru inventatori cât și pentru creatorii din domeniul artei. Între cele două categorii de „autori“ distincția se făcea în considerarea utilității creațiilor lor: în cazul autorilor inventatori creația lor avea o aplicație industrială, în cazul autorilor propriu-ziși creațiile lor aveau o utilitate exclusiv artistică.

Așadar, în condițiile socio-economice care au oferit: libertatea creației, dreptul proprietății private, concurența sau libera competiție, inițiativa liberă, adică acele caracteristici fundamentale ale economiei de piață, țările au reușit să fixeze bazele și conceptul proprietății intelectuale ca mijloc puternic de încurajare a oricărei afaceri bazate pe realizări creative și spirit întreprinzător.

Civilizație și cultură [44]

Proprietatea intelectuală reprezintă un ansamblu de drepturi dobândite asupra produselor minții umane care, în conformitate cu legislația națională, armonizată cu legislația internațională, acoperă următoarele domenii: științific, tehnic, literar și artistic.

Obiectele proprietății intelectuale se pot clasifica în două mari categorii:

1. Obiecte înregistrabile ca drepturi de proprietate asupra:

- unor obiecte tehnice:
- invenții,

- modele de utilitate,
- topografii ale circuitelor integrate,
- soiuri de plante.
- unor obiecte netehnice:
 - mărcile înregistrate,
 - desenele și modelele industriale înregistrate.

Este evident că obiectele proprietății intelectuale înregistrabile se regăsesc în creațiile materiale care definesc civilizația modernă: mijloace de transport, de comunicare, unelte, tehnologii etc. adică tot ceea ce creează oamenii pentru a-și îmbunătăți confortul vieții și a-și ușura munca.

2. Dacă ne referim însă la creațiile literare, artistice, precum și la alte creații intelectuale neînregistrabile, constatăm că acestea au menirea de a îmbunătăți confortul psihic al oamenilor, înfrumusețându-le viața și constituind ceea ce noi denumim *cultura* unui grup uman.

Iată cum preocuparea privind protecția proprietății intelectuale a condus la o departajare pragmatică între noțiunile de civilizație - constituită din creațiile intelectuale înregistrabile –și cultură - constituită din creațiile intelectuale neînregistrabile.

Protecția proprietății intelectuale

Dreptul proprietății intelectuale reprezintă ansamblul de reguli care asigură creatorului de orice fel dreptul de a dispune exclusiv și absolut asupra produsului gândirii sale, spiritului său.

De la intrarea în vigoare a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) în 2009, UE are o competență explicită în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală (articolul 118).

Deși sunt reglementate de diverse legislații naționale, drepturile de proprietate intelectuală (DPI) intră și sub incidența legislației Uniunii Europene.

Articolul 118 din TFUE prevede că, în contextul instituirii și funcționării pieței interne, Parlamentul și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, stabilesc măsuri pentru crearea dreptului proprietății intelectuale al UE, în vederea asigurării unei protecții uniforme a DPI în UE, precum și pentru înființarea unor sisteme centralizate de autorizare, coordonare și control la nivelul UE. Activitatea legislativă a Uniunii Europene în acest domeniu constă în principal în armonizarea unor aspecte specifice ale DPI, prin crearea unui sistem european unic, cum este cazul pentru marca și desenele UE și la fel va fi cazul pentru brevete. Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO) este responsabil de gestionarea mărcilor UE și a desenelor UE.

Se știe că în piața concurențială, deși există reglementări, apar adesea

fenomene de contrafacere, concurență neloială, piraterie. Aceste fenomene apar datorită succesului de piață al unor produse. Este datoria statului să intervină, prin instituțiile abilitate, pentru a diminua efectele acestor practici. Legislația din România prevede sancțiuni severe pentru persoanele care încalcă drepturile proprietății intelectuale.

Instituțiile statului sunt capabile a aplica măsuri drastice, începând cu confiscarea produselor și terminând cu excluderea din piață a acelor persoane, fizice sau juridice, care nu respectă regulile jocului.

Sunt și situații inverse, reclamate de producători, în care se abuzează de dreptul exclusiv și se solicită sume nejustificat de mari pentru licențe. Statul poate interveni și în aceste situații.

Marea majoritate a IMM-urilor din Europa reclamă faptul că procedurile de apărare a drepturilor exclusive sunt în general scumpe și cronofage, în special când procesul este cu o firmă mare, care-și poate permite plata unor avocați foarte buni.

Așadar, orice persoană fizică sau juridică are dreptul să-și stabilească o strategie în ceea ce privește protecția propriilor creații. Invențiile, mărcile, desenele și modelele industriale pot fi protejate ca obiecte ale proprietății industriale înregistrabile la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM), dar pot fi protejate și ca obiecte neînregistrate. Această a doua cale este mai riscantă și necesită măsuri organizatorice și contractuale speciale.

Problema inversă care se pune este dacă o serie de obiecte ale proprietății intelectuale din categoria celor neînregistrabile pot migra către categoria celor înregistrabile. Sunt două tendințe pe plan mondial în ceea ce privește protecția programelor de calculator și a metodelor de afaceri, precum și în ceea ce privește brevetarea metodelor de tratament medical. Spre exemplu, metodele de tratament au trecut din sfera protecției prin brevet de invenție în sfera dreptului de autor.

Se constată că pe de o parte se dorește extinderea protecției prin brevet de invenție, recunoscând în acest fel forța brevetului și potențialul acestuia de a fi licențiat, a programelor de calculator și a metodelor de afaceri, iar pe de altă parte se contestă utilitatea sistemului de către IMM-uri și persoane fizice, argumentul fiind acela al costurilor relativ mari și a șanselor relativ mici de a se apăra în fața firmelor puternice.

Drepturile autorilor și inventatorilor pot fi încadrate într-o singură categorie de drepturi: **drepturile de monopol**. Esența acestor drepturi de monopol este realizarea și exploatarea economică a invenției și a operei, precum și dreptul de a-i împiedica pe terții care au cumpărat obiectul de a-l reproduce, multiplica și vinde.

Creațiile de formă, care fac obiectul dreptului de autor, sunt protejate

independent de îndeplinirea vreunei formalități, în schimb creațiile de fond sunt supuse nu doar unei proceduri administrativ-jurisdicționale, de verificare a îndeplinirii condițiilor cerute de lege pentru a putea fi considerate creații protejate, ci și condiției eliberării unui titlu de protecție specific. Acest titlu este brevetul de invenție, în cazul invențiilor și certificatul de înregistrare, în cazul desenelor și modelelor industriale, al topografiilor de circuite integrate, al mărcilor și indicațiilor geografice.

Brevetele

Un brevet reprezintă un titlu juridic care poate fi acordat pentru orice invenție cu caracter tehnic, cu condiția să fie nouă, să fie rezultatul unei activități inventive și să poată avea o aplicare industrială. Brevetul conferă proprietarului dreptul de a împiedica producerea, utilizarea sau comercializarea de către terți fără autorizație a unor astfel de invenții. Brevetele încurajează întreprinderile să facă investițiile necesare în inovație și stimulează persoanele fizice și întreprinderile să aloce resurse cercetării și dezvoltării.

În Europa, invențiile tehnice pot fi protejate fie prin intermediul brevetelor naționale, acordate de către autoritățile naționale competente, fie prin intermediul brevetelor europene, acordate în mod centralizat de către Oficiul European de Brevete (OEB). Cel din urmă este organul executiv al Organizației Europene de Brevete, la care au aderat în prezent 38 de state. UE ca entitate nu este membră a acestei organizații. După ani de discuții între statele membre, Parlamentul Uniunii Europene și Consiliul Uniunii Europene au aprobat, în 2012, temeiul juridic pentru un brevet european cu efect unitar (brevet unitar). Un acord internațional între statele membre stabilește, prin urmare, o jurisdicție unică și specializată în materie de brevete.

Confirmarea de către Curtea de Justiție a pachetului privind brevetele în hotărârea sa din 5 mai 2015 a deschis calea către un autentic brevet european. Regimul anterior va coexista cu noul sistem până la înființarea Curții Unice pentru Brevete (CUB).

Patentul unitar acordat de OEB va oferi o protecție uniformă, cu același efect în toate țările participante. Cu un singur brevet unitar, întreprinderile vor avea posibilitatea să își protejeze invențiile în toate statele membre ale UE. De asemenea, vor putea contesta și apăra brevete unitare printr-o singură acțiune în justiție, sesizând Curtea Unică pentru Brevete. S-a propus ca sediile acestora să fie la Londra, München și Paris. Acest lucru va eficientiza sistemul și va permite economii în privința costurilor de traducere.

Brevetul de invenție constituie un titlu având ca finalitate încurajarea dezvoltării cercetării și industriei, conferind, pe o durată limitată, oricărei persoane care inventează un produs sau un procedeu nou, un monopol asupra

exploatării.

De foarte multe ori, pentru a se bucura de o protecție mai lungă, titularii acestor titluri recurg la dreptul asupra desenelor și modelelor industriale sau la dreptul de autor. Pentru a se evita recurgerea la astfel de artificii, legea prevede că dacă același obiect poate fi considerat, în același timp, ca desen sau ca model nou și ca invenție brevetabilă, și dacă elementele constitutive ale noutății desenului sau modelului sunt inseparabile de cele ale invenției, acel obiect va fi protejat numai potrivit dispozițiilor legii brevetelor.

Dreptul de autor

Comparând obiectul dreptului de brevet cu cel al dreptului de autor, am arătat că dreptul de autor are ca obiect protecția operelor spirituale.

Creațiile din domeniul dreptului de autor nu au ca obiect dezvoltarea cercetării și a industriei, ci doar protecția împotriva reproducerilor și reprezentărilor neautorizate.

Convenția de la Berna stabilește cadrul general de protecția prin drept de autor, de acest drept beneficiind „operele literare și artistice”, care includ orice producție din domeniul literar, științific și artistic, indiferent de forma sau modul de expresie.

La articolul 2, Convenția de la Berna extinde sfera operelor care necesită protecție prin drept de autor cu o nouă categorie, numindu-le „opere derivate”, aici fiind incluse și traduceri. Dreptul de autor, în cazul traducerilor, oferă protecție atât autorului și operei originale, cât și autorului traducerii și traducerii în sine, cu condiția ca traducerea să fie realizată cu consimțământul autorului operei originale.

Cât privește dreptul de autor:

- protecția acordată autorului se naște din simplul fapt al creației, fiind deci instantanee și se întinde inclusiv asupra operelor neterminate, independent de orice divulgare publică; simpla creație valorează titlul a se impune cercetarea anteriorității;

- monopolul acordat autorului are un câmp de aplicare limitat. El nu se întinde decât asupra propriei sale opere și îi permite doar să interzică „orice reprezentare, reproducere, traducere, adaptare, transformare, aranjament, indiferent de procedeul prin care s-ar realiza aceste acte”.

Spre deosebire de monopolul inventatorului, care se întinde asupra fabricării și comercializării obiectului brevetului de invenție, monopolul autorului nu se întinde asupra genului din care face parte opera și nici asupra regulilor care emană din opera sa.

Legislația din România referitoare la dreptul de autor

Drepturile de autor sunt drepturile asupra creațiilor intelectuale neînregistrabile, clasificate astfel:

- a) drepturi de proprietate intelectuală cu caracter tehnic:
 - dreptul de autor specific (desenele tehnice, programele de calculator etc.),
 - secretele de firmă (invențiile neprotejate),
- b) drepturi de proprietate intelectuală fără caracter tehnic:
 - dreptul de autor în general,
 - mărcile de comerț prin utilizare,
 - drepturile asupra numelor,
 - desenele și modelele industriale neînregistrate,
 - numele companiilor.

Trebuie menționat faptul că această clasificare are la bază atât legislația națională din România cât și legislația europeană (mărci de comerț prin utilizare și DPI neînregistrate).

Dreptul de autor și drepturile conexe sunt reglementate în România de Legea nr. 8/1996, modificată prin Legea nr. 285/2004, OUG nr. 123/2005, Legea 15/2019 ș.a.

Cadrul juridic național referitor la protecția drepturilor de autor este completat de următoarele acte normative:

- **Ordonanța de Guvern nr.45/2000** privind unele măsuri pentru combaterea producerii și comercializării neautorizate a fonogramelor, aprobată prin Legea nr. 624/2001;

- **Ordonanța de Guvern nr.124/2000** pentru completarea cadrului juridic privind dreptul de autor și drepturile conexe, prin adoptarea de măsuri pentru combaterea pirateriei în domeniile audio și video, precum și a programelor pentru calculator, aprobată prin Legea nr. 213/2002;

- **Hotărârea de Guvern nr. 524/2000** pentru aprobarea Normelor metodologice privind administrarea Registrului Național al Fonogramelor;

- **Legea nr. 202/2000** privind unele măsuri pentru asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală în cadrul operațiunilor de vamă.

Legea cadru 8/1996 are drept obiect principal stabilirea obiectului și conținutului dreptului de autor, precum și gestiunea și apărarea acestui drept.

Legea 285/2004, precum și Ordonanța de urgență a Guvernului 123/2005 aduc la zi prevederile Legii 8/1996, adăugând norme referitoare la:

- armonizarea cu noile directive europene din domeniu și cu tratatele Internet (WCT și WPPT);
- recunoașterea ca titulari de drepturi conexe a producătorilor de videograme (înregistrări audiovizuale);

- asigurarea unui cadru transparent privind activitatea organismelor de gestiune colectivă;
- reglementarea remunerației echitabile cuvenite titularilor de drepturi pentru închiriere și împrumut public;
- transpunerea Directivei ENFORCEMENT privind sancțiunile în domeniul dreptului de autor și drepturile conexe.

Prin Legea nr 15/2019 se specifică faptul că dispozițiile legii 8/1996 se aplică numai în condițiile respectării prevederilor legislației naționale în materia prelucrării datelor cu caracter personal.

Societățile de gestionare colectivă

Pentru difuzarea conținuturilor protejate de drepturi de autor și de drepturi conexe și a serviciilor conexe, este necesară obținerea unei licențe din partea titularilor acestor drepturi. Titularii de drepturi își încredințează drepturile unei societăți de gestionare colectivă, care le gestionează în numele lor. Organismul de gestiune colectivă are obligația de a gestiona aceste drepturi, cu excepția cazului în care are motive obiective și întemeiate de a refuza această gestiune.

Titulari drepturilor au libertatea de a încredința gestiunea drepturilor lor unor entități de gestionare independente. Acestea sunt entități comerciale diferite de organismele de gestiune colectivă, printre altele, pentru că nu sunt deținute sau controlate de titularii de drepturi.

La 26 februarie 2014, Parlamentul European și Consiliul au adoptat Directiva 2014/26/UE privind gestiunea colectivă a drepturilor de autor și a drepturilor conexe și acordarea de licențe multiteritoriale pentru drepturile asupra operelor muzicale pentru utilizare online pe piața internă în scopul de a stabili cerințele aplicabile organismelor de gestiune colectivă în vederea stabilirii de standarde înalte de administrare, gestiune financiară, transparentă și raportare. Directiva urmărește să se asigure că titularii de drepturi au un cuvânt de spus în gestionarea drepturilor lor și vizează o mai bună funcționare a organizațiilor de gestiune colectivă prin intermediul unor standarde la nivelul UE.

Statele membre trebuie să se asigure că organismele de gestiune colectivă acționează în interesul titularilor de drepturi pe care îi reprezintă și că nu le impun obligații care nu sunt necesare în mod obiectiv pentru protecția drepturilor și a intereselor lor sau pentru gestionarea eficace a respectivelor drepturilor.

În legislația din România regăsim următoarele prevederi.

Dreptul de autor asupra unei opere literare, artistice sau științifice, precum și asupra altor opere de creație intelectuală este recunoscut și garantat.

Acest drept este legat de persoana autorului și comportă atribute de ordin moral și patrimonial. Opera de creație intelectuală este recunoscută și protejată, independent de aducerea la cunoștința publică, prin simplul fapt al realizării ei, chiar în formă nefinalizată. Dispozițiile se aplică numai în condițiile respectării prevederilor legislației naționale în materia prelucrării datelor cu caracter personal.

Este autor persoana fizică sau persoanele fizice care au creat opera.

Este operă comună opera creată de mai mulți coautori, în colaborare.

Constituie obiect al dreptului de autor operele originale de creație intelectuală în domeniul literar, artistic sau științific, oricare ar fi modalitatea de creație, modul sau forma de exprimare și independent de valoarea și destinația lor, cum sunt:

a) scrierile literare și publicistice, conferințele, predicile, pledoariile, prelegerile și orice alte opere scrise sau orale, precum și programele pentru calculator;

b) operele științifice, scrise sau orale, cum ar fi: comunicările, studiile, cursurile universitare, manualele școlare, proiectele și documentațiile științifice;

c) compozițiile muzicale cu sau fără text;

d) operele dramatice, dramatico-muzicale, operele coregrafice și pantomimele;

e) operele cinematografice, precum și orice alte opere audiovizuale;

f) operele fotografice, precum și orice alte opere exprimate printr-un procedeu analog fotografiei;

g) operele de artă grafică sau plastică, cum ar fi: operele de sculptură, pictură, gravură, litografie, artă monumentală, scenografie, tapiserie, ceramică, plastica sticlei și a metalului, desene, design, precum și alte opere de artă aplicată produselor destinate unei utilizări practice;

h) operele de arhitectură, inclusiv planșele, machetele și lucrările grafice ce formează proiectele de arhitectură;

i) lucrările plastice, hărțile și desenele din domeniul topografiei, geografiei și științei în general.

Nu pot beneficia de protecția legală a dreptului de autor următoarele:

a) ideile, teoriile, conceptele, descoperirile științifice, procedeele, metodele de funcționare sau conceptele matematice ca atare și invențiile, conținute într-o operă, oricare ar fi modul de preluare, de scriere, de explicare sau de exprimare;

b) textele oficiale de natură politică, legislativă, administrativă, judiciară și traduceri oficiale ale acestora;

c) simbolurile oficiale ale statului, ale autorităților publice și ale organizațiilor, cum ar fi: stema, sigiliul, drapelul, emblema, blazonul, insigna,

ecusonul și medalia;

d) mijloacele de plată;

e) știrile și informațiile de presă;

f) simplele fapte și date.

Dreptul de autor asupra unei opere literare, artistice sau științifice se naște din momentul creării operei, oricare ar fi modul sau forma concretă de exprimare. Dacă opera este creată, într-o perioadă de timp, în părți, serii, volume și în orice alte forme de dezvoltare creativă, termenul de protecție va fi calculat, pentru fiecare dintre aceste componente.

Drepturile patrimoniale durează tot timpul vieții autorului, iar după moartea acestuia se transmit prin moștenire, potrivit legislației civile, pe o perioadă de 70 de ani, oricare ar fi data la care opera a fost adusă la cunoștința publică în mod legal. Dacă nu există moștenitori, exercițiul acestor drepturi revine organismului de gestiune colectivă mandatat în timpul vieții de către autor sau, în lipsa unui mandat, organismului de gestiune colectivă cu cel mai mare număr de membri, din domeniul respectiv de creație.

Persoana care, după încetarea protecției dreptului de autor, aduce la cunoștința publică, în mod legal, pentru prima oară, o operă nepublicată înainte beneficiază de protecția echivalentă cu cea a drepturilor patrimoniale ale autorului.

Durata protecției acestor drepturi este de 25 de ani, începând din momentul în care a fost adusă pentru prima oară la cunoștința publică în mod legal.

Durata drepturilor patrimoniale asupra operelor realizate în colaborare este de 70 de ani de la moartea ultimului coautor. În cazul în care contribuțiile coautorilor sunt distincte, durata drepturilor patrimoniale pentru fiecare dintre acestea este de 70 de ani de la moartea fiecărui coautor. Termenul de protecție a unei compoziții muzicale cu text încetează după 70 de ani de la decesul ultimului supraviețuitor dintre textier și compozitor, indiferent dacă aceștia au fost sau nu desemnați drept coautori, cu condiția ca contribuția adusă respectivei compoziții muzicale cu text să fi fost creată în mod special pentru aceasta.

Drepturile patrimoniale asupra programelor pentru calculator durează tot timpul vieții autorului, iar după moartea acestuia se transmit prin moștenire, potrivit legislației civile, pe o perioadă de 70 de ani.

Sunt permise, fără consimțământul autorului și fără plata vreunei remunerații, următoarele utilizări ale unei opere aduse anterior la cunoștința publică, cu condiția ca acestea să fie conforme bunelor uzanțe, să nu contravină exploatării normale a operei și să nu îl prejudicieze pe autor sau pe titularii drepturilor de utilizare:

- a) reproducerea unei opere în cadrul procedurilor judiciare, parlamentare sau administrative ori pentru scopuri de siguranță publică;
- b) utilizarea de scurte citate dintr-o operă, în scop de analiză, comentariu sau critică ori cu titlu de exemplificare, în măsura în care folosirea lor justifică întinderea citatului;
- c) utilizarea de articole izolate sau de scurte extrase din opere în publicații, în emisiuni de radio sau de televiziune ori în înregistrări sonore sau audiovizuale, destinate exclusiv învățământului, precum și reproducerea pentru învățământ, în cadrul instituțiilor de învățământ sau de ocrotire socială, de articole izolate sau de scurte extrase din opere, în măsura justificată de scopul urmărit;
- d) reproducerea pentru informare și cercetare de scurte extrase din opere, în cadrul bibliotecilor, muzeelor, filmotecilor, fonotecilor, arhivelor instituțiilor publice culturale sau științifice, care funcționează fără scop lucrativ; reproducerea integrală a exemplarului unei opere este permisă, pentru înlocuirea acestuia, în cazul distrugerii, al deteriorării grave sau al pierderii exemplarului unic din colecția permanentă a bibliotecii sau a arhivei respective;
- e) reproducerea specifică realizate de bibliotecile accesibile publicului, de instituțiile de învățământ sau de muzee ori de către arhive, care nu sunt realizate în scopul obținerii unui avantaj comercial sau economic, direct ori indirect;
- f) reproducerea, cu excluderea oricăror mijloace care vin în contact direct cu opera, distribuirea sau comunicarea către public a imaginii unei opere de arhitectură, artă plastică, fotografică sau artă aplicată, amplasată permanent în locuri publice, în afara cazurilor în care imaginea operei este subiectul principal al unei astfel de reproduceri, distribuirii sau comunicări și dacă este utilizată în scopuri comerciale;
- g) reprezentarea și executarea unei opere în cadrul activităților instituțiilor de învățământ, exclusiv în scopuri specifice și cu condiția ca atât reprezentarea sau executarea, cât și accesul publicului să fie fără plată;
- h) utilizarea operelor în timpul celebrărilor religioase sau al ceremoniilor oficiale organizate de o autoritate publică;
- i) utilizarea, în scopuri publicitare, a imaginilor operelor prezentate în cadrul expozițiilor cu acces public sau cu vânzare, al târgurilor, licitațiilor publice de opere de artă, ca mijloc de promovare a evenimentului, excluzând orice utilizare comercială.

Sunt permise reproducerea, distribuirea, radiodifuzarea sau comunicarea către public, fără un avantaj direct sau indirect, comercial sau economic:

- a) de scurte extrase din articole de presă și reportaje radiofonice sau televizate, în scopul informării asupra problemelor de actualitate, cu excepția celor pentru care o astfel de utilizare este, în mod expres, rezervată;
- b) de scurte fragmente ale conferințelor, alocuțiunilor, pledoariilor și ale altor opere de același fel, care au fost exprimate oral în public, cu condiția ca aceste utilizări să aibă ca unic scop informarea privind actualitatea;
- c) de scurte fragmente ale operelor, în cadrul informațiilor privind evenimentele de actualitate, dar numai în măsura justificată de scopul informării;
- d) de opere, în cazul utilizării exclusiv pentru ilustrare în învățământ sau pentru cercetare științifică;
- e) de opere, în beneficiul persoanelor cu handicap, care sunt direct legate de acel handicap și în limita cerută de handicapul respectiv.

Autorul sau titularul dreptului de autor poate ceda prin contract altor persoane numai drepturile sale patrimoniale.

Prin contractul de editare, titularul dreptului de autor cedează editorului, în schimbul unei remunerații, dreptul de a reproduce și de a distribui opera.

Titularul dreptului de autor poate ceda editorului și dreptul de a autoriza traducerea și adaptarea operei.

Protecția programelor pentru calculator include orice expresie a unui program, programele de aplicație și sistemele de operare, exprimate în orice fel de limbaj, fie în cod-sursă sau cod-obiect, materialul de concepție pregătit, precum și manualele.

Ideile, procedeele, metodele de funcționare, conceptele matematice și principiile care stau la baza oricărui element dintr-un program pentru calculator, inclusiv acelea care stau la baza interfețelor sale, nu sunt protejate.

Titularul dreptului de autor al unui program pentru calculator beneficiază de dreptul exclusiv de a realiza și de a autoriza:

- a) reproducerea permanentă sau temporară a unui program, integral sau parțial, prin orice mijloc și sub orice formă, inclusiv în cazul în care reproducerea este determinată de instalarea, stocarea, rularea sau executarea, afișarea sau transmiterea în rețea;
- b) traducerea, adaptarea, aranjarea și orice alte transformări aduse unui program pentru calculator, precum și reproducerea rezultatului acestor operațiuni, fără a prejudicia drepturile persoanei care transformă programul pentru calculator;
- c) distribuirea și închirierea originalului sau ale copiilor, sub orice

formă, ale unui program pentru calculator. Prima vânzare a copiei unui program pentru calculator pe piața internă de către titularul drepturilor sau cea făcută cu consimțământul acestuia epuizează dreptul exclusiv de autorizare a distribuirii acestei copii pe piața internă.

Utilizatorul autorizat al unui program pentru calculator poate face, fără autorizarea titularului dreptului de autor, o copie de arhivă sau de siguranță, în măsura în care aceasta este necesară pentru asigurarea utilizării programului.

Utilizatorul autorizat al copiei unui program pentru calculator poate, fără autorizarea titularului dreptului de autor, să analizeze, să studieze sau să testeze funcționarea acestui program, în scopul de a determina ideile și principiile care stau la baza oricărui element al acestuia, cu ocazia efectuării oricăror operațiuni de instalare, afișare, rulare sau executare, transmitere ori stocare a programului, operațiuni pe care este în drept să le efectueze.

Se consideră înregistrare audiovizuală sau videogramă, în sensul prezentei legi, orice fixare a unei opere audiovizuale sau a unor secvențe de imagini în mișcare, însoțite sau nu de sunet, oricare ar fi metoda și suportul utilizate pentru această fixare.

Producătorul unei înregistrări audiovizuale este persoana fizică sau juridică ce are inițiativa și își asumă responsabilitatea organizării și realizării primei fixări a unei opere audiovizuale sau a unor secvențe de imagini în mișcare, însoțite ori nu de sunet și, în această calitate, furnizează mijloacele tehnice și financiare necesare.

În cazul reproducerii și distribuirii propriilor înregistrări audiovizuale, producătorul este în drept să înscrie pe suporturile acestora, inclusiv pe coperte, cutii și alte suporturi materiale de ambalare, numele ori denumirea producătorului, pe lângă mențiunile privind autorul și artistul interpret sau executant, titlurile operelor, anul primei publicări, marca de comerț, precum și numele ori denumirea producătorului.

Prin bază de date se înțelege o culegere de opere, de date sau de alte elemente independente, protejate ori nu prin drept de autor sau conex, dispuse într-o modalitate sistematică ori metodică și în mod individual accesibile prin mijloace electronice sau printr-o altă modalitate.

Fabricantul unei baze de date este persoana fizică sau juridică ce a făcut o investiție substanțială cantitativă și calitativă în vederea obținerii, verificării sau prezentării conținutului unei baze de date.

Fabricantul unei baze de date are dreptul patrimonial exclusiv de a autoriza și de a interzice extragerea și/sau reutilizarea totalității sau a unei părți substanțiale din aceasta, evaluată calitativ sau cantitativ.

Lupta împotriva contrafacerii

Potrivit estimărilor, importurile în UE de mărfuri contrafăcute și piratate se ridică la aproximativ 85 de miliarde EUR (până la 5% din totalul importurilor).

La nivel mondial, comerțul cu mărfuri piratate reprezintă până la 2,5% din schimburile comerciale și până la 338 de miliarde EUR, ceea ce cauzează prejudicii semnificative titularilor de drepturi, guvernelor și economiilor.

Întrucât combaterea contrafacerii și a pirateriei era îngreunată de diferențele dintre regimurile de sancțiuni aplicabile în statele membre, Parlamentul European și Consiliul au adoptat într-o primă etapă Directiva 2004/48/CE privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală. Aceasta este destinată să consolideze combaterea pirateriei și a contrafacerii prin apropierea legislațiilor naționale pentru a asigura un nivel ridicat, echivalent și omogen de protecție a proprietății intelectuale pe piața internă și prevede măsuri, proceduri și compensații în temeiul dreptului civil și administrativ.

Regulamentul (UE) nr. 608/2013 privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală de către autoritățile vamale prevede norme procedurale pentru a asigura respectarea de către aceste autorități a drepturilor de proprietate intelectuală în cazul bunurilor care fac obiectul supravegherii și controlului vamal.

Constituie contravenție, dacă nu reprezintă infracțiune, și se sancționează cu amendă de la 10.000 lei la 50.000 lei și cu confiscarea mărfurilor-pirat sau a dispozitivelor-pirat de control al accesului la spațiile, la echipamentele, la mijloacele de transport, la bunurile sau la serviciile proprii, în vederea săvârșirii de către o altă persoană a unei contravenții.

Constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă următoarele fapte:

- a) realizarea, în scopul distribuirii, de mărfuri-pirat;
- b) plasarea mărfurilor-pirat sub un regim vamal definitiv de import sau de export, sub un regim vamal suspensiv ori în zone libere;
- c) orice altă modalitate de introducere a mărfurilor-pirat pe piața internă.

Se sancționează și oferirea, distribuirea, deținerea ori depozitarea sau transportul de mărfuri-pirat, în scopul distribuirii. În cazul în care faptele sunt săvârșite în scop comercial, acestea se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Se pedepsește și închirierea sau oferirea spre închiriere de mărfuri-pirat.

Promovarea de mărfuri-pirat prin utilizarea anunțurilor publice ori a mijloacelor electronice de comunicare, prin expunerea ori prezentarea către public a listelor sau a cataloagelor de produse ori prin orice alte asemenea mijloace constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2

ani sau cu amendă.

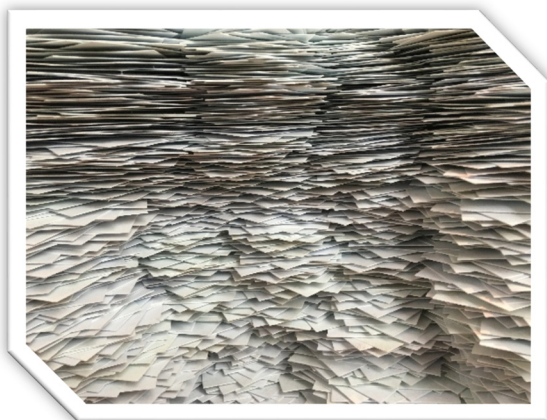
Prin mărfuri-pirat se înțeleg toate copiile, indiferent de suport, inclusiv copertele, realizate fără consimțământul titularului de drepturi sau al persoanei legal autorizate de acesta și care sunt executate, direct ori indirect, total sau parțial, de pe un produs purtător de drepturi de autor ori de drepturi conexe sau de pe ambalajele ori copertele acestora.

Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă punerea la dispoziția publicului, inclusiv prin internet ori prin alte rețele de calculatoare, fără drept, a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe ori de drepturi sui generis ale fabricanților de baze de date sau a copiilor acestora, indiferent de suport, astfel încât publicul să le poată accesa în orice loc sau în orice moment ales în mod individual.

Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani ori cu amendă reproducerea neautorizată pe sisteme de calcul a programelor pentru calculator în oricare dintre următoarele modalități: instalare, stocare, rulare sau executare, afișare ori transmitere în rețea internă.

În cazul în care persoanele care au săvârșit infracțiuni au reparat, până la terminarea cercetării judecătorești în fața primei instanțe, prejudiciul cauzat titularului de drepturi, limitele speciale ale pedepsei se reduc la jumătate.

I.7. TRANSPARENȚA ÎN ADMINISTRAREA INFORMAȚIILOR ȘI SERVICIILOR PUBLICE PRIN MIJLOACE ELECTRONICE

Principiile care stau la baza furnizării de informații și servicii publice prin mijloace electronice sunt:

- a) transparența în furnizarea de informații și servicii publice;
- b) accesul egal, nediscriminatoriu, la informații și servicii publice, inclusiv pentru persoanele cu handicap;
- c) eficiența utilizării fondurilor publice;
- d) confidențialitatea,

respectiv garantarea protejării secretului datelor cu caracter personal;

- e) garantarea disponibilității informațiilor și a serviciilor publice.

Serviciile publice de bază ce vor fi furnizate prin intermediul mijloacelor electronice sunt, printre altele:

- servicii de căutare a unui loc de muncă prin intermediul agențiilor de ocupare a forței de muncă, precum: evidența locurilor de muncă, evidența șomerilor, completarea cererilor pentru găsirea unui loc de muncă, notificarea cu privire la locurile de muncă disponibile;
- serviciile de sănătate publică, precum: informații interactive cu privire la disponibilitatea serviciilor din unități medicale, efectuare de programări pentru servicii medicale, efectuarea de plăți pentru serviciile medicale prin intermediul mijloacelor electronice de plată;
- servicii privind accesul la biblioteci publice, precum: consultarea cataloagelor, întocmirea catalogului național virtual, consultarea de cărți sau publicații în format electronic;
- înscrierea în diferite forme de învățământ, în special învățământul liceal și superior: completarea și transmiterea electronică a cererilor de înscriere și a documentelor.

Furnizarea serviciilor publice prin intermediul Sistemului Electronic Național, se realizează gradual, în următoarele etape:

- a) interacțiunea unidirecțională;
- b) interacțiunea bidirecțională;
- c) efectuarea de plăți prin mijloace electronice de plată.

Pentru asigurarea securității sistemelor informatice și protecției datelor personale, autoritățile și instituțiile publice cu competențe în domeniu, furnizorii de servicii, organizațiile neguvernamentale și alți reprezentanți ai societății civile desfășoară activități comune și programe de prevenire a criminalității informatice.

Infrațiuni contra confidențialității și integrității datelor și sistemelor informatice

Accesul, fără drept, la un sistem informatic constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.

Interceptarea, fără drept, a unei transmisii de date informatice care nu este publică și care este destinată unui sistem informatic, provine dintr-un asemenea sistem sau se efectuează în cadrul unui sistem informatic constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Cu aceeași pedeapsă se sancționează și interceptarea, fără drept, a unei emisii electromagnetice provenite dintr-un sistem informatic ce conține date informatice care nu sunt publice.

Fapta de a modifica, șterge sau deteriora date informatice ori de a restricționa accesul la aceste date, fără drept, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Transferul neautorizat de date dintr-un sistem informatic se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani.

Fapta de a perturba grav, fără drept, funcționarea unui sistem informatic, prin introducerea, transmiterea, modificarea, ștergerea sau deteriorarea datelor informatice sau prin restricționarea accesului la aceste date constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani.

Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 1 la 6 ani:

- fapta de a produce, vinde, de a importa, distribui, sau de a pune la dispoziție, sub orice altă formă, fără drept, a unui dispozitiv sau program informatic conceput sau adaptat în scopul săvârșirii unei infracțiuni;
- fapta de a produce, vinde, de a importa, distribui, sau de a pune la dispoziție, sub orice altă formă, fără drept, a unei parole, cod de acces sau alte asemenea date informatice care permit accesul parțial sau total la un sistem informatic în scopul săvârșirii unei infracțiuni.

Fapta de a introduce, modifica sau șterge, fără drept, date informatice ori de a restricționa, fără drept, accesul la aceste date, rezultând date necorespunzătoare adevărului, în scopul de a fi utilizate în vederea producerii unei consecințe juridice, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Fapta de a cauza un prejudiciu patrimonial unei persoane prin introducerea, modificarea sau ștergerea de date informatice, prin restricționarea accesului la aceste date ori prin împiedicarea în orice mod a funcționării unui sistem informatic, în scopul de a obține un beneficiu material pentru sine sau pentru altul, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani.

I.8. STRUCTURI INSTITUȚIONALE ȘI NORME PENTRU ASIGURAREA ETICII ȘI INTEGRITĂȚII ACADEMICE

I.8.1 Consiliul de etică și management universitar (CEMU)

Consiliul de etică și management universitar (CEMU) este organism consultativ al Ministerului Educației și Cercetării (MEC), fără personalitate juridică [48].

Rolul CEMU este de a determina și sprijini universitățile să elaboreze și să pună în practică, în mod organizat, transparent și eficient, politicile

de etică și de integritate universitară, în conformitate cu prevederile legale din domeniu, în vigoare.

CEMU se pronunță asupra litigiilor de etică universitară și are, în conformitate cu prevederile art. 218 din Legea nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, următoarele atribuții:

- a) sprijină realizarea politicilor de etică și integritate în universități și monitorizează punerea lor în aplicare;
- b) auditează comisiile de etică din universități;
- c) prezintă, anual, un raport public privind etica universitară;
- d) soluționează sesizările privind încălcarea de către orice instituție de învățământ superior, de stat sau particulară, a obligațiilor prevăzute la art. 124 din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, privind respectarea legislației în vigoare, a cartei proprii, a contractului instituțional, a transparenței decizionale și a libertății academice;
- e) analizează și propune MEC, în cazul în care constată nerespectarea într-o universitate a obligațiilor prevăzute la art. 124 din Legea nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, revocarea din funcție a rectorului;
- f) elaborează Codul de referință al eticii și deontologiei universitare ce conține principii și proceduri pentru arbitrarea litigiilor de etică universitară;
- g) colaborează, în cadrul activității de asigurare a calității învățământ-

tului superior, cu MEC, conform art. 192 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare;

h) inițiază și dezvoltă activitatea de cercetare și publicare pe probleme de etică și integritate universitară;

i) întocmește, la cererea MEC, rapoarte externe de evaluare a respectării standardelor de etică profesională în ceea ce privește activitatea doctorală, în conformitate cu prevederile art. 170 din Legea nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare;

j) întocmește, la cererea MEC, rapoarte în cazul constatării nerespectării prevederilor legale în procedura de ocupare a posturilor didactice și de cercetare, în conformitate cu prevederile art. 299 alin. (2) din Legea nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare.

Nu pot fi membri ai CEMU persoanele care ocupă vreuna dintre funcțiile: rector, prorector, decan, prodecan, director administrativ, director de departament sau de unitate de cercetare-dezvoltare, proiectare, microproducție.

Președinții comisiilor de etică universitară din universități nu pot fi membri ai CEMU, întrucât CEMU auditează activitatea acestor comisii, cumulara acestor două calități generând conflict de interese. Pentru desfășurarea activității, membrii CEMU se pot constitui în grupuri de lucru, temporare ori permanente.

În vederea îndeplinirii atribuțiilor sale, CEMU poate decide consultarea și angajarea unor experți în domeniile de referință ale activității sale.

Membrii CEMU sunt obligați să anunțe conflictul de interese sau incompatibilități și, în consecință, nu vor participa la dezbateri sau nu vor vota pe perioada soluționării respectivei situații.

CEMU poate decide lărgirea cadrului de participare la ședințe, pe bază de invitație.

CEMU colaborează cu comisiile de etică ale universităților în vederea realizării politicilor de etică și integritate academică.

CEMU se pronunță asupra litigiilor de etică universitară și analizează cazurile referitoare la abateri de la normele de etică și management universitar, în urma sesizărilor sau prin autosesizare, conform legii, după ce subiectul lor a fost analizat în cadrul universității.

Orice persoană fizică sau juridică poate sesiza CEMU în legătură cu nerespectarea de către o instituție de învățământ superior sau de către un membru al comunității universitare a obligațiilor prevăzute la art. 124, 128, 130, 170 și 299 din Legea nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, precum și a prevederilor Codului de etică și integritate universitară.

În situația în care constată încălcarea obligațiilor prevăzute la art. 124 din Legea nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, CEMU

transmite hotărârea sa MEC în termen de 5 zile de la data adoptării acesteia.

CEMU răspunde MEC, pe baza unei hotărâri, în termen de o lună de la data sesizării, în cazul în care i se solicită:

a) să întocmească un raport de evaluare a respectării standardelor de etică profesională în ceea ce privește activitatea doctorală, în conformitate cu prevederile art. 170 din Legea nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare;

b) să întocmească un raport în cazul nerespectării prevederilor legale în procedura de ocupare a posturilor didactice și de cercetare, în conformitate cu prevederile art. 299 alin. (2) din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare.

În cadrul analizei, CEMU poate audia persoanele implicate direct ori indirect în faptele sesizate, expeditorul sesizării, persoane din conducerea instituțiilor implicate în faptele sesizate sau experți independenți, cu păstrarea confidențialității.

CEMU constată încălcarea obligațiilor legale de către o instituție de învățământ superior sau de către un membru al comunității universitare pe baza probelor evidențiate de sesizare, a informațiilor disponibile din surse publice sau furnizate de instituții abilitate și pe baza probelor obținute în mod direct.

Membrii CEMU hotărăsc motivat asupra sesizărilor sau solicitărilor, pe baza probelor administrate și a susținerii părților.

Hotărârile CEMU se motivează, atât în fapt, cât și în drept și sunt semnate de către președinte.

Hotărârea include, după caz, opinia experților consultați.

Hotărârile CEMU sunt documente publice și se publică pe propriul site și pe site-ul MEC.

CEMU se asigură că experții consultați respectă normele de etică și integritate și nu se află în conflict de interese sau în stare de incompatibilitate cu membrii CEMU sau cu vreuna dintre părțile aflate în litigiu.

Constituie conflict de interese situațiile prevăzute de legislația în vigoare, precum și situația în care membrii CEMU sau experții consultați analizează o sesizare ce implică persoana care se află în una dintre următoarele relații cu un membru CEMU:

1. sunt soți, afini sau rude până la gradul al treilea inclusiv;
2. sunt angajate în aceeași unitate sau instituție;
3. au colaborat în ultimii 5 ani, având publicații sau proiecte de cercetare-dezvoltare dezvoltate în comun;
4. furnizează sau au furnizat membrului CEMU, în ultimii 5 ani anteriori analizei, servicii ori foloase de orice natură.

I.8.2 Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (CNECSDTI)

În vederea coordonării și monitorizării aplicării normelor de conduită morală și profesională în activitățile de cercetare-dezvoltare, este înființat Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării, denumit în continuare CNECSDTI, organism consultativ, fără personalitate juridică, pe lângă autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare.

Membrii Consiliului Național de Etică trebuie să fie persoane cu activitate recunoscută în domeniul cercetării-dezvoltării și/sau specialiști în domeniul juridic și în domeniul eticii cercetării și științei.

Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare este în prezent Ministerul Educației și Cercetării.

CNECSDTI are următoarele atribuții:

a) elaborează coduri de etică pe domenii științifice, pe care le propune spre aprobare autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare;

b) urmărește aplicarea și respectarea de către unitățile și instituțiile de cercetare-dezvoltare, precum și de către personalul de cercetare-dezvoltare a dispozițiilor legale referitoare la normele de conduită morală și profesională;

c) formulează opinii și recomandări în legătură cu problemele de natură etică ridicate de evoluția științei și a cunoașterii;

d) analizează cazurile referitoare la încălcarea normelor de bună conduită, în urma sesizărilor sau contestațiilor ori prin autosesizare;

e) emite hotărâri prin care se constată dacă a fost realizată o abatere de la normele de bună conduită; în cazurile în care au fost constatate abateri, hotărârile numesc persoana sau persoanele fizice vinovate de respectivele abateri și stabilesc sancțiunile ce urmează a fi aplicate

CNECSDTI își poate constitui grupuri de lucru pe domenii de știință și tehnologie, cu statut permanent sau temporar, potrivit prevederilor Regulamentului său CNECSDTI.

CNECSDTI are un aparat propriu de lucru și, atunci când este cazul, poate apela la experți.

Normele de conduită morală și profesională în activitățile de cercetare-dezvoltare-inovare (CDI) includ:

a) norme de bună conduită în activitatea de comunicare, publicare, diseminare și popularizare științifică, inclusiv în cadrul cererilor de finanțare depuse în cadrul competițiilor de proiecte organizate din fonduri publice;

b) norme de bună conduită în activitatea de evaluare și monitorizare instituțională a cercetării-dezvoltării, de evaluare și monitorizare de proiecte de cercetare-dezvoltare obținute prin acțiuni din cadrul Planului Național de

Cercetare, Dezvoltare și Inovare și de evaluare de persoane în vederea acordării de grade, titluri, funcții, premii, distincții, sporuri, atestate sau certificate în activitatea de cercetare-dezvoltare;

c) norme de bună conduită în funcțiile de conducere în activitatea de cercetare-dezvoltare;

d) normele de bună conduită privind respectarea ființei și demnității umane, evitarea suferinței animalelor și ocrotirea și refacerea mediului natural și a echilibrului ecologic.

Abaterile de la normele de bună conduită, în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, includ:

a) confecționarea de rezultate sau date și prezentarea lor ca date experimentale, sau ca date obținute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori ca date sau rezultate obținute prin calcule analitice ori raționamente deductive;

b) falsificarea de date experimentale, de date obținute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori de date sau rezultate obținute prin calcule analitice ori raționamente deductive;

c) îngreunarea deliberată, împiedicarea sau sabotarea activității de cercetare-dezvoltare a altor persoane, inclusiv prin blocarea nejustificată a accesului la spațiile de cercetare-dezvoltare, prin avarierea, distrugerea ori manipularea aparaturii experimentale, a echipamentului, a documentelor, a programelor de calculator, a datelor în format electronic, a substanțelor organice sau anorganice ori a materiei vii necesare altor persoane pentru derularea, realizarea sau finalizarea activităților de cercetare-dezvoltare.

Abaterile de la normele de bună conduită, în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, includ:

a) plagiatul;

b) autoplgiatul;

c) includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unuia sau mai multor coautori care nu au contribuit semnificativ la publicație ori excluderea unor coautori care au contribuit semnificativ la publicație;

d) includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unei persoane fără acordul acesteia;

e) publicarea sau diseminarea neautorizată de către autori a unor rezultate, ipoteze, teorii ori metode științifice nepublicate;

f) introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare, în dosarele de candidatură pentru abilitare, pentru posturi didactice universitare ori pentru posturi de cercetare-dezvoltare.

Abaterile de la normele de bună conduită, în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, includ de asemenea:

a) nedezvăluirea situațiilor de conflicte de interese în realizarea sau participarea la evaluări;

b) nerespectarea confidențialității în evaluare;

c) discriminarea, în cadrul evaluărilor, pe criterii de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientare politică sau religioasă, orientare sexuală ori alte tipuri de discriminare, cu excepția măsurilor afirmative prevăzute de lege.

Abaterile de la normele de bună conduită, în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, mai includ:

a) abuzul de autoritate pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor din subordine;

b) abuzul de autoritate pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale din proiectele de cercetare-dezvoltare conduse ori coordonate de persoane din subordine;

c) abuzul de autoritate pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor din subordine ori pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale pentru soți, afini ori rude până la gradul al III-lea inclusiv;

d) abuzul de autoritate pentru a impune nejustificat propriile teorii, concepte sau rezultate asupra persoanelor din subordine;

e) obstrucționarea activității unei comisii de etică, a unei comisii de analiză sau a CNECSDTI, în cursul unei analize a unor abateri de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare din subordine.

Situațiile de conflicte de interese se prevăd în regulamentele de organizare și funcționare a organelor autorităților publice centrale sau locale, cu ori fără personalitate juridică, ce coordonează competiții, concursuri sau evaluări în domeniul cercetării-dezvoltării, în alte acte normative aplicabile respectivelor proceduri de evaluare, inclusiv în pachetele de informații ale competițiilor de proiecte, cu respectarea reglementărilor legale în vigoare.

O persoană nu poate participa în mod direct, ca expert evaluator, sau indirect, prin luarea de decizii nominale de selecție directă ori excludere a experților evaluatori însărcinați cu evaluarea unei instituții, unui proiect, unei oferte sau unui candidat, dacă respectiva persoană face parte din lista de personal a instituției, proiectului ori a ofertei evaluate sau a altor proiecte ori oferte depuse spre finanțare în cadrul aceleiași linii de finanțare, licitații sau cereri de ofertă ori dacă se află în următoarea relație cu candidatul sau cu persoanele din lista de personal a proiectelor, ofertelor ori instituțiilor evaluate: sunt soți, afini sau rude până la gradul al III-lea inclusiv.

În sensul prezentei legi, lista de personal a unui proiect sau a unei oferte este constituită din persoanele nominalizate în propunerea de proiect ori în oferta supusă evaluării, inclusiv directorul de proiect, și, în cazul proiectelor

realizate în parteneriat între mai multe instituții sau unități, din responsabili de proiect.

Sesizările privind abaterile de la normele de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare sunt analizate în două etape:

a) analiza la nivelul instituției în cadrul căreia presupusele abateri s-au produs;

b) analiza la nivelul CNECSDTI, care are obligația să analizeze sesizări sau contestații în oricare dintre următoarele cazuri:

a) dacă prima etapă a produs un raport și dacă la sesizare sau contestație este anexată o copie simplă, în format scris ori electronic, după raportul elaborat în cadrul primei etape;

b) dacă prima etapă nu a produs un raport.

CNECSDTI poate analiza abateri de la normele de bună conduită și în urma autosesizării.

CNECSDTI elaborează un raport în termen de maximum 90 de zile calendaristice de la data primirii sesizării sau a contestației ori de la data autosesizării; raportul conține hotărârea argumentată privind existența unei sau unor abateri de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare, precum și identificarea persoanelor vinovate și sancțiunile propuse, dacă este cazul; raportul se face public pe site-ul web al CNECSDTI.

Pentru abaterile constatate de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare, CNECSDTI stabilește aplicarea uneia sau mai multora dintre următoarele sancțiuni:

a) avertisment scris;

b) retragerea și/sau corectarea tuturor lucrărilor publicate prin încălcarea normelor de bună conduită;

e) retragerea titlului didactic universitar sau a gradului de cercetare ori retrogradarea;

f) destituirea din funcția de conducere din instituția de cercetare-dezvoltare;

g) desfacerea disciplinară a contractului de muncă;

h) interzicerea, pentru o perioadă determinată, a accesului la finanțare din fonduri publice destinată cercetării-dezvoltării;

i) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp între 1 an și 10 ani, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control sau ca membru în comisii de concurs;

j) îndepărtarea persoanei/persoanelor respective din echipa de realizare a proiectului;

k) oprirea finanțării proiectului;

l) oprirea finanțării proiectului, cu obligativitatea returnării fondurilor.

Sanctiunile stabilite de CNECSDTI sunt puse în aplicare de către organismele sau persoanele îndreptățite legal pentru aceasta, conform prevederilor art. 326 din Legea nr. 1/2011.

Se interzice ocuparea posturilor de cercetare-dezvoltare de către persoane care se fac vinovate de abateri grave de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare. Se anulează concursul pentru un post de cercetare-dezvoltare ocupat, iar contractul de muncă cu instituția de cercetare-dezvoltare încetează de drept, indiferent de momentul la care s-a dovedit că o persoană a realizat abateri grave de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare.

De asemenea, pentru abaterile de la buna conduită în cercetare-dezvoltare se aplică sancțiunile disciplinare prevăzute în Codul de etică și deontologie profesională al personalului de cercetare-dezvoltare, precum și sancțiunile prevăzute în Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție, republicată, cu modificările ulterioare, în Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor industriale, republicată, și în Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare.

Unitățile și instituțiile care fac parte din sistemul național de cercetare-dezvoltare, unitățile și/sau instituțiile care conduc programe de cercetare-dezvoltare, precum și unitățile care asigură valorificarea rezultatelor sunt responsabile pentru respectarea normelor și a valorilor etice în cercetare-dezvoltare.

În cadrul acestor unități și al instituției se înființează comisii de etică, pe lângă consiliile științifice sau, după caz, pe lângă consiliile de administrație.

Componenta comisiilor de etică este propusă de consiliile științifice sau, după caz, de consiliile de administrație și se aprobă prin ordin al conducătorului instituției sau al unității.

Atribuțiile comisiilor de etică sunt următoarele:

a) urmăresc în cadrul unităților sau al instituțiilor respectarea codurilor de etică specifice domeniului;

b) numesc comisii de analiză pentru examinarea sesizărilor referitoare la abaterile de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare aduse în atenția lor în urma sesizărilor sau pe bază de autosesizare.

Comisia de etică și comisia de analiză păstrează confidențială identitatea autorului sesizării, conform procedurilor detaliate în Codul de etică.

Comisia de analiză elaborează un raport care se aprobă de către comisia de etică, se comunică autorului sesizării în scris și se face public pe site-ul web al instituției în termen de 45 de zile calendaristice de la primirea sesizării; în cazul constatării unor abateri de la normele de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare, raportul numește persoanele vinovate și stabilește una sau

mai multe dintre sancțiuni; persoanele vinovate pot fi diferite de persoanele vizate în textul sesizării.

Raportul comisiei de analiză este avizat de către consilierul juridic al instituției. Răspunderea juridică pentru hotărârile și activitatea comisiei de analiză revine instituției.

Raportul comisiei de analiză poate fi contestat la CNECSDTI de către persoana sau persoanele găsite vinovate ori de către autorul sesizării; contestația va conține obligatoriu o copie simplă după sesizarea inițială și după raportul comisiei de analiză.

În cazul în care o contestație nu a fost înaintată către Consiliul Național de Etică în termen de 15 zile lucrătoare de la data comunicării raportului, sancțiunile stabilite de comisia de analiză sunt puse în aplicare de către conducătorul instituției sau de către consiliul de administrație, după caz, în termen de 45 de zile calendaristice de la data comunicării raportului.

Pentru abaterile constatate de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare, conducerea unității sau instituției aplică personalului de cercetare-dezvoltare una ori mai multe dintre următoarele sancțiuni:

- a) avertisment scris;
- b) retragerea și/sau corectarea tuturor lucrărilor publicate prin încălcarea normelor de bună conduită;
- c) diminuarea salariului de bază, cumulativ, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;
- d) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp între 1 an și 10 ani, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control sau ca membru în comisii de concurs;
- e) destituirea din funcția de conducere din instituția de cercetare-dezvoltare;
- f) desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

I.8.3 Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU)

Pentru exercitarea atribuțiilor sale, MEC se sprijină pe organisme consultative la nivel național, alcătuite din experți selectați pe criterii de prestigiu profesional și moral. Un astfel de organism este Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU), care are următoarele atribuții:

- a)** propune un set de standarde minimale necesare și obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învățământul superior, a gradelor profesionale

de cercetare-dezvoltare, a calității de conducător de doctorat și a atestatului de abilitare. Aceste standarde se adoptă prin ordin al ministrului educației și cercetării. Standardele minimale de acceptare de către CNATDCU a dosarului pentru obținerea atestatului de abilitare nu depind de funcția didactică sau gradul profesional al candidatului.

b) propune metodologia-cadru pentru ocuparea posturilor didactice;

c) verifică anual, la solicitarea Ministerului Educației și Cercetării sau din proprie inițiativă, modul de desfășurare a concursurilor pentru ocuparea posturilor didactice și de cercetare din universități.

d) prezintă un raport anual Ministerului Educație și Cercetării, privind resursa umană pentru activitățile didactice și de cercetare din învățământul superior, în baza unor indicatori specifici. Acest raport este public.

Metodologia CNATDCU stabilește pentru fiecare titlu sau funcție didactică, cerințele minime pentru prezentarea la concurs, modul de organizare și de desfășurare a concursului, de soluționare a contestațiilor, conflictele de interese și incompatibilitățile, în vederea asigurării calității, a respectării eticii universitare și a legislației în vigoare.

Universitățile au obligația să respecte această metodologie și să publice toate posturile scoase la concurs, însoțite de programa aferentă concursului, cu cel puțin două luni înainte de concurs. Publicarea posturilor scoase la concurs se face cel puțin pe site-ul web propriu și pe un site web specializat, administrat de Ministerul Educației și Cercetării.

I.8.4 Comisiile de etică

În conformitate cu prevederile legii 1/2011, Legea Educației Naționale, la nivelul fiecărei universități funcționează comisia de etică universitară.

Structura și componența comisiei de etică universitară este propusă de consiliul de administrație, avizată de senatul universitar și aprobată de rector. Membrii comisiei sunt persoane cu prestigiu profesional și autoritate morală. Nu pot fi membri ai comisiei de etică universitară persoanele care ocupă vreuna dintre funcțiile: rector, prorector, decan, prodecan, director administrativ, director de departament sau de unitate de cercetare-dezvoltare, proiectare, microproducție.

Comisia de etică universitară are următoarele atribuții:

a) analizează și soluționează abaterile de la etica universitară, pe baza sesizărilor sau prin autosesizare, conform Codului de etică și deontologie universitară;

b) realizează un raport anual referitor la situația respectării eticii universitare și a eticii activităților de cercetare, care se prezintă rectorului,

senatului universitar și constituie un document public;

c) contribuie la elaborarea Codului de etică și deontologie universitară, care se propune senatului universitar pentru adoptare și includere în Carta universitară;

d) atribuțiile stabilite de Legea nr. 206/2004, Legea privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, cu modificările și completările ulterioare;

e) alte atribuții stabilite conform Cartei universitare, conform legii.

Hotărârile comisiei de etică universitară sunt avizate de consilierul juridic al universității. Răspunderea juridică pentru hotărârile și activitatea comisiei de etică universitară revine universității.

Orice persoană, din universitate sau din afara universității, poate sesiza Comisia de etică universitară abateri săvârșite de membri ai comunității universitare.

Comisia de etică universitară păstrează confidențială identitatea autorului sesizării.

În urma unei sesizări, comisia de etică universitară demarează procedurile stabilite de Codul de etică și deontologie universitară, respectiv de Legea nr. 206/2004, cu modificările și completările ulterioare. Comisia răspunde autorului sesizării în termen de 30 de zile de la primirea sesizării și îi comunică acestuia rezultatul procedurilor, după încheierea acestora.

Personalul didactic și de cercetare, personalul didactic și de cercetare auxiliar, precum și cel de conducere, de îndrumare și de control din învățământul superior răspunde disciplinar pentru încălcarea îndatoririlor ce îi revin potrivit contractului individual de muncă, precum și pentru încălcarea normelor de comportare care dăunează interesului învățământului și prestigiului unității/instituției. Normele de comportare sunt stabilite în Carta universitară, fără a aduce atingere dreptului la opinie, libertății exprimării și libertății academice.

Sanțiunile disciplinare care se pot aplica personalului didactic și de cercetare sunt următoarele:

a) avertisment scris;

b) diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;

c) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții didactice superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control, ca membru în comisii de doctorat, de master sau de licență;

d) destituirea din funcția de conducere din învățământ;

e) desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

În instituțiile de învățământ superior, propunerea de sancționare disciplinară se face de către șeful de departament sau de unitate de cercetare, proiectare, microproducție, de către decan ori rector sau de cel puțin 2/3 din numărul total al membrilor departamentului, consiliului facultății sau senatului universitar, după caz. Aceștia acționează în urma unei sesizări primite sau se autosesizează în cazul unei abateri constatate direct.

Sancțiunile disciplinare se stabilesc de către consiliile facultăților respectiv de către senatele universitare.

Decanul sau rectorul, după caz, pune în aplicare sancțiunile disciplinare.

În învățământul superior, sancțiunile se comunică, în scris, personalului didactic și de cercetare, precum și personalului didactic și de cercetare auxiliar din subordine de către serviciul de resurse umane al instituției.

Sancțiunea disciplinară se aplică numai după efectuarea cercetării faptei sesizate, audierea celui în cauză și verificarea susținerilor făcute de acesta în apărare.

Pentru investigarea abaterilor disciplinare săvârșite de personalul didactic, personalul din cercetare sau personalul administrativ, se constituie comisii de analiză formate din 3-5 membri, cadre didactice care au funcția didactică cel puțin egală cu a celui care a săvârșit abaterea și un reprezentant al organizației sindicale.

Comisiile de analiză sunt numite, după caz, de:

- a) rector, cu aprobarea senatului universitar;
- b) Ministerul Educației și Cercetării, pentru personalul de conducere al instituțiilor de învățământ superior și pentru rezolvarea contestațiilor privind deciziile senatelor universitare.

Răspunderea patrimonială a personalului didactic, de cercetare și didactic auxiliar se stabilește potrivit legislației muncii. Măsurile pentru recuperarea pagubelor și a prejudiciilor se iau potrivit legislației muncii.

În cazul în care cel sancționat disciplinar nu a mai săvârșit abateri disciplinare în cursul unui an de la aplicarea sancțiunii, îmbunătățindu-și activitatea și comportamentul, autoritatea care a aplicat sancțiunea disciplinară poate dispune ridicarea și radierea sancțiunii, făcându-se mențiunea corespunzătoare în statul personal de serviciu al celui în cauză.

Orice persoană poate sesiza unitatea/instituția de învățământ cu privire la săvârșirea unei fapte ce poate constitui abatere disciplinară. Sesizarea se face în scris și se înregistrează la registratura unității/instituției de învățământ.

Dreptul persoanei sancționate disciplinar de a se adresa instanțelor judecătorești este garantat.

Sancțiunile care se pot aplica de către comisia de etică universitară studenților și studenților-doctoranzi pentru încălcarea eticii universitare sunt

următoarele:

- a) avertisment scris;
- b) exmatricularea;
- c) alte sancțiuni prevăzute de Codul de etică și deontologie universitară.

Sancțiunile stabilite de comisia de etică și deontologie universitară sunt puse în aplicare de către decan sau rector, după caz, în termen de 30 de zile de la stabilirea sancțiunilor.

I.9. CODUL DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE AL UNIVERSITĂȚII POLITEHNICA TIMIȘOARA [45]

Codul de etică și deontologie profesională universitară este menit să opereze ca un contract moral între membrii comunității UPT – studenți, cadre didactice, cercetători, personal didactic auxiliar, personal nededidactic – reprezentând un instrument de modelare a comunității universitare în spiritul unor

principii și valori etice, contribuind la instalarea unui climat academic bazat pe cooperare și competiție corectă și, prin aceasta, la creșterea prestigiului UPT.

Codul de etică universitară exprimă idealurile, principiile și normele morale pe care membrii comunității universitare consimt să le respecte și să le urmeze în activitatea lor profesională. El stabilește principalele linii de conduită etică pe care comunitatea UPT își propune să le urmeze.

În concordanță cu misiunea și obiectivele Universității Politehnica Timișoara, Codul de etică și deontologie profesională universitară își asumă o triplă funcționalitate:

- *reglementarea* normelor de conduită profesională și morală necesare realizării unor raporturi sociale, profesionale și deontologice, corespunzătoare creerii și menținerii la nivel înalt a prestigiului universității;
- crearea unui climat de încredere, respect și demnitate, cooperare și competiție după reguli corecte între membrii comunității academice, precum și între membrii comunității academice și publicul larg;
- promovarea și manifestarea valorilor și principiilor academice în raport cu interesul public pe care UPT îl deservește, în scopul asigurării coeziunii instituționale a tuturor persoanelor implicate în activitatea educațională, transferabilității acestor principii în societate și asigurării unor servicii educaționale de calitate, având ca principii etice demnitatea, toleranța, dialogul și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului .

Obiectivele majore ale Cod-ului sunt:

- a) să ofere membrilor comunității UPT referințe etice care cuprind atât norme obligatorii cât și norme dezirabile;
- b) informarea membrilor comunității UPT asupra conduitei profesionale pe care trebuie să o adopte/pe care trebuie să o pretindă;
- c) să sporească conștientizarea și gândirea etică în relațiile profesionale și interumane a membrilor comunității UPT;
- d) să creeze un climat de încredere și respect reciproc între membrii comunității UPT;
- e) să prevină practicile neloiale/comportamentele care prejudiciază relațiile instituționale, respectiv imaginea Universității;
- f) să asigure ca activitatea instituțională și acțiunile fiecărei persoane din UPT se realizează cu profesionalism, independență, imparțialitate, cinste și corectitudine;
- g) să servească drept suport pentru prevenirea și sancționarea oricărei încălcări a normelor și principiilor promovate de UPT.

Codul de etică și deontologie profesională universitară cuprinde:

- norme obligatorii a căror nerespectare atrage după sine angajarea răspunderii juridice și

- norme dezirabile, a căror nerespectare nu conduce la o sancționare ce va atrage consecințe juridice. Încălcarea normelor dezirabile poate fi urmată de atenționarea persoanei în cauză cu privire la obligațiile sale de a respecta atât normele obligatorii, cât și normele dezirabile.

În normele obligatorii se încadrează normele pentru respectarea: *dreptății și echității, libertății academice*, autonomiei personale, valorii personale (meritul), moralității și integrității, onestității și corectitudinii, profesionalismului și responsabilității, transparenței, loialității față de UPT.

Exercitarea rolului de membru al comunității UPT, cu evitarea conflictului de interese și respectarea regimului legal al incompatibilităților reprezintă de asemenea o normă obligatorie.

Detaliem în continuare conținutul principalelor norme obligatorii.

Dreptatea și echitatea garantează că în cadrul universității membrii comunității UPT vor fi tratați drept, corect și echitabil, nepermițându-se discriminarea, exploatarea, abuzul de putere.

UPT militează pentru nediscriminare și egalitate de șanse la accesul la studii și la angajare, pentru eliminarea conflictelor de interese, prevenirea și combaterea oricărei forme de corupție, favoritism și nepotism, în cadrul activităților desfășurate în universitate și al activităților convergente.

În Universitatea Politehnica Timișoara nu sunt admise discriminări pe criterii de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientare politică sau religioasă,

orientare sexuală sau alte tipuri de discriminare, cu excepția măsurilor afirmative prevăzute de lege.

Toți membrii comunității UPT beneficiază de egalitate de tratament din partea UPT, orice discriminare directă sau indirectă fiind interzisă.

Egalitatea de șanse are la bază asigurarea participării – în limitele competențelor pe care fiecare le deține – la activitățile Universității, fără deosebire de origine etnică, sex, religie, vârstă, dizabilități sau orientare sexuală. Egalitatea de șanse constă totodată și în ocuparea posturilor scoase la concurs prin mijloace total transparente și meritocratice, prin anunțarea concursurilor pentru posturi publice în publicații care nu sunt obscure, cu difuzare în timp util, etc.

Abuzul de putere reprezintă o acțiune/inacțiune comisă de către un membru/grup al comunității UPT, care uzând de autoritatea sa (instituțională, ierarhică, morală) impune unui alt membru al comunității UPT anumite reguli/o anumită conduită, cu un caracter discreționar și cu scopul de a limita drepturile și libertățile persoanei.

Membrii comunității UPT sunt obligați să examineze și să aplice cu obiectivitate criteriile de evaluare a competenței profesionale, excluzând orice formă de favoritism, nepotism și tratament discriminator ori acte de persecuție sau răzburare.

În acest scop este interzisă discriminarea prin utilizarea de către oricare dintre membrii comunității UPT a unor practici care încalcă legislația privind egalitatea de șanse, referitor la:

- organizarea concursurilor sau examenelor;
- selecția candidaților pentru ocuparea posturilor vacante;
- încheierea, suspendarea, modificarea și/sau încetarea raportului juridic de muncă;
- stabilirea sau modificarea atribuțiilor din fișa postului;
- stabilirea remunerației și a recompenselor sau a beneficiilor, altele decât cele de natură salarială;
- informarea și consilierea profesională, dezvoltarea profesională;
- evaluarea performanțelor individuale;
- promovarea profesională;
- aplicarea măsurilor disciplinare;
- dreptul la liberă asociere, inclusiv dreptul de aderare la sindicat și accesul la facilitățile acordate de acesta.

Constituie abateri de la etică, în măsura în care nu constituie infracțiuni, ori fapte de discriminare sau abateri disciplinare, următoarele fapte:

- a) o acțiune/inacțiune ce are un caracter de diferențiere, bazată pe un

criteriu subiectiv și care aduce atingere unui drept sau interes legitim;

b) exercitarea discreționară/abuzivă a autorității unui membru al UPT față de un alt membru al acesteia, dacă fapta este de natură a crea un prejudiciu material sau moral sau de a limita exercițiul drepturilor și intereselor ocrotite de lege și de normele UPT;

c) abuzul de autoritate.

Libertatea academică reprezintă un principiu esențial care stă la baza organizării activităților didactice și de cercetare. Acest principiu are la bază ideea că orice persoană trebuie tratată ca fiind capabilă de a se forma pe baza propriilor judecăți, opinii, convingeri și proiecte.

UPT este un spațiu liber de ingerințe, presiuni și constrângeri politice, economice sau religioase, exceptând constrângerile de natură legală, etică și științifică. Comunitatea UPT este protejată față de cenzură, persecuții sau manipulări în condițiile respectării legalității.

Exercitarea libertății academice înseamnă:

- dreptul membrilor comunității academice a UPT de a exprima în mod liber opinii academice;

- libertatea de predare, cercetare și creație, în conformitate cu standardele academice și prevederile legale;

- încurajarea abordării critice având la bază opinii științifice temeinic argumentate. Datele contradictorii, diferențele de concepție experimentală sau de practică, diferențele de interpretare a datelor, diferențele de opinie sunt factori specifici libertății academice și nu constituie abateri;

- dreptul de a publica studii, articole, volume, lucrări, de a candida la obținerea de granturi naționale și internaționale, restricțiile fiind doar cele prevăzute în mod expres de lege și de reglementările UPT;

- studenților le este asigurat dreptul la liberă alegere a cursurilor și programelor de studii, în conformitate cu normele legale în vigoare, reglementările UPT și cu planurile de învățământ;

Totodată, fiecare membru al comunității UPT trebuie să respecte libertatea celorlalți și diferențele de păreri, să accepte parteneriatul intelectual și cooperarea, indiferent de opiniile politice sau credințele religioase.

Orice membru al comunității universitare își poate exprima în mod liber, în interiorul sau în exteriorul spațiului universitar, opiniile bazate pe competența sa profesională, fără a putea fi cenzurat, manipulat sau persecutat, în condițiile în care el respectă standardele științifice, legale și etice.

Exercitarea libertății academice trebuie realizată cu respectarea următoarelor principii: obiectivitate, deschidere, neîndoctrinare, profesionalism.

Se interzice manipularea, îndoctrinarea și critica nefondată în cadrul

spațiului universitar și, prin aceasta, încălcarea dreptului membrilor comunității academice a UPT la obiectivitate în activitățile de cercetare și educaționale.

Orice membru al comunității universitare trebuie să evite lezarea drepturilor și libertăților fundamentale ale celorlalți.

Exercitarea libertății academice în limitele mai sus prevăzute nu poate constitui motiv de sancționare.

Constituie abateri de la etică, în măsura în care nu constituie infracțiuni, abateri disciplinare, următoarele fapte:

- propaganda cu caracter politic desfășurată în interiorul universității sau utilizând infrastructura acesteia;
- prozelitismul religios;
- promovarea unor doctrine sau idei cu caracter extremist, rasist sau xenofob;
- manipularea și îndoctrinarea;
- critica nefondată a opiniilor, tezelor, lucrărilor etc. exprimate de un membru/membrii comunității academice a UPT.

Autonomia personală

Exercitarea autonomiei personale în perimetrul universitar reprezintă posibilitatea de a alege individual, în perimetrul ofertei UPT, în cunoștință de cauză, programele de studiu și cele de cercetare, traseele de carieră universitară, oportunitățile, nivelul de recunoaștere la care dorește să acceadă persoana respectivă.

În acest scop se asigură exercitarea consimțământului în privința programelor, concursurilor și oportunităților de studiu și cercetare și se oferă oportunități pentru ca fiecare membru al comunității UPT să poată lua și aplica decizii în privința propriei cariere academice și profesionale.

Susținerea de către personalul didactic și de cercetare titular de activități de predare și cercetare în alte instituții de învățământ superior sau de cercetare se poate face doar cu acordul scris al senatului UPT.

Constituie abateri de la etică:

- susținerea de către personalul didactic și de cercetare titular de activități de predare și cercetare în alte instituții de învățământ superior sau de cercetare fără acordul scris al Senatului UPT;
- ascunderea în mod deliberat și cu intenție directă a datelor și informațiilor necesare unui membru al comunității UPT de a alege individual, în cunoștință de cauză, programele de studiu și cele de cercetare, traseele de carieră universitară, oportunitățile, nivelul de recunoaștere la care dorește să acceadă persoana respectivă;

- ascunderea în mod deliberat și cu intenție directă a datelor și informațiilor necesare unui membru al comunității UPT pentru a-și îndeplini sarcinile de serviciu.

Valoarea prestației profesionale și instituționale

Valoarea personală reprezintă singurul criteriu de ierarhizare calitativă acceptat în UPT. Acest tip de ierarhizare este definit de către Comisia pentru Evaluarea și Asigurarea Calității în colaborare cu departamentele, facultățile și Comisia de Resurse Umane a Senatului UPT.

În cazul studenților, valoarea personală se exprimă prin note / medii și procentul de acoperire a numărului de credite transferabile acumulate din cele necesare anului în care se află.

În cazul cadrelor didactice, valoarea personală se stabilește având în vedere: calitatea activităților didactice, acoperirea disciplinelor la care activează cu material didactic în redactare proprie, publicațiile științifice, activitățile de îndrumare a studenților, granturile de cercetare, contractele cu mediul economic și de afaceri, evaluarea făcută de studenți, participarea la activități administrativ-gospodărești la nivel de departament, facultate etc.

Aceste criterii sunt recomandate a se lua în considerare în cadrul procedurilor și metodologiilor de concurs, de acordare a gradărilor de merit, de menținere a calității de titular în UPT etc.

Responsabilitatea față de standardele de evaluare a meritului și de aplicare revine Comisiei pentru Evaluarea și Asigurarea Calității, Consiliului de Administrație al UPT, consiliilor facultăților și departamentelor.

Comisia de etică a UPT are rolul de a interveni, pe bază de sesizare sau autosesizare, dacă constată că aceste structuri nu asigură aplicarea principiului meritului în planificarea și evaluarea activității universitare.

Constituie abateri de la etică:

- acordarea de beneficii legale personalului UPT cu nerespectarea/ignorarea/aplicarea parțială și trunchiată a criteriilor stabilite de lege și de normele interne ale UPT;
- prezentarea de către candidați a unor informații false/scoase din context/fără suport legal sau probatoriu, de natură a vicia decizia, în cadrul unei proceduri de evaluare/concurs/ validare/recunoaștere de merite academice și/sau profesionale.

Moralitatea și integritatea

Moralitatea este o cerință etică majoră pe care UPT o pretinde tuturor membrilor comunității UPT, atât în perimetrul universitar cât și în afara lui. Aceasta înseamnă o poziție fermă privind combaterea corupției și evitarea

situațiilor care pot implica acte de corupție, cât și în ce privește existența oricărei forme de hărțuire.

Conduita integră se referă atât la integritatea profesională cât și la integritatea personală, se consideră ca fiind trăsături ale unei conduite integre:

- cinstea, onestitatea, sinceritatea;
- tratarea celorlalți după aceeași bază, fără prejudecăți sau idei preconcepute;
- respectarea prevederilor legale și instituționale;
- considerarea interesului public și instituțional ca fiind mai presus de interesul personal subiectiv;
- consecvența.

Corupția viciază grav climatul universitar. Ea generează un tratament inechitabil, nedreptăți și favoritisme, creează neîncredere. UPT se angajează ferm să sancționeze sever din punct de vedere instituțional orice act de corupție, atât explicită, prin mită și tentativă de mituire (în bani sau servicii), cât și implicită, prin trafic de influență a examenelor sau concursurilor/procedurilor de orice tip.

Pentru a evita orice suspiciune de corupție, trebuie luate următoarele măsuri (fără ca această înșiruire să fie limitativă):

- informarea corectă și la timp în privința criteriilor de admitere și de concursuri de orice tip;
- asigurarea transparenței totale a sistemului de evaluare;
- respectarea tuturor termenelor limită impuse pentru orice tip de concursuri și a datelor de examene, cu excepția unor circumstanțe particulare care pot apare și care trebuie comunicate în termen rezonabil.

Onestitatea și corectitudinea. Reguli de conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare

Onestitatea și corectitudinea în etica universitară din UPT se referă, în principal, la dreptul la proprietate intelectuală.

Recunoașterea și beneficiile aparțin numai celor care se află la originea unei realizări care reprezintă o proprietate intelectuală: lucrări/rapoarte științifice, cărți, invenții, teze de doctorat, dizertații, proiecte de diplomă, etc. Toți cei care au participat la diferite stadii ale cercetării ale cărei rezultate devin publice trebuie menționați, în spiritul onestității profesionale, al recunoașterii și recunoaștinței, cu respectarea criteriilor de performanță din UPT.

De asemenea, onestitatea și corectitudinea se referă la obligativitatea membrilor comunității UPT de a prezenta date și informații corecte și conforme cu realitatea în cadrul oricăror proceduri la care participă/sunt

implicați sau oricăror persoane/organisme legal constiuite în UPT și care în exercitarea atribuțiilor/competențelor materiale au dreptul de a le solicita.

Respectul pentru proprietatea intelectuală și respectarea drepturilor de autor reprezintă o obligație profesională. Încălcarea ei reprezintă o abatere etică gravă și va fi sancționată.

Se interzice orice formă de fraudă intelectuală: plagiatul sau autoplagiul, copiatul la examene sau alte forme de verificare a cunoștințelor, substituirea lucrărilor sau a persoanelor examinate, distorsionarea voită a rezultatelor unor cercetări, însușirea nemeritată a unor realizări științifice / tehnice etc.

Profesionalismul și responsabilitatea

Profesionalismul și responsabilitatea sunt valori pe care UPT le cultivă și le apreciază în mod deosebit. În acest scop sunt încurajate programele academice de înaltă valoare / de excelență, capabile să conducă la evoluția cunoașterii, la formarea de buni specialiști, la creșterea prestigiului universității noastre.

Transparența

Transparența creează premisele egalității de șanse în competiție și accesul echitabil la resursele universitare. Trebuie respectat principiul transparenței tuturor categoriilor de informații care interesează membrii comunității academice, candidații la admitere/la concursurile de ocupare a unor posturi din UPT, instituțiile cu care colaborează și publicul larg.

Se interzice ascunderea, falsificarea sau denaturarea informațiilor la care au dreptul, conform legii, membrii comunității academice și publicul larg.

UPT solicită membrilor comunității academice ca în publicațiile lor să menționeze, în mod expres, sprijinul material acordat de universitate sau de alte organizații, instituții, firme sau persoane fizice pentru realizarea cercetării sau publicației respective.

Tuturor membrilor comunității academice le este garantată respectarea confidențialității în privința aspectelor ce țin de viața personală.

Cadrul și limitele pentru rezolvarea pe cale amiabilă a unor situații conflictuale intervenite între membri ai comunității UPT

Atunci când fapta sesizată aduce atingere unui interes privat, nu prejudiciază grav și iremediabil drepturile/interesele reclamantului și nu este de natură a prejudicia imaginea Universității sau de a perturba activitatea în cadrul colectivului, Comisia de Etică poate exercita un rol activ în vederea soluționării pe cale amiabilă a conflictului ivit între părți (reclamant și

reclamat).

Prevederile prezentului articol se aplică în special în cazul încălcării normelor dezirabile de etică pe care comunitatea UPT le consideră importante: respectul și toleranța, politețea, cumpătarea și moderația, colegialitatea, generozitatea și omenia, decența și eleganța.

În cazul în care părțile ajung la un acord de conciliere, Comisia de etică va emite un raport în care va constata stingerea litigiului pe cale amiabilă.

Comisia poate formula recomandări în vederea prevenirii unor fapte identice sau similare.

În raportul anual al Comisiei de Etică, recomandările vor fi evidențiate distinct, dacă e cazul.

Individualizarea sancțiunilor aplicabile pentru abaterile de la etică

Sancțiunea pentru abaterea de la etică se stabilește în raport cu gravitatea abaterii săvârșite de membrul comunității UPT, avându-se în vedere următoarele:

- a) împrejurările în care fapta a fost săvârșită;
- b) gradul de vinovăție al membrului comunității UPT;
- c) consecințele abaterii;
- d) comportarea generală în cadrul UPT al subiectului;
- e) eventualele sancțiuni suferite anterior de către acesta.

Sancțiunile stabilite de comisia de etică și deontologie universitară sunt puse în aplicare de către rector, în termen de 30 de zile de la stabilirea sancțiunilor.

Sancțiunile care se pot stabili pentru personalul didactic și de cercetare și pentru personalul didactic și de cercetare auxiliar de către comisia de etică universitară pentru încălcarea eticii universitare sunt următoarele:

- a) avertisment scris;
- b) diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;
- c) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții didactice superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control, ca membru în comisii de doctorat, de master sau de licență;
- d) destituirea din funcția de conducere din învățământ;
- e) desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

Sancțiunile care se pot stabili de către comisia de etică universitară studenților și studenților- doctoranzi pentru încălcarea eticii universitare sunt următoarele:

a) avertisment scris;

b) exmatriculare;

Pentru abaterile de la activitatea de cercetare, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr. 206/2006 sancțiunile sunt stabilite de comisia de analiză, numită de Comisia de Etică, aprobate de Senatul UPT și puse în aplicare de Rectorul UPT.

Sancțiunile ce pot fi stabilite de comisia de analiză sunt:

1) avertisment scris;

2) retragerea și/sau corectarea tuturor lucrărilor publicate prin încălcarea normelor de bună conduită;

3) diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;

4) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp între 1 an și 10 ani, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control sau ca membru în comisii de concurs;

5) destituirea din funcția de conducere din instituția de cercetare-dezvoltare;

6) desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

7) Reabilitarea persoanei sancționate poate fi dispusă în condițiile legii de către cel care a aplicat sancțiunea.

I.10. COMISIA DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE A UNIVERSITĂȚII POLITEHNICA TIMIȘOARA

Comisia de etică și deontologie a UPT este organizată ca o structură permanentă, fără personalitate juridică, constituită pentru asigurarea și respectarea eticii universitare precum și sancționarea abaterilor de la etică.

În exercitarea atribuțiilor ce îi revin, Comisia de etică și deontologie a UPT este independentă și nu poate fi supusă

vreunei ingerințe sau presiuni din partea nici unei persoane.

Rectorul UPT emite o Decizie privind componența nominală a membrilor Comisiei.

Comisia este formată din 11 membri, din care obligatoriu un reprezentant al studenților.

Comisia are un președinte care este desemnat de Rectorul UPT odată cu decizia de numire a Comisiei. Numirea președintelui Comisiei de etică este avizată de Senatul UPT.

Membrii comisiei sunt persoane cu prestigiu profesional și autoritate morală, și care au calitatea de titular în UPT, în condițiile legii.

Nu pot fi membri ai Comisiei persoanele care ocupă funcții de conducere/executive, indiferent de nivel.

Mandatul Comisiei este de 4 ani. Mandatul fiecărui membru al Comisiei este de maxim 4 ani.

În situația în care mandatul unui membru al comisiei încetează înaintea împlinirii termenului de 4 ani, este numit un nou membru în termen de 30 de zile.

În cazul înlocuirii unui membru al Comisiei, durata mandatului noului membru nu poate depăși data la care expiră mandatul Comisiei.

Membrii Comisiei nu pot depăși două mandate consecutive, în două legislaturi.

Membrii Comisiei participă la ședințele acesteia, analizează sesizările, emit puncte de vedere, își exprimă opinia cu privire la modul de soluționare a

cauzei în mod independent și individual. Membrii comisiei exercită orice alte atribuții ce decurg din lege și din reglementările interne ale UPT.

Mandatul membrilor Comisiei se încetează în următoarele cazuri:

- a) revocare la propunerea Consiliului de Administrație, avizată de Senatul UPT și aprobată de rectorul UPT;
- b) prin demisie;
- c) prin pierderea calității de membru al comunității UPT;
- d) în urma aplicării unor sancțiuni disciplinare/cu privire la încălcarea normelor de etică.

Răspunderea juridică pentru activitatea Comisiei și hotărârile acesteia revine universității.

În redactarea hotărârilor Comisiei suportul tehnic juridic este asigurat de Oficiul Juridic al UPT.

Comisia analizează și soluționează sesizările cu privire la faptele ce pot constitui abateri de la normele de etică universitară, în conformitate cu prevederile Legii nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, a Legii nr. 206/2004, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu prevederile Codului de etică și altor prevederi interne ale UPT.

Sunt de competența comisiei de etică universitară abaterile de la codul de etică petrecute în interiorul universității și campusului universitar, cât și cele desfășurate în afara acesteia, în măsura în care implică membrii propriei comunități universitare.

În cazul în care o persoană nu mai deține calitatea de membru al comunității UPT, Comisia poate analiza și soluționa cazul numai dacă fapta a fost săvârșită în perioada în care persoana respectivă avea calitatea de membru al comunității UPT. Comisia poate propune aplicarea unei sancțiuni în această situație doar dacă sancțiunea este expres prevăzută de lege și produce efecte juridice față de o persoană care la data emiterii hotărârii nu mai are calitatea de membru al comunității academice a UPT.

Comisia are următoarele atribuții:

- 1) analizează și soluționează abaterile de la etica universitară, pe baza sesizărilor/plângerilor sau prin autosesizare. Comisia va analiza numai sesizările/plângerile scrise asumate prin identitate și semnătură;
- 2) stabilește sancțiunile pentru abaterile de la etică, astfel cum acestea sunt definite în Codul de etică și în legislația aplicabilă;
- 3) numește comisii de analiză pentru examinarea sesizărilor referitoare la abaterile de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare aduse în atenția sa în urma sesizărilor sau pe bază de autosesizare;
- 4) aprobă sau nu rapoartele emise de comisiile de analiză;
- 5) realizează un raport anual referitor la situația respectării eticii

universitare și a eticii în activitățile de cercetare, care se prezintă rectorului, senatului universitar și constituie un document public;

6) contribuie la elaborarea Codului de etică și deontologie universitară, care se propune senatului universitar pentru adoptare și includere în Carta universitară;

7) atribuțiile stabilite de Legea nr. 206/2004, cu modificările și completările ulterioare;

8) emite recomandări cu privire la respectarea eticii în UPT;

9) emite propuneri de modificare ale Codului de etică UPT, care se înaintează Senatului UPT pentru adoptare;

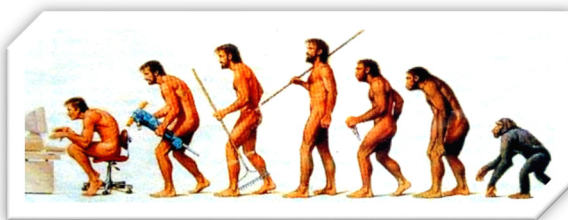
10) alte atribuții prevăzute de Carta UPT sau de lege.

Partea a II-a

Tehnoetică

II.1. INTRODUCERE. SCURT ISTORIC

Tehnologia și în mod deosebit construirea uneltelor și a armelor au constituit dintotdeauna un veritabil fundament al supraviețuirii [25]. De la fabricarea primelor unelte din piatră, trecând prin

revoluția industrială din epoca modernă și cea post industrială contemporană [25], omul și-a îndeplinit misiunea de a cuceri planeta și chiar în pași mărunți și spațiul [1].

În prezent tehnologia a devenit parte integrată și integratoare a vieții sociale, purtând un bagaj puternic imaterial, cultural, care ne definește [25], ne face viața mai ușoară dar uneori și mai grea.

Construirea uneltelor și a armelor se regăsește și la regnul animal, spre exemplu la păsări, la caracatițe și la cimpanzei. În ceea ce privește omul însă, tehnologia poartă o componentă etică deosebit de importantă, putându-se ajunge foarte ușor la inversarea rolurilor și anume la situații în care omul devine subiect supus al tehnologiei, obedient regulilor impuse de aceasta.

Un simplu exemplu îl constatăm în portul centurii de siguranță: aparatele de pe bord încep să emită sunete deranjante, intermitente, fără ca acestea să poată fi oprite de către pasager altfel decât prin conectarea corectă a centurii de siguranță mult mai ușor de suportat decât agresivitatea fonică. Agresarea fonică a șoferului sau a pasagerului nedisciplinat este un rău asumat prin proiect de către inginerul care a proiectat sistemul de siguranță.

Un alt exemplu îl constituie motoarele de căutare și rețelele sociale, care împânzesc planeta și care, utilizând algoritmi de inteligență artificială, creează senzația de interacțiune și controlează emoțiile și preferințele utilizatorilor. În acest model de afaceri, profilul utilizatorului sculptat în mare parte de supercalculatoare pentru a fi conform așteptărilor, este un produs vandabil în sine.

Nevoia de sacralitate este întrețesută în substanța ființei umane, multe generații, dictaturi și curente încercând să o elimine sau să o substituie cu surrogate pentru a produce muncitori deturnați și obedienți altcuiva.

Cele trei „momente revoluționare ale devenirii umanității” sau cum le spunea A. Toffler „valuri ale schimbării”, sunt revoluția agricolă, revoluția industrială și ceea ce astăzi avem prin revoluția tehnologiei informației. Ele au

beneficiat de o organizare socială proprie, valori proprii, o cultură proprie, o economie proprie și de tehnologii specifice [17].

Tehnica „se hrănește cu propria ei substanță“, astfel că avem de a face cu o intensificare exponențială a ritmului dezvoltării tehnologice abia în ultimele trei secole [25].

Heron din Alexandria a întemeiat **prima școală politehnică în Alexandria** [55] în perioada primului veac creștin, predând numeroase cursuri de inginerie precum „Pneumatică“ [56], „Automate“ [57], „Mecanică“ și „Dioptrie“. Invențiile sale au schimbat în bine calitatea vieții semenilor și au promovat în societate concepte foarte pragmatice despre tehnologie și despre realitate. O școală politehnică în care indicii scientometrici guvernează ingineria este o școală care și-a trădat misiunea, inclusiv aceea de transmitere de cunoștințe. Compararea unor rezultate bibliometrice din domenii teoretice cu cele din inginerie conduce inevitabil la inechitate și fals. Cercetarea tehnologică într-o școală tehnică are misiunea de a schimba în bine calitatea vieții semenilor prin ingeniozitate și competență.

„Pe parcursul secolelor s-a demonstrat faptul că omul adesea creează mai mult decât are dreptul să făurească“ [25]. Totuși, termenul de **tehnologic** este introdus abia în anii 1970-1980 de către Mario Bunge, care îl definește ca fiind „studiul codurilor morale inerente diverselor ramuri ale tehnologiei - cele deja adoptate și cele care se cuvine să fie adoptate“ [24].

Pentru a ajunge la **tehnologic** a fost necesar mai întâi progresul industrial urmând ca pe seama acestuia omul să constate că rareori a intuit corect implicațiile pozitive sau negative pe care tehnologia le-a adus în societate.

Spațiul tehnologic vizat de **tehnologic** cuprinde nu doar domeniile ingineresti, existând aplicații care se regăsesc în tehnologia medicală, în minerit, în tehnologia informației, în construcții, în chimie, în hidraulică, și, în general, în toate domeniile științifice și tehnice.

În domeniile ingineresti un puternic ecou l-au avut în dezvoltarea **tehnologiei** și dezastrele provocate de bombele atomice de la Hiroshima și Nagasaki și cursa de înarmare din perioada războiului rece.

Astfel că „s-a ajuns în situația în care problemele cele mai importante și mai urgente ale tehnologiei de azi nu mai sunt satisfacerea nevoilor de bază sau dorințelor arhetipale, ci repararea răului și stricăciunilor făcute de tehnologia de ieri“ [52].

II.2. DOMENIUL TEHNOETICII

„Tehnoetica se ocupă în mod special de problemele generate de interacțiunile dintre om, tehnică și tehnologiile create de el“ [52]. Datorită complexității sale, ea suportă o multitudine de direcții [52]. Mario Bunge pune accentul pe dimensiunea morală a domeniului [18, 52]. J.M. Galvan se axează pe sinteza dintre etică și tehnologie ca discipline de sine stătătoare [19, 52].

Conform Z. Bao și K. Xiang, normele morale ar trebui să țină pasul cu permanentele metamorfoze induse de globalizare și de societatea informațională [20, 52].

Aspectul interdisciplinar dar și practic este explorat în Manualul de Cercetare privind Tehnoetica a lui Luppici [21,52]. Sunt abordate majoritatea implicațiilor sociale, morale și etice care țin de știință și tehnologie în societate [52].

Michel Puech afirmă că „abordarea societății prin prisma tehnocii poate fi o oportunitate de a găsi un echilibru între dezvoltare/evoluție și moralitate și de a transforma societatea modernă într-o civilizație durabilă“ [22, 23, 52].

Pe baza domeniilor cheie propuse de R. Luppici [21] putem stabili următoarele domenii cheie ale tehnocii: tehnociia educației, domeniu în care spre exemplu se utilizează software proprietar care generează obișnuință și dependență sub masca licențelor academice; tehnociia militară, în care se pot cerceta arme genetice în locații obscure mai jos de radarul legislației; problemele tehnociice din biotehnologie ridicate de vaccinurile mRNA, tehnociia internetului cu problemele ridicate de cenzură și de informații cu conținut dăunător, tehnociia energiilor regenerabile [52], tehnociia mijloacelor de telecomunicații și problema interceptării lor în masă [49], tehnociia ingineriei, tehnociia mediului, tehnociia profesionalismului, etica nanotehnologiilor, tehnociia mass-mediei și problema știrilor false, tehnociia computației de înaltă performanță, tehnociia calculatorului ș.a.

II.3. ELEMENTE CONSTITUTIVE ALE TEHNOETICII

În structura tehnোটicii putem identifica trei elemente constitutive [25]:

II.3.1. Tehnoetica virtuților care studiază profilul moral al inginerului, considerat „un om cu un mod de gândire raționalist, care posedă capacitățile necesare de a transpune intențiile sale în dispozitive, aparate, mașini etc. Prin urmare, el posedă un set de abilități și deprinderi, dispune de vocație și aptitudini de inventator, este persistent, scrupulos, harnic, precaut, dedicat cauzei sale și, totodată, este sincer“ [25].

Dacă vom analiza diverse Coduri morale ale inginerilor, spre exemplu, cel al inginerilor americani din domeniul construcțiilor, al inginerilor și tehnicienilor germani, al asociației ACM pentru mașini de calcul [38] în ele se regăsesc aceleași virtuți care trebuie să fie proprii tuturor oamenilor: să fie cinstiți, echitabili, loiali față de clienți, solidari și respectuoși cu colegii, să nu ia mită, să tindă spre fericire și libertate, să nu jignească, să nu calomnieze, etc.

Un profesionist care caută să practice virtuțile nu poate să rămână impasibil la soarta oamenilor și la consecințele negative ale muncii sale [25].

Până nu demult savanții au fost în situația de a promova și de a apăra libertatea în cercetare științifică, uneori chiar cu prețul vieții așa cum este cazul lui Galileo Galilei cunoscut prin celebra frază „e pur si muove“. Galilei a fost constrâns să-și denunțe teza cum că pământul se învâрте în jurul soarelui. Savanții au fost nevoiți să-și apere munca și libertatea de a o practica împotriva superstițiilor și a ignoranței, sau chiar a intereselor politice de moment.

Acest lucru a condus la confuzia planurilor între spirit și tehnologie, la aroganță științifică și uneori la conflict. Astăzi savanții sunt obligați să denunțe libertatea neîngrădită în cercetarea științifică lipsită de responsabilitate socială și morală [25]. Spre exemplu, din toamna anului 2020 vaccinuri care au fost inițial dezvoltate în relație cu embrioni umani intenționat avortați în scop tehnologic, au început să fie înlocuite cu vaccinuri obținute tehnোটic. Dacă privim pandemia de coronavirus prin această prismă, se întrevеde și dorința lui Dumnezeu ca omenirea să învețe să producă un vaccin mRNA.

II.3.2. Tehnoetica datoriei este asemănătoare cu jurământul lui Hipocrat, unde sunt expuse îndatoririle morale ale medicului în exercitarea profesiei sale [25].

Tehnোটica datoriei cere inginerilor să înțelegă că niciun aspect al tehnicii nu poate fi neutru din punct de vedere moral și că „fiecare inovație tehnică trebuie să treacă o verificare vizavi de capacitatea ei de a contribui la dezvoltarea omului ca personalitate liberă și creatoare“ [25].

Inversarea rolurilor dintre om și tehnologie este nepermisă, fiind inadmisibil ca omul să fie transformat într-o extensie a acesteia, sau într-un produs [25]. Un exemplu negativ în acest sens îl constituie rețelele de socializare proprietare.

II.3.3. Tehnোটica valorilor identifică următoarele valori fundamentale ale tehnোটicii:

- bunăstarea și sănătatea oamenilor;
- securitatea oamenilor;
- calitatea mediului;
- dezvoltarea personalității și a societății;
- utilitatea funcțională a tehnicii;
- caracterul economic al tehnicii.

Valoarea morală fundamentală este considerată echitatea.

Cele trei elemente structurale ale tehnোটicii se completează reciproc, astfel că, frontierele dintre ele nu sunt întotdeauna fixe. „Conceptul echității, care este o categorie fundamentală a oricărei etici, ca virtute reprezintă o calitate a personalității; ca maximă apare în calitate de apriorism, fiind o regulă universală de comportament; iar în calitate de valoare, echitatea este determinată de viața concretă a omului“ [25].

Ca atare, continuă V. Capcelea – „tehnোটica virtuților reprezintă o etică a conștiinței; tehnोटica datoriei – reprezintă etica legilor și a idealurilor, iar tehnोटica valorilor – constituie etica activității sociale concrete a personalității“ [25].

II.4. DOMENII IMPORTANTE DE APLICABILITATE A TEHNOETICII

În societatea actuală superindustrializată, axată doar pe profit, sunt necesare valori și obligații de natură etică în diverse domenii, astfel încât activitățile economice să nu ducă la degradarea mediului și la adâncirea prăpastiei între țările bogate și cele sărace.

Un domeniu de maximă responsabilitate de aplicare a tehnocii este utilizarea resurselor naturale și a celor regenerabile în mod corect, pentru a nu permite exploatarea lor abuzivă, cu consecințe asupra mediului și calității vieții oamenilor și animalelor [52].

Specifice perioadei actuale prin impactul asupra întregii planete sunt utilizarea resurselor regenerabile și tehnologia informației, de aceea tehnocii în aceste domenii este de o importanță deosebită.

Tehnocii utilizării resurselor regenerabile presupune reglementarea unor norme morale care să pună în concordanță economia capitalistă cu societatea și mediul înconjurător. Este cunoscută foamea de energie a societății de consum, de aceea, utilizarea tuturor mijloacelor de obținere a acestei energii este de la sine înțeles, folosindu-se mijloacele tehnologice posibile de obținere a acesteia.

Utilizarea resurselor regenerabile generează adesea și o serie de probleme de etică și comportament moral prin faptul că afectează viața individului și a unor colectivități.

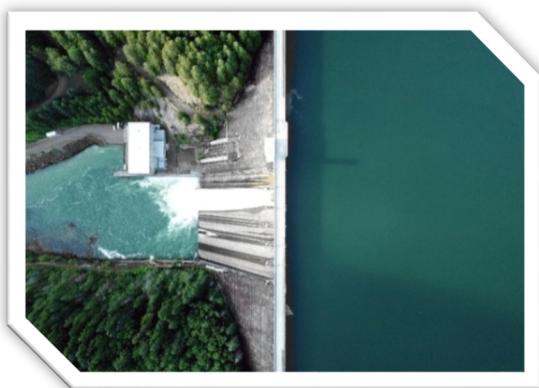
Astfel, construcția de baraje, de parcuri eoliene și solare pot genera retragerea unor suprafețe întinse de pământ din domeniul producerii de hrană. În acele regiuni ale globului unde este nevoie acută de hrană, în unele țări sărace care se confruntă cu malnutriție, trebuie respectate principiile tehnocii pentru folosirea resurselor regenerabile.

Utilizarea resurselor regenerabile pot genera strămutări ale unor gospodării individuale sau colective, ceea ce generează adevărate drame prin pierderea moștenirii spirituale și materiale de generații, a stabilității financiare și chiar a locurilor de muncă [52].

Pe lângă aceste implicații sociale, utilizarea acestor resurse afectează puternic și mediul înconjurător. Chiar dacă s-a considerat că resursele regenerabile sunt curate și nepoluante, instalarea acestor parcuri eoliene și fotovoltaice au un impact asupra sănătății omului și asupra speciilor de păsări și animale, putând duce la dispariția lor.

De aceea chiar dacă drumul spre rai este pavat cu bune intenții, nu trebuie omis nici faptul că de multe ori și cel spre iad este la fel iar **tehnোটica** are rolul de a crea un echilibru între problemele generate de interacțiunile generate de om, tehnică și tehnologiile create de el și mediul înconjurător.

II.4.1. Domeniul hidroenergiei

Obținerea energiei electrice din energia apei, hidroenergia, este cea mai nepoluantă și ieftină formă de transformare a energiei. Marile amenajări hidroenergetice mai au și alte avantaje cum ar fi regularizarea cursurilor de apă, posibilități de alimentare cu apă a unor localități sau sisteme de irigare, crearea de locuri de agrement de turism sau de antrenament pentru o serie de discipline sportive.

Cu toate aceste avantaje, hidroenergia generează o serie de conflicte morale prin acțiunile asupra mediului înconjurător și a comunităților locale [52].

Prin deciziile de strămutare a unor gospodarii individuale sau colective s-au produs adevărate daune asupra acestora. Astfel, individul din aceste colectivități se simte înstrăinat de moștenirea culturală și spirituală, are o nesiguranță financiară și își poate pierde sursa de existență sau locul de muncă [52]. Sunt binecunoscute exemplele cu insula Ada Kaleh, dispărută sub ape cu ocazia construirii amenajării hidroenergetice de la Porțile de Fier sau turla bisericii de la Beliș, Jud. Cluj, care se vede și astăzi ieșind din apele lacului de acumulare.

Așadar, din perspectiva *tehnোটicii*, strămutarea colectivităților umane afectează libertatea și bunăstarea acestora, a oamenilor din ele, deoarece de cele mai multe ori aceasta este involuntară [52].

Ca urmare, din punct de vedere al *tehnोटicii*, drepturile și libertățile individuale nu trebuie încălcate defel, chiar dacă se folosesc argumente economice, colective sau chiar statale. Mai mult, existența unor resurse naturale limitate (în cazul de față, apa) ar trebui să ducă la posibilitatea utilizării lor echitabile de fiecare individ din zona afectată, iar atunci cnd nu este posibil, să beneficieze de compensții și recompense corespunzătoare.

Deci realizarea amenajărilor hidroenergetice trebuie să se bazeze pe respectarea drepturilor universal valabile ale individului, cum ar fi dreptul la viață, la fericire, dreptul de proprietate și la aplicarea unor valori etice generale cum ar fi dreptate, echitate, corectitudine etc.

Apa menajeră sau cea de la robinet depind de resurse limitate specifice fiecărui județ în parte, precum și de capacitatea de pompare și de prelucrare de către operatori, inclusiv în ceea ce privește rețelele de canalizare urbane și rurale.

Respectarea acestor principii *tehnoetice* ar da garanția că nu se urmărește doar profitul economic și ar aduce siguranța unui bine pentru toată lumea: individ, colectivitate și societate.

II.4.2. Domeniul energiei eoliene

O altă resursă regenerabilă și din rândul energiilor curate este energia eoliană. Obținerea energiei eoliene se face în centrale eoliene care de obicei, pentru creșterea puterii instalate se montează în parcuri eoliene.

Amplasarea parcurilor eoliene trebuie să îndeplinească o serie de condiții tehnice pentru

a fi rentabile. În primul rând, trebuie ca vântul să acționeze pe toată durata anotimpurilor sau o cât mai mare perioadă din an, să aibă o viteză de cel puțin 3-4 m/s până pe la 10 m/s minim. De asemenea, locul de amplasare trebuie să fie accesibil, mai ales în zonele în care se amplasează pe platouri mai înalte.

Amplasarea centralelor eoliene are și o serie de dezavantaje asupra oamenilor și a mediului înconjurător. Astfel, se recomandă amplasarea parcurilor de centrale eoliene la distanțe rezonabile față de localități, deoarece provoacă poluare vizuală prin lumina oscilantă și poluare sonoră provocată de palele turbinei de vânt [52].

Traiul oamenilor în aceste condiții poate provoca boli, tulburări psihice și fizice, sentimentul de intruziune în viața privată. Un alt impact important îl are amplasarea parcurilor eoliene asupra mediului, atât vizual cât și în ceea ce privește degradarea habitatelor și periclitatea vieții sălbatice, care poate duce în timp la dispariția unor specii. Sunt vizate în principal anumite specii de păsări migratoare, centralele eoliene fiind amplasate pe zona de migrație a acestora, unde curenții de aer sunt mai puternici. Și în acest caz principiile **tehnoetice** trebuie respectate: se impune un echilibru atent monitorizat între dorința de prosperitate, locuri de muncă, profit și aspirațiile sociale privind dreptatea și libertatea fiecăruia, coroborat cu un mediu sigur și curat [52].

II.4.3. Domeniul energiei solare

Energia solară este inepuizabilă fiind din rândul energiilor curate și de asemenea este sigură și eficientă. Se recomandă utilizarea ei în zonele aride sau lipsite de energie. Utilizarea ei pe scară largă nu este recomandabilă atâta timp cât costurile de producție sunt mai mari chiar și decât la combustibili fosili [52].

Problemele de etică tehnologică sau **tehnোটică** apar deoarece panourile solare au în primul rând un impact vizual asupra peisajelor naturale. De asemenea pot reduce terenurile arabile din zona localității respective, cu impact asupra producerii de hrană.

Prin utilizarea unor substanțe chimice periculoase în procesul de producere a panourilor fotovoltaice, care nu exclud emisia de gaze cu efect de seră, se produc efecte nedorite asupra oamenilor și animalelor din zonele respective [52].

Chiar dacă energia solară se bucură de o susținere importantă a statelor prin subvenții, a opiniei publice datorită ineditului obținerii ei, eficiența economică mai redusă și efectele ei asupra mediului și sănătății o plasează pe un loc la coada energiilor regenerabile utilizabile, dar rămâne o alternativă viabilă pe viitor odată cu perfecționarea tehnologică a producerii ei și a impactului normelor tehnোটice [52].

II.4.4. Aplicații ale tehnোটicii în domeniul informaticii

II.4.4.1. Introducere

Am învățat că tehnোটica este „studiul codurilor morale inerente diverselor ramuri ale tehnologiei – cele deja adoptate și cele care se cuvine să fie adoptate” [18]. Acest termen a fost utilizat întâia oară de Mario Bunge, în încercarea sa de a lega curente etice de sorginte non-tehnică de tehnologie. Tot

după Bunge, tehnopraxiologia este „studiul acțiunii dirijate corect sau incorect de tehnologie” [18].

El consideră că este esențial să se ofere „o alternativă viabilă a codului moral al tehnologiei care să țină tehnologia în frâu fără a o sufoca” [18]. Fie că este vorba de o defectare intenționată a programului de calculator pentru a nu putea fi copiat, ascunsă elegant sub chipul unei măsuri de protecție, fie că este vorba de refuzul unui sistem de redare video de a reda conținut din afara zonei geografice de acoperire, aceste situații sunt exemple prin care tehnologia *este sufocată*. Această sufocare, transferată și asupra informației însăși, își are obârșia tocmai în codurile de etică promovate de interesele comerciale ale unor companii și organizații internaționale lipsite de etică. Printre acestea se numără majoritatea corporațiilor din domeniul IT&C dar, chiar și universități și laboratoare de cercetare.

Datorită faptului că tehnologia informatică este atât de bine întrețesută în viața de zi cu zi, activitatea profesioniștilor din domeniul informatic este esențială în asigurarea că tehnologia este folosită în îmbunătățirea vieții tuturor oamenilor. Profesioniștii din domeniul informatic reprezintă și prima linie de apărare împotriva folosirii abuzive a tehnologiei.

În zilele noastre, ne regăsim în situația în care activitatea informatică poate afecta viețile și modul de trai al oamenilor în moduri neintenționate sau chiar neprevăzute. Acest lucru aduce în lumină un complex de considerente de etică.

Se fac eforturi pentru a dezvolta moduri de încorporare a considerentelor de etică în cadrul programei analitice de informatică, începând din școala primară și până la facultate.

II.4.4.2. Considerente tehnometice

Conexiunea cortexului uman cu cele cinci simțuri funcționează în regim de fax analogic foarte lent. Conform psihologului M. Csikszentmihalyi fiecărei conversații îi este specifică o lățime de bandă de 60 de biți pe secundă pentru a identifica în mod conștient cuvintele [26]. Un studiu complet independent al inginerului R. Lucky de la Bell Labs, cu contribuții istorice în tehnologia modem, ajunge la aceeași lățime de bandă, iar studii mai recente reafirmă această margine naturală de atenție a creierului uman [27, 28, 29].

Un om nu poate asculta mai mult de două conversații simultane. Din această cauză dacă nu este ținută în frâu fără să fie sufocată, cantitatea de informație în sine cu care micile și marile gadget-uri ne solicită atenția poate nu doar să ne ocupe întreaga existență ci să și inverseze rolurile prin transformarea omului într-un produs obedient. Acest lucru îl realizează deja algoritmi de inteligență artificială lipsiți de etică prin care rețelele de

socializare operează și ne captează atenția.

Evoluția tehnologiei nu a fost dirijată întodeauna de principii tehnoteice. Spre exemplu, Coppersmith arată cum pornografia a avut un rol semnificativ în promovarea și difuzarea noilor tehnologii de comunicare precum: casetele video, videocamerele și mai târziu Internetul de mare viteză prin serviciile de streaming la rezoluție tot mai mare [30]. La fel ca și într-un război convențional, victimele colaterale au fost atât consumatorii cât și producătorii [50].

Apariția primului calculator numeric complet funcțional în anul 1941, creație a inventatorului german Konrad Zuse, calculatorul Z3, avea să marcheze, alături de mașinării de calcul destinate inițial războiului, o schimbare imensă de paradigmă în existența umană.

Calculatorul Z3 a fost utilizat la început pentru soluționarea numerică a unor probleme de rezistență mecanică legate de fuzelajul avioanelor de luptă. A fost bombardat de aviația aliată și reconstruit 20 de ani mai târziu, pentru a fi expus la muzeul din Munich. Cu ajutorul câtorva artificii de programare a cartelelor perforate, uneori înlocuite cu film fotografic din lipsă de hârtie, s-a demonstrat faptul că Z3 este un calculator Turing-complet [31].

ENIAC, cel dintâi calculator electronic produs de SUA un deceniu mai târziu, avea să fie mult mai performant și mai flexibil cu suport nativ pentru instrucțiuni condiționale [32]. ENIAC a fost produs cu scopul precis de a calcula distanțe la tirurile de artilerie. Pentru a reprograma însă ENIAC, ar fi fost nevoie de o recablare manuală completă. Astăzi telefoanele mobile și tabletele sunt mult mai ușor de programat și mult mai performante, în comparație cu Z3 sau cu ENIAC.

R. Shanebrook argumentează cum muniția de tip nuclear nu poate face obiectul unei cuceriri tehnoteice, recomandând chiar neutralizarea completă a acesteia [33]. Cu toate acestea, centralele nucleare au condus la o îmbunătățire a calității vieții prin producerea de electricitate curată, iar sistemele de propulsie nucleară promet noi descoperiri științifice, neluând în calcul pericolul și tragediile umane sau ecologice care inevitabil au existat și care mai pot apărea.

K. Michael introduce conceptul de „Überveillance“ pentru activitățile de monitorizare continuă a vieții indivizilor [34]. Este posibil ca un program antivirus proprietar să transmită cu periodicitate statistici despre fișierele pe care le găsește pe un calculator, fără știrea utilizatorului. Pot fi utilizate aceste informații pentru a influența un proces electoral, sau pentru a influența luarea unor decizii strategice în afaceri [49]?

Intel Management Engine rulează sistemul de operare MINIX pe un microprocesor separat miniaturizat. La solicitarea unor agenții guvernamentale, versiunile mai recente permit dezactivarea platformei imediat după ce calculatorul pornește prin configurarea unei variabile de control. Totuși, pentru

utilizatorul obișnuit acest lucru nu este accesibil fără instalarea unui „hack“ sau chiar prin intervenția la nivel electronic pe placa de bază. Aceasta înseamnă că un sistem de operare complet independent și controlabil prin rețea rulează pe laptopul sau calculatorul cumpărătorului fără ca acesta din urmă să îl poată dezactiva. Nu trebuie să surprindă atunci dacă un calculator memorează implicit toate tastele și parolele care au fost introduse vreodată de la tastatură.

Schematica circuitelor electronice se refolosește și se reintegrează de la alte componente din bibliotecă, asemenea programelor software [58]. Faptul că un telefon mobil sau un dispozitiv controlabil prin voce de tip Siri sau Alexa au microfon nu surprinde pe nimeni, este necesar pentru funcționare, dar prezența unui microfon latent în circuistica routerului wireless, în televizorul care ar putea să facă și videoconferințe, respectiv în monitorul inofensiv al calculatorului de birou, cu siguranță ar lua prin surprindere inclusiv pe tehnologi.

Astfel de situații nu au cum să fie depistate decât dacă în procesul de proiectare și producție sunt urmărite proceduri formale minuțioase care, pe de o parte, determină ceea ce este etic și ceea ce nu este etic, cu claritate, iar pe de altă parte, verifică și validează tehnoeica produsului finit. Cu atât mai dificil este de obținut acest lucru câtă vreme tehnologia nu este liberă, fiind spre exemplu acordate drepturi de utilizare a programelor software în regim de cod proprietar, fără posibilitatea de a verifica codul sursă.

II.4.4.3. Principii tehnoeice

Informația trebuie să fie liberă

Accesul la cunoaștere și la educație trebuie să fie liber [53]. Desigur că anumite informații, cum sunt cele din istoricul medical, sau datele cu caracter personal, nu pot să rămână la îndemâna oricui. Informația în sensul de cunoaștere și de acces la educație trebuie să fie liberă, după modelul în care Dr. Richard Stallman și „apostolii“ mișcării sale sociale pentru software liber au propus definiția programelor de calculator cu licență liberă (Anexa A5) [54].

Conform acestora, un program de calculator, indiferent de modalitatea sau de limbajul de expresie este etic dacă și numai dacă garantează următoarele libertăți (Anexa A5) [54]:

- Libertatea 1: Libertatea de a executa programul după dorință, în orice scop.
- Libertatea 2: Libertatea de a studia cum funcționează programul și de a-l modifica după plac. Accesul la codul sursă este o condiție pentru asta.
- Libertatea 3: Libertatea de a redistribui copii ale programului pentru a

ajuta aproapele.

Libertatea 4: Libertatea de a distribui copii ale programului modificat. Făcând aceasta, poți oferi întregii comunități șansa să beneficieze de modificările făcute. Accesul la codul sursă este o condiție pentru acest lucru.

Toate aceste libertăți sunt drepturi inalienabile, pe care dezvoltatorii de software proprietar le răpesc de la utilizatorii înșelați.

De la bun început, utilizatorii sunt determinați să creadă că achiziționând un program de calculator, devin proprietarii acelui program. Nimic mai fals. Achiziția unui program de calculator proprietar este de la bun început o amăgire pentru că proprietarul nu se modifică.

Ceea ce se vinde, în realitate, este o licență de utilizare – un drept de utilizare a operei protejate prin drepturi de autor. Dacă proprietarul s-ar modifica, atunci cumpărătorul ar putea cu siguranță să facă orice dorește cu produsul cumpărat, inclusiv să îl distrugă sau să îl ofere la liber pe internet, întrucât acesta i-ar aparține.

Debutul jocurilor electronice a cunoscut ceva similar: jucători pasionați de provocarea unui scor mai mare și mai ales de starea de flux autotelic pe care le-o oferă jocul, au realizat echipamente hardware de extensie a acestor jocuri, cu reguli noi și hărți mai greu de cucerit. Practic, varianta hardware de „modding” sau „tunning” electronic.

Nu a durat mult până când „Imperiul” marilor companii i-a dat în judecată pentru nereguli în respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, în pofida faptului că autorii dădeau dovadă pe deplin de creativitate și ingeniozitate.

Informația nu are cum să fie liberă dacă este sufocată. Programele de calculator sunt libere, dacă algoritmul și codul programului sunt liberi. Pornind de la această idee, Stallman a definit cele 4 libertăți esențiale, prezentate anterior, pe care trebuie să le garanteze licența de utilizare a unui software astfel încât programul să fie considerat liber. Aceasta este licența GNU pentru publicul general [54].

Producția de software proprietar este un alt exemplu de tehnologie informatică sufocată. Binele întregii comunități are de suferit datorită faptului că utilizatorii programului sunt considerați aprioric posibili infractori, nefiindu-le permisă o utilizare firească a tehnologiei. Programele de calculator pot fi descărcate de pe Internet sub formă de fișiere, fără ca acest lucru să implice costuri suplimentare pentru producător. Dacă informația din acestea ar fi liberă dar nu lipsită de paternitate, funcționarea ar fi una transparentă putând fi verificată și de alți programatori, iar copierea și multiplicarea fișierelor respective s-ar produce în mod firesc, la fel ca în cazul altor fișiere obișnuite.

Odată cu explozia pandemiei de coronavirus, Fundația pentru Software

Liber a lansat apelul „Hackeri și spitale“ prin intermediul căruia sunt centralizate și dezvoltate tehnologii software, proiecte firmware, scheme libere pentru imprimare 3D și unelte de orice fel în spiritul celor 4 libertăți esențiale menite să sprijine lupta medicilor pentru sănătate.

În cadrul Universității Politehnica Timișoara este utilizată platforma liberă Moodle pentru sistemul de Campus Virtual, atât de intens folosit cu ocazia mutării tuturor activităților didactice în online [35]. Jitsi, un sistem liber de videoconferință HD securizată care nu necesită plata de abonamente costisitoare pentru susținerea de cursuri online este utilizat în cadrul Facultății de Automatică și Calculatoare, alături de un sistem liber nextCloud pentru partajarea securizată de documente interne [36, 37].

Un software poate să fie opensource, ca model de dezvoltare, dar fără să fie software liber. Un software este liber numai dacă este compatibil cu cele 4 libertăți esențiale, fiind de asemenea foarte important să le și garanteze prin natura licenței pentru a nu permite știrbirea sau manipularea lor cu ocazia copierii sau modificării programului. Companii de top și fundații importante au demonstrat că sunt profitabile în baza unor produse libere: RedHat GNU/Linux, Netscape (ulterior Mozilla), OpenSUSE GNU/Linux, Eclipse IDE ș.a.

Utilizarea de licențe libere pentru documentații, cărți, cursuri și manuale tehnice presupune salvarea informației libere într-un format liber de fișier (Anexa A6) [54]. Astfel este evitată sufocarea informației prin capcane ale tehnologiilor proprietare.

Tehnologiile JavaScript sau similare care se încarcă într-un browser web odată cu vizitarea unor pagini cu conținut interactiv sunt adesea secvențe de program proprietar, nelibere, care se execută pe calculatorul vizitatorului fără a cere un acord de licențiere. Și în acest fel este încălcat grav principiul libertății.

**Informația trebuie să contribuie la bunăstarea societății
și oamenilor, având în vedere faptul că, în domeniul informatic,
toți indivizii sunt părți interesate**

Principiul de față, care se referă la calitatea vieții tuturor oamenilor, afirmă o obligație a profesioniștilor din domeniul informatic, atât individuală, cât și colectivă, de a-și folosi abilitățile în beneficiul societății, a membrilor acesteia, și a mediului care-i înconjoară [62]. Această obligație include promovarea drepturilor fundamentale ale omului și protejarea dreptului fiecărui individ la autonomie. Un scop esențial al profesioniștilor din domeniul informatic este de a minimaliza consecințele negative ale domeniului informatic, inclusiv amenințările aduse sănătății, siguranței, securității și intimității personale [38].

Profesioniștii din domeniul informatic trebuie să reflecteze dacă rezultatele eforturilor lor vor respecta diversitatea, vor fi folosite în moduri responsabile din punct de vedere social, vor întruni nevoile speciale și dacă vor fi accesibile pe scară largă. Ei sunt încurajați să contribuie în mod activ în cadrul societății, prin implicarea în activități pro bono sau voluntariat, care aduc beneficii publicului larg [38].

Bunăstarea umană are nevoie, pe lângă un mediu social sigur, și de un mediu natural sigur. De aceea, profesioniștii din domeniul informatic trebuie să promoveze sustenabilitatea mediului, atât local, cât și global [38]. Câtă vreme veniturile disproporționate de mari generate de programele de calculator nelibere către compania producătoare sunt folosite pentru a finanța laboratoare de cercetare virusologică, cum este Institutul de Virusologie din Wuhan, această condiție este grav încălcată, părțile interesate reale care au ceva de câștigat fiind extrem de puține și chiar obscure.

Adevărații proprietari ai programului, fie că este vorba de un fișier digital proprietar, fie că este vorba de un cod genetic care determină celulele umane să producă anticorpi, modelează de la bun început comportamentul clienților într-un scenariu de turmă.

Rețelele sociale stăpânesc și controlează ideologic planeta, modificând tiparele de gândire, tocmai pornind de la acțiunile de bază pe care un individ le face în interiorul unei grupări: urmărește alți indivizi apăsând un buton, amplifică postările acestora apăsând alt buton, respectiv devine lider de turmă prin câștigarea sau negocierea de influență în cadrul unei comunități. Multe dintre aceste aspecte se regăsesc și în domeniul publicațiilor științifice, putând ușor conduce la snobism și la servilism, iar adevărații deținători ai agențiilor de presă academică și ale bazelor de date cu articole științifice indexate sunt departe de publicul larg care ar trebui să fie beneficiar.

Informația trebuie să nu facă rău

„Rău” semnifică consecințe negative, în special când acestea sunt semnificative și nedrepte. Exemple de „rău” includ lezarea fizică sau mintală nejustificată [59], distrugerea sau divulgarea nejustificată de informații și deteriorarea nejustificată a proprietății, reputației și mediului. Lista poate fi extinsă [38].

În situația în care răul nu este făcut intenționat, cei responsabili sunt obligați să repare sau să facă toate eforturile pentru a restrânge cât mai mult efectele răului făcut [38].

Atunci când răul reprezintă o parte intenționată a sistemului, cei responsabili sunt obligați să se asigure că răul este justificat în mod etic [38].

Un profesionist din domeniul informatic mai are obligația suplimentară să

raporteze orice semne de risc ale sistemelor, care ar putea avea consecințe negative. Dacă liderii nu acționează pentru a reduce sau micșora aceste riscuri, poate fi necesar să „se dea alarma” în vederea reducerii răului potențial. Cu toate acestea, raportările din capriciu sau greșit îndrumate ale riscurilor pot fi ele însele dăunătoare [38].

4.4.4. Responsabilități profesionale ale specialiștilor din domeniul informaticii

Profesioniștii din domeniul informaticii trebuie să fie cinstiți și de încredere

Cinstea reprezintă o componentă esențială a încrederii. Un profesionist din domeniul informatic trebuie să fie transparent și să divulge integral toate capacitățile pertinente, limitările și problemele potențiale ale sistemului. Realizarea în mod deliberat de aserțiuni false sau înșelătoare, fabricarea sau falsificarea de date, oferirea sau acceptarea de mită, reprezintă conduite necinstite[38].

Profesioniștii din domeniul informatic trebuie să fie cinstiți cu privire la calificările lor, cât și la limitările de competență în realizarea unei sarcini [38].

Profesioniștii din domeniul informatic trebuie să fie direcți cu privire la orice circumstanțe care ar putea duce la orice conflict de interese real sau perceput, sau care ar putea altfel tinde să submineze independența gândirii lor. În plus, angajamentele trebuie întotdeauna respectate [38].

Profesioniștii din domeniul informatic nu vor denatura niciodată politicile sau procedurile unei organizații, și nu vor vorbi în numele unei organizații, cu excepția cazului în care sunt autorizați în acest sens [38].

Profesioniștii din domeniul informaticii trebuie să fie corecți și să se opună discriminării directe sau indirecte

Acest principiu este guvernat de valorile de egalitate, toleranță, respect pentru alții și dreptate. Corectitudinea cere ca, chiar și procedurile atente de luare de decizii să poată oferi o oportunitate de rezolvare a eventualelor revendicări [38].

Profesioniștii din domeniul informatic trebuie să

favorizeze participarea echitabilă a tuturor oamenilor, inclusiv cei din cadrul grupurilor subreprezentate. Discriminarea pe baza vârstei, culorii, dizabilității, etnicității, stării civile, identității de gen, apartenenței la sindicat, la lojă, la asociație sau club, stagiului militar, naționalității, rasei, religiei sau credinței, conexiunilor profesionale, sexului, orientării sexuale sau orice alt factor nepotrivit reprezintă o încălcare explicită a bunei conduite. Hărțuirea, inclusiv hărțuirea sexuală, atitudinea intimidantă (bullying-ul) sau alte abuzuri de putere și autoritate, reprezintă o formă de discriminare care, printre alte rele, limitează accesul echitabil la spațiile virtuale și fizice unde are loc respectiva hărțuire [38]. Mărul utilizat de cultura identității de brand Apple Macintosh se vrea un omagiu adus inventatorului britanic Alan Turing, albastrul fiind culoarea asociată cerului; culorile amintesc de stindardul LGBT, roadele sale fiind fructul oprit în sânul familiei.

Utilizarea informației și tehnologiei poate produce noi inegalități, sau le poate adânci pe cele deja existente. Tehnologiile și practicile ar trebui să fie cât mai incluzive și accesibile posibil, iar profesioniștii din domeniul informatic ar trebui să întreprindă acțiuni în sensul evitării creării de sisteme sau tehnologii care să priveze de drepturi sau să oprime oamenii. Nereușita în a oferi inclusivitate și accesibilitate poate reprezenta un caz de discriminare nedreaptă [38].

Profesioniștii din domeniul informaticii trebuie să respecte activitatea necesară în producerea de idei noi, invenții, lucrări creative și artefacte informatice

Dezvoltarea de noi idei, invenții, lucrări creative și artefacte informatice dă valoare societății, și cei care fac eforturi se așteaptă să câștige valoare din activitatea prestată. Drept pentru care, profesioniștii din domeniul informatic trebuie să recunoască meritele creatorilor de idei, invenții, lucrări și artefacte și să respecte drepturile de autor, brevetele, secretele comerciale, contractele de licențiere și alte metode de protejare ale lucrărilor autorilor [38].

Atât obiceiul, cât și legea, recunosc că, pentru binele publicului larg, sunt necesare unele excepții de la controlul creatorului unei lucrări [38].

Profesioniștii din domeniul informatic nu ar trebui să se opună fără motiv utilizărilor rezonabile ale lucrărilor lor intelectuale. Eforturile de a-i ajuta pe alții prin acordarea de timp și energie proiectelor care ajută societatea reprezintă un aspect pozitiv al acestui principiu. Printre aceste eforturi se numără programele software gratuite sau de tip „open source” și activitățile puse în slujba domeniului public. Profesioniștii din domeniul informatic nu ar trebui să solicite drepturi de proprietate privată asupra activităților pe care ei sau alții le-au partajat sub formă de resurse publice [38].

Pentru a securiza principiul de libertate a informației și totodată pentru a respecta prevederile legale privind drepturile de autor, specifice fiecărei țări, este important ca dezvoltatorii de produse tehnice sau artistice care intră sub incidența acestor legi să cunoască opțiunile de licențiere și să își licențieze corect creațiile. Spre exemplu, licența GNU pentru publicul general tradusă autorizat din limba engleză în limba română, care se găsește ca anexă în această carte (Anexa A5) [54], poate fi întrebuințată conform instrucțiunilor interne de către oricine dorește să producă programe libere pentru calculator. Licențele Creative Commons sunt mai potrivite pentru a licenția materiale multimedia, documente științifice sau manuale didactice [39]. Cărțile tehnice cu instrucțiuni de utilizare pentru produse ingineresti pot de asemenea să fie licențiate utilizând licența GNU pentru documentație liberă, tradusă autorizat din limba engleză în limba română, conform instrucțiunilor prevăzute de aceasta în Anexa A6 [54].

Profesioniștii din domeniul informaticii trebuie să respecte confidențialitatea

Responsabilitatea de a respecta confidențialitatea se aplică profesioniștilor din domeniul informatic într-un mod extrem de profund. Tehnologia permite colectarea, monitorizarea și schimbul de informații personale rapid, ieftin, și adesea fără cunoștința persoanelor afectate [60], [61]. Drept pentru care, un profesionist din domeniul informatic ar trebui să devină familiarizat cu diferitele definiții și forme de confidențialitate și ar trebui să înțeleagă drepturile și responsabilitățile asociate cu colectarea și utilizarea de informații personale [38].

Profesioniștii din domeniul informatic ar trebui să folosească informațiile personale numai în scopuri legitime fără a vătăma drepturile indivizilor sau grupurilor. Această activitate necesită luarea de precauții în vederea prevenirii re-identificării datelor anonimizate sau a colectării neautorizate de date, asigurând totodată acuratețea datelor, înțelegerea provenienței datelor și protejarea acestora față de accesul neautorizat și divulgarea accidentală [38].

Profesioniștii din domeniul informatic trebuie să stabilească politici și proceduri transparente, care să le permită indivizilor să înțeleagă ce fel de date sunt colectate și modul de colectare al acestora, să furnizeze un consimțământ informat cu privire la colectarea automată de date și să revizuiască, obțină sau corecteze inadvertențele din cadrul datelor personale, cât și să solicite ștergerea acestora [38].

În cadrul unui sistem se va colecta numai o cantitate minimă de informații personale necesare. Perioadele de retenție și de folosire ale respectivelor informații ar trebui clar definite, puse în vigoare și comunicate posesorilor respectivelor date. Informațiile personale colectate într-un anumit

scop nu se vor folosi în alte scopuri fără acordul persoanei respective. Colectările combinate de date pot compromite caracteristicile de confidențialitate prezente în cadrul colectărilor originale. Drept pentru care, profesioniștii din domeniul informatic trebuie să fie extrem de atenți în cazul combinării și corelării colectărilor de date [38].

Să se străduiască să atingă un nivel înalt de calitate

Profesioniștii din domeniul informatic și tehnic ar trebui să susțină activitățile de înaltă calitate, atât ale propriei persoane, cât și ale colegilor [38].

Demnitatea angajatorilor, angajaților, colegilor, clienților, utilizatorilor și a oricăror altor persoane afectate, fie direct, fie indirect, de către respectiva activitate ar trebui respectată pe întreg parcursul respectivului proces [38].

Profesioniștii din domeniul informatic și tehnic trebuie să respecte dreptul celor implicați la o comunicare transparentă cu privire la proiect [38].

Profesioniștii trebuie să aducă la cunoștință orice consecințe negative grave care ar putea afecta părțile implicate și care ar putea avea ca rezultat lucrări de calitate proastă, și trebuie să se opună tentațiilor de a neglija această responsabilitate [38].

Să mențină standarde ridicate de competență, conduită și practică etică profesionale

O activitate informatică de calitate ridicată depinde atât de indivizii, cât și de echipele care dețin o responsabilitate individuală și de grup pentru dobândirea și menținerea competențelor profesionale. Competența profesională începe prin cunoștința tehnică și prin cunoașterea contextului social unde va fi implementată activitatea respectivă. Competența profesională mai necesită abilități de comunicare, de analiză contemplativă și de recunoaștere și navigare printre provocările de ordin etic. Actualizarea abilităților trebuie să reprezinte un proces continuu și poate include studiul independent, participarea la conferințe sau la seminarii și alte forme informale sau formale de educație. Organizațiile profesionale și angajatorii ar trebui să încurajeze și să faciliteze aceste activități [38].

Să cunoască și să respecte regulile existente cu privire la activitatea profesională

Termenul „reguli” include legile și regulamentele locale, regionale, naționale și internaționale, cât și orice politici sau proceduri ale organizațiilor

din cadrul cărora face parte profesionistul. Profesioniștii din domeniul informatic trebuie să respecte aceste reguli, cu excepția situației în care există o justificare etică ce obligă în contradictoriu. Regulile care sunt considerate ca fiind lipsite de etică trebuie puse sub semnul întrebării. O regulă poate fi lipsită de etică atunci când are o bază morală nepotrivită, sau poate produce un rău evident. Înainte de a nu o respecta, un profesionist din domeniul informatic ar trebui să aibă în vedere punerea sub semnul întrebării a respectivei reguli, folosind canalele oficiale. Un profesionist din domeniul informatic care decide să încalce o regulă pentru că aceasta este lipsită de etică, sau din orice alt motiv, trebuie să aibă în vedere consecințele potențiale și să accepte responsabilitatea pentru acțiunea respectivă [38].

Să accepte și să ofere revizuire profesionistă

Activitatea de bună calitate din domeniul informatic depinde de revizuirea profesională a acesteia, la toate nivelurile. Atunci când este considerat ca fiind necesar, profesioniștii din domeniul informatic trebuie să caute și să folosească revizuirea realizată de colegi și de părțile implicate. Profesioniștii din domeniul informatic trebuie de asemenea să ofere colegilor lor analize constructive, critice [38]. Se va evita utilizarea unui aer patronal, precum și jignirile sau calomniile de orice natură indiferent de nivelul ierarhic sau profesional. Sunt interzise ritualurile de inițiere pentru afilierea la un colectiv sau altul, agresarea novicilor și munca sub acoperire sau activitatea ilegală pentru diverse agenții.

Să ofere evaluări cuprinzătoare și complete ale sistemelor computerizate și ale impactului acestora, inclusiv analiza riscurilor posibile

Profesioniștii din domeniul informatic sunt într-o poziție de încredere, drept pentru care aceștia au o responsabilitate specială în a oferi evaluări obiective și credibile și declarații către angajatori, angajați, clienți, utilizatori și public. Profesioniștii din domeniul informatic trebuie să facă eforturi să fie receptivi, conștiincioși și obiectivi atunci când evaluează, recomandă și prezintă descrierile sistemului și alternativele la acesta [38].

O atenție specială trebuie acordată identificării și minimizării riscurilor potențiale la nivelul sistemelor de învățare automată. Un sistem pentru care riscurile viitoare nu pot fi anticipate cu siguranță necesită reevaluări frecvente ale riscurilor, odată ce sistemul evoluează pe parcursul rulării sale, sau acesta nu ar trebui implementat. Orice probleme care ar putea produce riscuri majore trebuie raportate către părțile competente [38].

Să realizeze activități numai în aria de competență

Un profesionist din domeniul informatic este responsabil cu evaluarea potențialelor sarcini de lucru atribuite. Aceasta implică și evaluarea fezabilității și oportunității realizării respectivei lucrări, și emiterea unei judecăți dacă sarcina de lucru se află în aria sa de competență profesională. În situația în care, în orice moment de dinaintea sau din timpul sarcinii de lucru, profesionistul identifică lipsa unei calificări necesare, acesta trebuie să transmită acest lucru angajatorului sau clientului. Clientul sau angajatorul pot decide continuarea proiectului cu profesionistul, după perioada necesară acestuia pentru a dobândi competențele necesare, sau continuarea proiectului cu altcineva care deține competențele necesare, sau să renunțe la proiect [38].

Să acceseze resursele informatice și de comunicare numai atunci când este autorizat sau când este obligat de binele public

Indivizii și organizațiile au dreptul de a restricționa accesul la sistemele și datele proprii. Drept pentru care, profesioniștii din domeniul informatic nu ar trebui să acceseze sistemul instalat pe computerul altcuiva, programele software sau datele altcuiva fără un motiv rezonabil că o astfel de acțiune ar fi autorizată sau fără o convingere puternică cum că respectiva acțiune este în beneficiul public [38].

Faptul că un sistem este accesibil publicului nu reprezintă un motiv suficient în sine care să permită autorizarea. În circumstanțe excepționale, un profesionist din domeniul informatic poate folosi accesul neautorizat pentru a întrerupe sau dezactiva funcționarea sistemelor rău-intenționate; în aceste situații, se vor lua măsuri extraordinare de precauție, în vederea evitării producerii de daune altora [38].

Să proiecteze și implementeze sisteme care sunt sigure din punct de vedere al utilizării și al robusteții

Încălcările securității unui computer pot produce daune. O securitate puternică ar trebui să fie prima caracteristică avută în vedere pe parcursul proiectării și implementării sistemelor [38].

Profesioniștii din domeniul informatic trebuie să ia toate măsurile pentru a se asigura că sistemul funcționează conform scopului pentru care a fost creat, și să întreprindă toate acțiunile necesare pentru a asigura resursele împotriva utilizării inadecvate accidentale sau intenționate, împotriva modificării și refuzului de serviciu. Datorită faptului că atacurile se pot produce și modifica

ulterior lansării unui sistem, profesioniștii din domeniul informatic trebuie să integreze tehnici și politici de minimalizare, cum ar fi monitorizarea, corectarea (patching-ul) și raportarea vulnerabilităților sistemului. De asemenea, profesioniștii din domeniul informatic trebuie să ia măsuri pentru a se asigura că părțile afectate de încălcările de date sunt notificate în timp util și în mod clar, oferindu-se opțiuni adecvate de ghidare și remediere [38].

Pentru a se asigura că sistemul își atinge scopul pentru care a fost creat, caracteristicile de securitate trebuie proiectate în așa fel încât să fie intuitive și cât mai ușor de folosit. Profesioniștii din domeniul informatic ar trebui să descurajeze precauțiile de securitate care sunt prea derutante, sunt inadecvate situației sau descurajează în alte moduri utilizarea legală. În cazurile unde utilizarea nepotrivită sau afectarea sistemului sunt previzibile sau de neevitat, cea mai bună opțiune este renunțarea la implementarea sistemului [38].

II.4.4.5 Exemplu de politică de confidențialitate a datelor

Detaliem în cele ce urmează un exemplu de politică de confidențialitate a datelor a unei companii comerciale care descrie modul în care datele clienților cu caracter personal sunt prelucrate de către COMPANIA X în legătură cu operarea unui site web, furnizarea serviciilor sale, vânzarea produselor sale, în scopul de a vă ține la curent cu inițiativele sale și pentru a îmbunătăți modul în

care vă deservim.

„COMPANIA X” respectă dreptul la confidențialitate al tuturor utilizatorilor site-urilor sale și al persoanelor ale căror date le prelucrează în alte moduri și orice informație colectată despre dumneavoastră va fi utilizată, în primul rând, pentru furnizarea serviciilor pe care le puteți solicita iar în al doilea rând, cu acordul dumneavoastră, pentru a vă ține la curent cu inițiativele noastre și pentru îmbunătățirea modului în care vă deservim. Realizăm acest lucru prin utilizarea în mod adecvat a acestor informații, astfel cum este detaliat în cele ce urmează.

Informațiile nu vor fi dezvăluite niciunei persoane din afara „COMPANIEI X”, a societăților afiliate sau asociate la aceasta, a agențiilor, distribuitori-

lor sau persoanelor autorizate, reprezentanților ori distribuitorilor și a altor societăți cu care „COMPANIA X” a contractat prestarea de servicii în beneficiul dumneavoastră, precum și din afara oricărui reprezentant, cesionar sau înlocuitor al părților la care s-a făcut referire mai sus. Informațiile vor fi tratate în conformitate cu prevederile legislației române cu privire la protecția datelor cu caracter personal, în special în conformitate cu Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și liberă circulație a acestor date („Legea privind Protecția Datelor”) și pot fi stocate și utilizate inițial în interiorul sau în afara Uniunii Europene (UE)/Zonei Economice Europene (ZEE), oriunde în lume (inclusiv în Statele Unite ale Americii, țară fondatoare a alianței „FVEY” unde datele Dvs. se află sub jurisdicția „CLOUD Act” începând cu luna martie 2018). Transferul datelor cu caracter personal în state din afara UE/ZEE se realizează pentru unul sau mai multe din scopurile menționate mai sus iar „COMPANIA X” va lua măsuri rezonabile pentru a se asigura că datele dumneavoastră cu caracter personal sunt protejate într-un mod adecvat.

Aveți o serie de drepturi în baza legislației românești în vigoare privind protecția datelor cu caracter personal, inclusiv dreptul de a afla ce informații deținem despre dumneavoastră și în ce scopuri și de a modifica aceste date, dacă este cazul; aveți, de asemenea, dreptul de a ne solicita să nu utilizăm aceste informații, pe motive întemeiate, legitime. Vom lua toate măsurile posibile pentru a vă respecta dorințele. Este posibil, cu toate acestea, ca anumite prevederi legale, în special cele privitoare la aspecte de siguranță și la reglementarea domeniului financiar (de exemplu, în cazuri de creditare), să nu ne permită acest lucru. Aveți, de asemenea, dreptul de a nu fi supus deciziilor individuale efectuate prin mijloace automatizate.

Întrebări frecvente cu privire la Politica de Confidențialitate

Ce obiective va îndeplini „COMPANIA X” prin colectarea acestor informații?

Prin colectarea acestor informații „COMPANIA X” va putea să îndeplinească următoarele obiective:

- a) Să facă acest site mai accesibil și mai funcțional pentru dumneavoastră, nesolicitând introducerea informațiilor în mai multe rânduri.
- b) Să furnizăm mai rapid informații.
- c) Să generăm conținut mai relevant pentru dumneavoastră.
- d) Să vă ajutăm să identificați cu ușurință serviciile ori informațiile pe care „COMPANIA X” vi le poate oferi.

- e) Să folosim aceste informații pentru a aduce îmbunătățiri site-ului.
- f) Să identificăm tendințe generale cu privire la site și la utilizarea acestuia.
- g) Să vă furnizăm serviciile și produsele solicitate.
- h) Să vă informăm cu privire la noi produse, oferte speciale, informații actualizate și alte noi servicii pe care „COMPANIA X” consideră că ar putea fi utile pentru dumneavoastră.

Ce informații pot fi colectate de către „COMPANIA X”?

„COMPANIA X” și-a propus să vă ofere un control cât mai mare asupra informațiilor dumneavoastră personale. În general, puteți vizita site-urile „COMPANIA X” fără a ne spune cine sunteți sau a ne dezvălui orice alte informații personale. În anumite situații, însă, e posibil să avem nevoie de informații cu privire la dumneavoastră, cum ar fi numele ori adresa. Este intenția noastră să vă atenționăm înainte de a colecta prin intermediul internetului informații cu caracter personal de la dumneavoastră.

Vom colecta informații personale care pot fi asociate în mod direct cu dumneavoastră numai după finalizarea Procesului de Înregistrare prin Internet. Înainte de înregistrare vom colecta informații anonime cu privire la modul în care ați utilizat acest site.

Aceasta este o procedură uzuală pentru orice site de pe Internet. Informațiile colectate nu vă identifică personal dar ne pot fi utile pentru scopurile noastre de marketing sau pentru îmbunătățirea serviciilor pe care vi le oferim. Dacă sunteți de acord să furnizați „COMPANIEI X”, prin intermediul internetului, informații personale necesare - de exemplu, pentru a corespunde cu dumneavoastră, a procesa o comandă ori a vă abona, intenționăm să vă informăm despre modul exact în care vom utiliza aceste informații. Dacă ne anunțați că nu doriți ca aceste informații să fie folosite de către noi pentru a ține legătura cu dumneavoastră, vă vom respecta dorința.

„COMPANIA X” va colecta și prelucra următoarele categorii de informații despre dumneavoastră: data de facturare; data de cumpărare; departament; mod de plată/detalii; detalii despre client (număr de cont, adresă, numere de telefon, adresă de e-mail); detalii despre vehicul; model; vârsta vehiculului; kilometri parcurși; număr de înregistrare; numărul de identificare al vehiculului; detalii despre muncă (codul muncii, descrierea muncii, număr de ore, reducere, valoarea muncii, comentarii de atelier); detalii despre piese (numărul piesei, descrierea piesei, cantitatea furnizată, preț pe unitate, reducere); numele și prenumele, adresa de domiciliu, adresa de e-mail, data nașterii, vârsta, sexul, venitul, starea civilă, numărul de telefon (de acasă, de la birou, mobil, fax), date din cartea de identitate/pașaport, codul numeric personal al clientului/potențialului

client/proprietarului/conducătorului auto; modelul auto de care este interesat clientul, data estimativă a următoarei achiziții, dealer-ul/orașul preferat, numărul de identificare al vehiculului, detalii despre ultimul vehicul achiziționat.

Vă vom informa în avans când intenționăm să colectăm date personale suplimentare despre dumneavoastră.

Cum va colecta și stoca „COMPANIA X” aceste informații?

Acest site poate colecta informații despre dumneavoastră în mai multe moduri; fie solicitându-le direct de la dumneavoastră (de exemplu, printr-un formular de înregistrare), fie înregistrând automat informații despre vizita dumneavoastră pe acest site. De exemplu, e posibil să colectăm informații despre paginile pe care le-ați vizitat sau să înregistrăm alegerile pe care le-ați făcut. Informațiile sunt stocate într-un mediu securizat protejat de o combinație de mijloace fizice și tehnice. Publicul nu are niciun fel de acces la aceste informații.

Cât timp va stoca „COMPANIA X” aceste informații?

„COMPANIA X” va stoca aceste informații într-un mediu sigur și protejat pentru toată perioada desfășurării activității sale, atâta timp cât considerăm că informațiile ne pot ajuta să înțelegem mai bine cum vă putem servi și respecta dorințele, cu excepția cazului în care ne solicitați, pe baza unor motive legitime temeinice, să încetăm prelucrarea datelor dumneavoastră.

Dincolo de acest considerent, legislația în vigoare ne poate impune păstrarea informațiilor pentru o anumită perioadă de timp. Pentru a înțelege cum puteți modifica sau actualiza informațiile stocate despre dumneavoastră vă rugăm să consultați întrebarea corespunzătoare din aceasta secțiune.

De ce colectează „COMPANIA X” aceste informații?

Avem nevoie de aceste informații pentru a ne îmbunătăți serviciile pe care vi le oferim; ne dorim să facilităm adaptarea serviciilor și produsele noastre nevoilor dumneavoastră specifice. De asemenea, avem nevoie de aceste date pentru a vă furniza serviciile și informațiile solicitate și a vă ține la curent cu inițiativele noastre.

Care este aplicabilitatea acestei politici?

Politica de Confidențialitate se aplică consumatorilor individuali. Ea nu se aplică vizitatorilor care reprezintă persoane juridice.

Care este angajamentul „COMPANIEI X” cu privire la drepturile copiilor?

Protejarea vieții private a copiilor este extrem de importantă. De aceea, nu colectăm și nu stocăm niciodată pe site-urile noastre informații de la persoane despre care știm că au mai puțin de 18 ani, decât cu acordul, verificabil, al părinților și, în cazul minorilor între 14 și 18 ani, de asemenea cu acordul minorului și nu vom condiționa participarea unui copil de furnizarea unor informații personale suplimentare față de informațiile necesare pentru participare la respectiva activitate. Părinții pot verifica informațiile despre copiii lor și pot solicita ștergerea acestora.

Ce sunt profilurile de consumatori?

Fiecare consumator înregistrat are un profil personal unic. Fiecărui profil îi este alocat un număr personal de identificare, de asemenea unic, care ne permite să ne asigurăm că dumneavoastră sunteți singurul care își poate accesa profilul. La înregistrare, vă creăm profilul, vă alocăm un număr personal de identificare, după care este posibil să trimitem acest număr înapoi pe harddrive-ul dumneavoastră, sub forma unui fișier „cookie”. Codul este doar al dumneavoastră. El constituie pașaportul dumneavoastră pentru o călătorie fără întreruperi pe toate site-urile „COMPANIA X”. Acest cod vă poate permite să vizitați aceste site-uri fără a fi nevoiți să completați mai multe formulare cu informații deja furnizate. Chiar dacă accesați site-urile de la computere diferite nu este nevoie să vă reînregistrați - este suficient să folosiți numărul personal de identificare pentru a vă identifica.

Cum modific informațiile mele personale?

În unele cazuri, aveți la dispoziție soluția de a anula participarea la un anumit serviciu. În alte cazuri în care vi se solicită actualizarea informațiilor personale, vă rugăm să urmați instrucțiunile primite. Alternativ, puteți trimite solicitarea de modificare prin poștă la adresa ADRESA COMPANIEI X.

Ce îmi puteți spune despre securitatea site-ului și a internetului?

Internetul nu este un mediu sigur și ar trebui să fiți întotdeauna prevăzători cu privire la informațiile pe care le transmiteți online.

Informațiile personale colectate de către „COMPANIA X” sunt stocate în medii securizate, la care publicul nu are acces.

În anumite cazuri, cum ar fi cel al transmiterii numerelor de carduri bancare, informațiile personale sunt încryptate înainte de efectuarea tranzacției, folosind tehnologii de securitate specifice.

Ce opțiuni am la dispoziție, dacă mă înregistrez?

Dacă decideți să vă înregistrați, veți putea decide ce fel de informații doriți să primiți din partea „COMPANIEI X”. Dacă nu doriți să vă comunicăm alte oferte cu privire la produse, evenimente, programe ori servicii, puteți selecta opțiunea adecvată. Ofertele pot fi trimise prin poștă, poștă electronică, telefon sau orice alte mijloace adecvate.

Ce se întâmplă dacă nu mă înregistrez?

Dacă optați să nu vă înregistrați sau să nu furnizați informații personale, veți putea, în general, să folosiți cea mai mare parte a funcționalităților site-ului „COMPANIA X”. Nu veți putea, însă, să accesați secțiunile care presupun înregistrare. Chiar și în cazul în care nu vă înregistrați, este posibil să colectăm informații anonime despre modul în care utilizați site-ul. Aceste informații nu pot fi folosite pentru a vă identifica, dar pot fi utile pentru activitățile noastre de marketing și pentru îmbunătățirea serviciilor pe care vi le oferim.

În ce condiții e posibil ca această Politică de Confidențialitate să nu se aplice?

Pe lângă trimiterea de informații personale direct către site-ul „COMPANIA X”, este posibil de asemenea să trimiteți informații personale prin conversații electronice în direct (Chat), schimburi de mesaje electronice ori postări pe forumuri de discuții care vă sunt puse la dispoziție pe Internet.

Politica de Confidențialitate nu acoperă acest mod de transferare a informațiilor cu caracter personal.

Trebuie să fiți precauți înainte de a distribui informații personale în modurile enumerate mai sus. Transmiterea de informații prin sisteme „cloud” sau prin alte mijloace electronice fără o atentă autentificare criptografică punct la punct pune în pericol dreptul Dvs. la viață privată. Informațiile Dvs. post-procesate de „COMPANIA X” în cloud sunt protejate prin utilizarea de algoritmi de criptare omomorfică și prin semnătura cuantic-rezistentă.

ANEXE

A1. PREVEDERI LEGISLATIVE PRIVIND COMPORTAMENTUL ETIC

Constituția României – extrase

Art. 16 (1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege.

Art. 21 (1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

Art. 23 (1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

(12) Nici o pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condițiile și în temeiul legii.

Art. 26 (2) Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.

Art. 29 (1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

Art. 30 (1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege.

Art. 31 (1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngădit.

(3) Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție

a tinerilor sau securitatea națională.

(4) Mijloacele de informare în masă, publice și private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice.

Art. 32 (4) Învățământul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acordă burse sociale de studii copiilor și tinerilor proveniți din familii defavorizate și celor instituționalizați, în condițiile legii.

(6) Autonomia universitară este garantată.

Art. 33 (2) Libertatea persoanei de a-și dezvolta spiritualitatea și de a accede la valorile culturii naționale și universale nu poate fi îngrădită.

Art. 41 (1) Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă.

Art. 42 (1) Munca forțată este interzisă.

Art. 45 Accesul liber al persoanei la o activitate economică, libera inițiativă și exercitarea acestora în condițiile legii sunt garantate.

Art. 49 (1) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor.

(5) Autoritățile publice au obligația să contribuie la asigurarea condițiilor pentru participarea liberă a tinerilor la viața politică, socială, economică, culturală și sportivă a țării.

Art. 51 (1) Cetățenii au dreptul să se adreseze autorităților publice prin petiții formulate numai în numele semnatarilor.

(4) Autoritățile publice au obligația să răspundă la petiții în termenele și în condițiile stabilite potrivit legii.

Art. 53 (1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.

A2. LEGEA NR. 1/2011 – LEGEA EDUCAȚIEI NAȚIONALE – EXTRASE

Art. 2 (4) Statul asigură cetățenilor României drepturi egale de acces la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nicio formă de discriminare.

Art. 3 Principiile care guvernează învățământul preuniversitar și superior, precum și învățarea pe tot parcursul vieții din România sunt:

a) Principiul echității - în baza căruia accesul la învățare se realizează fără discriminare;

j) Principiul asigurării egalității de șanse;

k) Principiul autonomiei universitare;

l) Principiul libertății academice;

m) Principiul transparenței - concretizat în asigurarea vizibilității totale a deciziei și a rezultatelor, prin comunicarea periodică și adecvată a acestora;

n) Principiul libertății de gândire și al independenței față de ideologii, dogme religioase și doctrine politice;

t) Principiul fundamentării deciziilor pe dialog și consultare;

u) Principiul respectării dreptului la opinie al elevului/studentului ca beneficiar direct al sistemului de învățământ.

Art. 4 d) Formarea unei concepții de viață, bazate pe valorile umaniste și științifice, pe cultura națională și universală și pe stimularea dialogului intercultural;

e) Educarea în spiritul demnității, toleranței și respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;

f) Cultivarea sensibilității față de problematica umană, față de valorile moral-civice și a respectului pentru natura și mediul înconjurător natural, social și cultural.

Art. 7 (1) În unitățile, în instituțiile de învățământ și în toate spațiile destinate educației și formării profesionale sunt interzise activitățile care încalcă normele de moralitate și orice activități care pot pune în pericol sănătatea și integritatea fizică sau psihică a copiilor și a tinerilor, respectiv a personalului didactic, didactic auxiliar și nedidactic, precum și activitățile de natură politică și prozelitismul religios.

(2) Privatizarea unităților și a instituțiilor de învățământ de stat este interzisă.

Art. 118 (2) În învățământul superior nu sunt admise discriminări pe

criterii de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientare politică sau religioasă, orientare sexuală sau alte tipuri de discriminare, cu excepția măsurilor afirmative prevăzute de lege.

Art. 123 (1) Autonomia universitară este garantată prin Constituție. Libertatea academică este garantată prin lege. Instituțiile de învățământ superior se organizează și funcționează independent de orice ingerințe ideologice, politice sau religioase.

(5) În instituțiile de învățământ superior este asigurată libertatea cercetării în ceea ce privește stabilirea temelor, alegerea metodelor, procedeele și valorificarea rezultatelor, conform legii.

(6) În instituțiile de învățământ superior este interzisă periclitarea sub orice formă a dreptului la exprimarea liberă a opiniilor științifice și artistice.

(7) Studenților le este asigurat dreptul la libera alegere a cursurilor și specializărilor, în conformitate cu normele legale în vigoare și cu planurile de învățământ.

Art. 124 (1) Răspunderea publică obligă orice instituție de învățământ superior, de stat sau particulară:

c) să respecte politicile de echitate și etică universitară, cuprinse în Codul de etică și deontologie profesională aprobat de senatul universitar;

e) să asigure transparența tuturor deciziilor și activităților sale, conform legislației în vigoare;

Art. 125 (2) Constatarea încălcării obligațiilor prevăzute la art. 124 se face de către Consiliul de etică și management universitar, format din 11 membri, după cum urmează: 3 reprezentanți numiți de către Consiliul Național al Rectorilor, 3 reprezentanți ai Ministerului Educației și Cercetării, numiți de ministrul educației și cercetării, câte un reprezentant numit de către Agenția Română de Asigurare a Calității în învățământul Superior, Consiliul Național pentru Finanțarea învățământului Superior, Consiliul Național al Cercetării Științifice, Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare, și un reprezentant al federațiilor naționale ale studenților.

(3) Orice persoană fizică sau juridică poate sesiza Consiliul de etică și management universitar în legătură cu nerespectarea obligațiilor prevăzute la art. 124. În urma primirii unei astfel de sesizări, Consiliul de etică și management universitar are obligația de a investiga aspectele sesizate și de a răspunde sesizării în termenul de 3 luni. Răspunsurile la aceste sesizări constituie documente publice și se publică pe site-ul web al Ministerului Educației și Cercetării.

(4) Respectarea de către instituțiile de învățământ superior a obligațiilor prevăzute la art. 124 și a altor obligații legale aferente răspunderii publice,

precum și respectarea de către Consiliul de etică și management universitar a obligațiilor prevăzute la alin. (3) constituie un interes legitim public pentru orice persoană fizică sau juridică română. Nerespectarea acestor obligații poate fi atacată în contencios administrativ de către orice persoană fizică sau juridică română, potrivit legii.

Art. 128 (2) Carta universitară se referă, în mod obligatoriu, cel puțin la Codul de etică și deontologie profesională universitară.

Art. 130 (1) Instituțiile de învățământ superior adoptă un cod de etică și deontologie profesională universitară. Acesta face parte din Carta universitară și include obligatoriu:

a) stabilirea situațiilor de conflicte de interese și incompatibilități;
b) prevederea ca persoanele care se află în relație de soți, afini și rude până la gradul al III-lea inclusiv nu pot ocupa concomitent funcții astfel încât unul sau una să se afle față de celălalt sau cealaltă într-o poziție de conducere, control, autoritate sau evaluare instituțională la orice nivel în aceeași universitate și nu pot fi numiți în comisii de doctorat, comisii de evaluare sau comisii de concurs ale caror decizii afectează soții, rudele sau afinii până la gradul al III-lea inclusiv;

c) măsurile educationale, administrative și tehnice care se iau pentru garantarea originalității lucrărilor de licență, master, doctorat, articolelor științifice sau a altor asemenea lucrări, precum și sancțiunile aferente.

Art. 144 (4) Rezultatele unui examen sau ale unei evaluări pot fi anulate de către decanul facultății în temeiul prevederilor din Carta universitară, atunci când se dovedește că acestea au fost obținute în mod fraudulos sau prin încălcarea prevederilor Codului de etică și deontologie universitară. Decanul poate dispune reorganizarea examenului.

Art. 146 Rectorul poate anula, cu aprobarea senatului universitar, un certificat sau o diplomă de studii atunci când se dovedește că s-a obținut prin mijloace frauduloase sau prin încălcarea prevederilor Codului de etică și deontologie universitară.

Titlul de doctor încetează să mai producă efecte juridice din momentul comunicării dispoziției de retragere a acestuia.

Art. 170 (1) În cazul nerespectării standardelor de calitate sau de etică profesională, Ministerul Educației și Cercetării, pe baza unor rapoarte externe de evaluare, întocmite, după caz, de CNATDCU, de CNCS, de Consiliul de etică și management universitar sau de Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării, poate lua următoarele măsuri, alternativ sau simultan:

- a) retragerea calității de conducător de doctorat;
- b) retragerea titlului de doctor;

c) retragerea acreditării școlii doctorale, ceea ce implică retragerea dreptului școlii doctorale de a organiza concurs de admitere pentru selectarea de noi studenți-doctoranzi.

Art. 202 (1) Principiile care reglementează activitatea studenților în cadrul comunității universitare sunt:

a) *principiul nediscriminării* - în baza căruia toți studenții beneficiază de egalitate de tratament din partea instituției de învățământ superior; orice discriminare directă sau indirectă față de student este interzisă;

b) *principiul dreptului la asistență și la servicii complementare gratuite în învățământul superior de stat* - exprimat prin: consilierea și informarea studentului de către cadrele didactice, în afara orelor de curs, seminar sau laboratoare; consilierea în scopul orientării profesionale; consilierea psihologică; acces la principalele cărți de specialitate și publicații științifice; acces la datele referitoare la situația școlară personală;

c) *principiul participării la decizie* - în baza căruia deciziile în cadrul instituțiilor de învățământ superior sunt luate cu participarea reprezentanților studenților;

d) *principiul libertății de exprimare* - în baza căruia studenții au dreptul să își exprime liber opiniile academice, în cadrul instituției de învățământ în care studiază;

e) *principiul transparenței și al accesului la informații* - în baza căruia studenții au dreptul de acces liber și gratuit la informații care privesc propriul parcurs educațional și viața comunității academice din care fac parte, în conformitate cu prevederile legii.

(3) Drepturile, libertățile și obligațiile studenților sunt cuprinse în Codul drepturilor și obligațiilor studentului, propus de asociațiile studențești în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi și adoptat de Ministerul Educației și Cercetării, prin ordin al ministrului acestuia.

Art. 203 (4) Statutul de student reprezentant nu poate fi condiționat de către conducerea universității.

(5) Studenții pot fi reprezentați în toate structurile decizionale și consultative din universitate.

Art. 207 h) asigurarea libertății academice a personalului didactic, didactic auxiliar și de cercetare, precum și a drepturilor și libertăților studenților;

i) respectarea autonomiei universitare, a transparenței deciziilor și activităților, a echității și eticii universitare;

Art. 213 (2) Atribuțiile senatului universitar sunt următoarele:

a) garantează libertatea academică și autonomia universitară;

f) elaborează și aprobă Codul de asigurare a calității și Codul de etică și

deontologie profesională universitară;

g) adoptă Codul universitar al drepturilor și obligațiilor studentului, cu respectarea prevederilor Codului drepturilor și obligațiilor studentului;

Art. 218 (2) Consiliul de Etică și Management Universitar se pronunță asupra litigiilor de etică universitară și are ca principale atribuții:

a) monitorizarea punerii în aplicarea politicilor de etică universitară la nivelul sistemului de învățământ superior;

b) auditarea comisiilor de etică din universități și prezentarea unui raport anual privind etica universitară. Acest raport se face public;

c) constatarea încălcării de către o instituție de învățământ superior a obligațiilor prevăzute de prezenta lege;

d) elaborarea și publicarea Codului de referință al eticii și deontologiei universitare, care este un document public. În arbitrarea litigiilor, Consiliul de Etică și Management Universitar se bazează pe principiile și procedurile elaborate în acest document.

(3) Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării este organismul prevăzut de Legea nr.206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 234 (5) Nu pot ocupa posturile didactice, de conducere sau de îndrumare și de control în învățământ persoanele care desfășoară activități incompatibile cu demnitatea funcției didactice, cum sunt:

a) prestarea de către cadrul didactic a oricărei activități comerciale în incinta unității de învățământ sau în zona limitrofă;

b) comerțul cu materiale obscene sau pornografice scrise, audio ori vizuale;

c) practicarea, în public, a unor activități cu componentă lubrică sau altele care implică exhibarea, în manieră obscenă corpului.

Art. 306 (1) La nivelul fiecărei universități funcționează comisia de etică universitară.

(2) Structura și componența comisiei de etică universitară este propusă de consiliul de administrație, avizată de senatul universitar și aprobată de rector. Membrii comisiei sunt persoane cu prestigiu profesional și autoritate morală. Nu pot fi membri ai comisiei de etică universitară persoanele care ocupă vreuna dintre funcțiile: rector, prorector, decan, prodecan, director administrativ, director de departament sau de unitate de cercetare-dezvoltare, proiectare, microproducție.

(3) Comisia de etică universitară are următoarele atribuții:

a) analizează și soluționează abaterile de la etica universitară, pe baza sesizărilor sau prin autosesizare, conform Codului de etică și deontologie

universitară;

b) realizează un raport anual referitor la situația respectării eticii universitare și a eticii activităților de cercetare, care se prezintă rectorului, senatului universitar și constituie un document public;

c) contribuie la elaborarea Codului de etică și deontologie universitară, care se propune senatului universitar pentru adoptare și includere în Carta universitară;

d) atribuțiile stabilite de Legea nr. 206/2004, privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, cu modificările și completările ulterioare;

e) alte atribuții stabilite conform Cartei universitare, conform legii.

Art. 307 Hotărârile comisiei de etică universitară sunt avizate de consilierul juridic al universității. Răspunderea juridică pentru hotărârile și activitatea comisiei de etică universitară revine universității.

Art. 308 (1) Orice persoană, din universitate sau din afara universității, poate sesiza Comisiei de etică universitară abateri săvârșite de membri ai comunității universitare.

(2) Comisia de etică universitară păstrează confidențială identitatea autorului sesizării.

Art. 309 În urma unei sesizări, comisia de etică universitară demarează procedurile stabilite de Codul de etică și deontologie universitară, respectiv de Legea nr. 206/2004, cu modificările și completările ulterioare. Comisia răspunde autorului sesizării în termen de 30 de zile de la primirea sesizării și îi comunică acestuia rezultatul procedurilor, după încheierea acestora.

Art. 310 Constituie abateri grave de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară:

a) plagierea rezultatelor sau publicațiilor altor autori;

b) confecționarea de rezultate sau înlocuirea rezultatelor cu date fictive;

c) introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare.

Art. 312 (1) Personalul didactic și de cercetare, personalul didactic și de cercetare auxiliar, precum și cel de conducere, de îndrumare și de control din învățământul superior răspunde disciplinar pentru încălcarea îndatoririlor ce îi revin potrivit contractului individual de muncă, precum și pentru încălcarea normelor de comportare care dăunează interesului învățământului și prestigiului unității/instituției. Normele de comportare sunt stabilite în Carta universitară, fără a aduce atingere dreptului la opinie, libertății exprimării și libertății academice.

(2) Sancțiunile disciplinare care se pot aplica personalului didactic și de cercetare sunt următoarele:

- a) avertisment scris;
- b) diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;
- c) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții didactice superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control, ca membru în comisii de doctorat, de master sau de licență;
- d) destituirea din funcția de conducere din învățământ;
- e) desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

Art. 314 (1) Sancțiunea disciplinară se aplică numai după efectuarea cercetării faptei sesizate, audierea celui în cauză și verificarea susținerilor făcute de acesta în apărare.

Art. 317 (1) Orice persoană poate sesiza unitatea/instituția de învățământ cu privire la săvârșirea unei fapte ce poate constitui abatere disciplinară. Sesizarea se face în scris și se înregistrează la registratura unității/instituției de învățământ.

(2) Dreptul persoanei sancționate disciplinar de a se adresa instanțelor judecătorești este garantat.

Art. 319 Sancțiunile care se pot aplica de către comisia de etică universitară studenților și studenților-doctoranzi pentru încălcarea eticii universitare sunt următoarele:

- a) avertisment scris;
- b) exmatricularea;
- c) alte sancțiuni prevăzute de Codul de etică și deontologie universitară.

Art. 322 Sancțiunile stabilite de comisia de etică și deontologie universitară sunt puse în aplicare de către decan sau rector, după caz, în termen de 30 de zile de la stabilirea sancțiunilor.

Art. 323 (1) Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării analizează cazurile referitoare la încălcarea regulilor de bună conduită în cercetare-dezvoltare, în urma sesizărilor sau prin autosesizare, și emite hotărâri prin care se stabilește vinovăția ori nevinovăția persoanei sau persoanelor în cauză; în cazurile hotărârilor privind vinovăția, hotărârile stabilesc și sancțiunile ce urmează a fi aplicate, conform legii.

(2) Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării păstrează confidențială identitatea persoanei care a făcut sesizarea.

(3) Hotărârile Consiliului Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării sunt avizate de direcția juridică din cadrul Ministerului Educației și Cercetării. Răspunderea juridică pentru hotărârile Consiliului Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și

Inovării revine Ministerului Educației și Cercetării.

Art. 324 Pentru abaterile de la buna conduită în cercetare-dezvoltare ale personalului din cadrul instituțiilor de învățământ superior, constatate și dovedite, Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării stabilește aplicarea uneia sau mai multora din următoarele sancțiuni:

- a) avertisment scris;
- b) retragerea și/sau corectarea tuturor lucrărilor publicate prin încălcarea regulilor de bună conduită;
- e) retragerea titlului didactic universitar sau a gradului de cercetare ori retrogradarea;
- f) destituirea din funcția de conducere din instituția de învățământ superior;
- g) desfacerea disciplinară a contractului de muncă;
- h) interzicerea, pentru o perioadă determinată, a accesului la finanțarea din fonduri publice destinată cercetării-dezvoltării.

Art. 325 Se interzice ocuparea posturilor didactice și de cercetare de către persoane cu privire la care s-a dovedit că au realizat abateri grave de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară, stabilite conform legii. Se anulează concursul pentru un post didactic sau de cercetare ocupat, iar contractul de muncă cu universitatea încetează de drept, indiferent de momentul la care s-a dovedit că o persoană a realizat abateri grave de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară. Constatarea abaterilor se face de către Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării, conform legii.

A3. LEGEA 206/2004 PRIVIND BUNA CONDUITĂ ÎN CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ, DEZVOLTARE TEHNOLOGICĂ ȘI INOVARE

Extrase

Art. 1 (2) Normele de bună conduită sunt prevăzute în prezenta lege și sunt completate și detaliate în Codul de etică și deontologie profesională al personalului de cercetare-dezvoltare, denumit în continuare Codul de etică, prevăzut de Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, precum și în codurile de etică pe domenii, elaborate conform art.7 b).

Art. 2 Norme de bună conduită în activitatea de cercetare - dezvoltare includ:

- a) Norme de bună conduită în activitatea științifică;
- b) Norme de bună conduită în activitatea de comunicare, publicare, diseminare și popularizare științifică, inclusiv în cadrul cererilor de finanțare depuse în cadrul competițiilor de proiecte organizate din fonduri publice;
- c) Norme de bună conduită în activitatea de evaluare și monitorizare instituțională a cercetării-dezvoltării, de evaluare și monitorizare de proiecte de cercetare-dezvoltare obținute prin acțiuni din cadrul Planului Național de Cercetare, Dezvoltare și Inovare și de evaluare de persoane în vederea acordării de grade, titluri, funcții, premii, distincții, sporuri, atestate sau certificate în activitatea de cercetare-dezvoltare;
- d) Norme de bună conduită în funcțiile de conducere în activitatea de cercetare-dezvoltare;
- e) Normele de bună conduită privind respectarea ființei și demnității umane, evitarea suferinței animalelor și ocrotirea și refacerea mediului natural și a echilibrului ecologic.

Art. 2¹ Abaterile de la normele de bună conduită în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, includ:

- a) confecționarea de rezultate sau date și prezentarea lor ca date experimentale, ca date obținute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori ca date sau rezultate obținute prin calcule analitice ori raționamente deductive;
- b) falsificarea de date experimentale, de date obținute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori de date sau rezultate obținute prin calcule analitice ori raționamente deductive;

c) îngreunarea deliberată, împiedicarea sau sabotarea activității de cercetare-dezvoltare a altor persoane, inclusiv prin blocarea nejustificată a accesului la spațiile de cercetare-dezvoltare, prin avariarea, distrugerea ori manipularea aparaturii experimentale, a echipamentului, a documentelor, a programelor de calculator, a datelor în format electronic, a substanțelor organice sau anorganice ori a materiei vii necesare altor persoane pentru derularea, realizarea sau finalizarea activităților de cercetare-dezvoltare.

Abaterile de la normele de bună conduită în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, includ:

- a) plagiatul;
- b) autoplagiatul;
- c) includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unuia sau mai multor coautori care nu au contribuit semnificativ la publicație ori excluderea unor coautori care au contribuit semnificativ la publicație;
- d) includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unei persoane fără acordul acesteia;
- e) publicarea sau diseminarea neautorizată de către autori a unor rezultate, ipoteze, teorii ori metode științifice nepublicate;
- f) introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare, în dosarele de candidatură pentru abilitare, pentru posturi didactice universitare ori pentru posturi de cercetare-dezvoltare.

Abaterile de la normele de bună conduită în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, includ:

- a) nedezvăluirea situațiilor de conflicte de interese în realizarea sau participarea la evaluări;
- b) nerespectarea confidențialității în evaluare;
- c) discriminarea, în cadrul evaluărilor, pe criterii de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientare politică sau religioasă, orientare sexuală ori alte tipuri de discriminare, cu excepția măsurilor afirmative prevăzute de lege.

Abaterile de la normele de bună conduită în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, includ:

- a) abuzul de autoritate pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor din subordine;
- b) abuzul de autoritate pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale din proiectele de cercetare-dezvoltare conduse ori coordonate de persoane din subordine;
- c) abuzul de autoritate pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor din subordine ori pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale pentru soți, afini ori rude până la gradul al III-lea inclusiv;

d) abuzul de autoritate pentru a impune nejustificat propriile teorii, concepte sau rezultate asupra persoanelor din subordine;

e) obstrucționarea activității unei comisii de etică, a unei comisii de analiză sau a CNECSDTI, în cursul unei analize a unor abateri de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare din subordine;

f) nerespectarea prevederilor și procedurilor legale destinate respectării normelor de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare prevăzute în prezenta lege, în Legea nr. 1/2011, în Codul de etică, în codurile de etică pe domenii, în regulamentele de organizare și funcționare a instituțiilor de cercetare-dezvoltare, respectiv în cartele universitare, după caz, inclusiv nepunerea în aplicare a sancțiunilor stabilite de către comisiile de etică conform art. 11 alin. (6) din prezenta lege sau de către Consiliul National de Etică, conform art. 326 din Legea nr. 1/2011.

(5) Abaterile de la normele de bună conduită prevăzute la art. 2 lit. e) sunt detaliate în Codul de etică sau în codurile de etică pe domenii.

(6) Următoarele situații pot de asemenea să atragă răspunderea etică prin asociere pentru abateri de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare:

a) participarea activă în abateri săvârșite de alții;

b) cunoașterea abaterilor săvârșite de alții și nesesizarea comisiei de etică prevăzute la art. 9 sau a Consiliului National de Etică;

c) coautoratul publicațiilor conținând date falsificate sau confecționate;

d) neîndeplinirea obligațiilor legale și contractuale, inclusiv a celor aferente contractului de mandat sau contractelor de finanțare, în exercitarea funcțiilor de conducere ori de coordonare a activităților de cercetare-dezvoltare.

Art. 3 Datele contradictorii, diferențele de concepție experimentală sau de practică, diferențele de interpretare a datelor, diferențele de opinie sunt factori specifici cercetării-dezvoltării și nu constituie abateri de la buna conduită.

Art. 4 (1) În sensul prezentei legi, următorii termeni sunt definiți după cum urmează:

a) coautor al unei publicații - orice persoană nominalizată în lista de autori a unei publicații științifice;

b) confecționarea de rezultate sau date - raportarea de rezultate sau date fictive, care nu sunt rezultatul real al unei activități de cercetare-dezvoltare;

c) falsificarea de rezultate sau date - raportarea selectivă sau respingerea datelor ori a rezultatelor nedorite; manipularea reprezentărilor sau a ilustrațiilor; alterarea aparatului experimental ori numeric pentru a obține datele dorite fără a raporta alterările efectuate;

d) plagiatul - expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală,

inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale;

e) autoplagiatul - expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale aceluiași sau acelorași autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale.

(2) Abaterile grave de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare sunt cele prevăzute la art. 310 din Legea nr. 1/2011.

Art. 4 (1) Situațiile de conflicte de interese se prevăd în regulamentele de organizare și funcționare a organelor autorităților publice centrale sau locale, cu ori fără personalitate juridică, ce coordonează competiții, concursuri sau evaluări în domeniul cercetării-dezvoltării, în alte acte normative aplicabile respectivelor proceduri de evaluare, inclusiv în pachetele de informații ale competițiilor de proiecte, cu respectarea reglementărilor legale în vigoare.

(2) O persoană nu poate participa în mod direct, ca expert evaluator, sau indirect, prin luarea de decizii nominale de selecție directă ori excludere a experților evaluatori însărcinați cu evaluarea unei instituții, unui proiect, unei oferte sau unui candidat, dacă respectiva persoană face parte din lista de personal a instituției, proiectului ori a ofertei evaluate sau a altor proiecte ori oferte depuse spre finanțare în cadrul aceleiași linii de finanțare, licitații sau cereri de ofertă ori dacă se află în următoarea relație cu candidatul sau cu persoanele din lista de personal a proiectelor, ofertelor ori instituțiilor evaluate: sunt soți, afini sau rude până la gradul al III-lea inclusiv.

(3) În sensul prezentei legi, lista de personal a unui proiect sau a unei oferte este constituită din persoanele nominalizate în propunerea de proiect ori în oferta supusă evaluării, inclusiv directorul de proiect, și, în cazul proiectelor realizate în parteneriat între mai multe instituții sau unități, din responsabilii de proiect.

(4) Consiliul Național de Etică poate analiza abateri de la normele de bună conduită și în urma autosesizării.

(5) Pe perioada analizei Consiliul Național de Etică, instituția sau instituțiile vizată/vizate de sesizare ori de contestație pun la dispoziția Consiliul Național de Etică orice date, documente sau probe materiale cerute de acestea.

A4. CODUL DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE AL UNIVERSITĂȚII POLITEHNICA TIMIȘOARA

Cap. I. DISPOZIȚII GENERALE

Art. 1. Codul de etică și deontologie al Universității Politehnica Timișoara (denumită în continuare UPT) are la bază:

- a. Legea nr. 1/2011 – legea educației naționale;
- b. Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, cu modificările și completările ulterioare;
- c. Legea nr. 319/2003 privind statutul personalului de cercetare-dezvoltare;
- d. Legea nr. 8/1996 privind protecția drepturilor de autor și a drepturilor conexe, actualizată;
- e. OG nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică;
- f. HG nr. 681/2011 – Codul studiilor universitare de doctorat;
- g. Ordinul MECTS nr. 3666/2012 privind aprobarea Codului drepturilor și obligațiilor studentului;
- h. Carta UPT;
- i. Reglementările interne ale UPT.

Art. 2.

Termeni utilizați în prezentul Cod se definesc astfel:

- a. *Comunitatea universitară a UPT*: este constituită din cadre didactice cu funcția de bază în universitate, cadre didactice asociate, cadre didactice invitate, profesori emeriți, cercetători, personalul didactic auxiliar, personalul de cercetare auxiliar, studenți aflați la programele de studii universitare și postuniversitare și personalități cărora UPT le-a decernat titlul de Profesor onorific / Doctor Honoris Causa;
- b. *Comunitatea UPT*: este constituită din comunitatea universitară și personalul nedidactic;
- c. *Interes public*: Acel interes care implică garantarea și respectarea de către UPT a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale cetățenilor, recunoscute de Constituție, legislația internă și tratatele internaționale la care România este parte, precum și îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, cu respectarea principiilor eficienței, eficacității și economicității cheltuirii resurselor;

d. *Interes privat/personal*: posibilitatea de a pretinde o anumită conduită, în considerarea realizării unui drept subiectiv viitor și previzibil, prefigurat, aflat în patrimoniul unui subiect de drept;

e. *Conflict de interese*: un membru al comunității UPT este în conflict de interese atunci când, în virtutea funcției/postului pe care îl ocupă ia o decizie sau participă la luarea unei decizii cu privire la care are și un interes personal. Conflictul de interese apare atunci când interesele oficialului public ca persoană privată influențează sau ar putea influența necorespunzător îndeplinirea obligațiilor și responsabilităților oficiale/profesionale;

f. *Incompatibilitate*: situația în care o persoană din UPT ocupă concomitent două sau mai multe funcții al căror cumul este interzis de lege;

g. *Hărțuire*: comportament degradant, intimidant sau umilitor care urmărește sau conduce la afectarea capacității unei persoane de a desfășura în mod firesc activitățile profesionale și de studiu, sau de a-și exercita drepturile;

h. *Confecționarea de rezultate sau date*: raportarea de rezultate sau date fictive, care nu sunt rezultatul real al unei activități de cercetare-dezvoltare;

i. *Falsificarea de rezultate sau date*: raportarea selectivă sau respingerea datelor ori a rezultatelor nedorite; manipularea reprezentărilor sau a ilustrațiilor; alterarea aparatului experimental ori numeric pentru a obține datele dorite fără a raporta alterările efectuate;

j. *Plagiat*: expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale;

k. *Autoplagiat*: expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale aceluiași sau acelorași autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale.

Art. 3.

Prezentul Cod este aplicabil tuturor membrilor comunității universitare/comunității UPT – studenți, cadre didactice, cercetători, personal didactic auxiliar și nedidactic.

Dispozițiile prezentului Cod trebuie interpretate conform prevederilor legale și în concordanță cu normele și principiile morale și etice.

Art. 4.

Codul de etică și deontologie profesională universitară este menit să opereze ca un contract moral între membrii comunității UPT – studenți, cadre didactice, cercetători, personal didactic auxiliar, personal nedidactic –

reprezentând un instrument de modelare a comunității universitare în spiritul unor principii și valori etice, contribuind la instalarea unui climat academic bazat pe cooperare și competiție corectă și, prin aceasta, la creșterea prestigiului UPT.

Cap. II. SCOP ȘI OBIECTIVE

Art. 5. Codul de etică universitară exprimă idealurile, principiile și normele morale pe care membrii comunității universitare consimt să le respecte și să le urmeze în activitatea lor profesională. El stabilește principalele linii de conduită etică pe care comunitatea UPT își propune să le urmeze.

Art. 6.

În concordanță cu misiunea și obiectivele Universității Politehnica Timișoara, Codul de etică și deontologie profesională universitară își asumă o triplă funcționalitate:

- *reglementarea* normelor de conduită profesională și morală necesare realizării unor raporturi sociale, profesionale și deontologice, corespunzătoare creerii și menținerii la nivel înalt a prestigiului universității;
- *crearea* unui climat de încredere, respect și demnitate, cooperare și competiție după reguli corecte între membrii comunității academice, precum și între membrii comunității academice și publicul larg;
- *promovarea și manifestarea* valorilor și principiilor academice în raport cu interesul public pe care UPT îl deservește, în scopul asigurării coeziunii instituționale a tuturor persoanelor implicate în activitatea educațională, transferabilității acestor principii în societate și asigurării unor servicii educaționale de calitate, având ca principii etice demnitatea, toleranța, dialogul și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului .

Art. 7.

Obiectivele majore ale acestui Cod sunt:

- a. să ofere membrilor comunității UPT referințe etice care cuprind atât norme obligatorii cât și norme dezirabile;
- b. informarea membrilor comunității UPT asupra conduitei profesionale pe care trebuie să o adopte/pe care trebuie să o pretindă;
- c. să sporească conștientizarea și gândirea etică în relațiile profesionale și interumane a membrilor comunității UPT;
- d. să creeze un climat de încredere și respect reciproc între membrii comunității UPT;
- e. să prevină practicile neloiale/comportamentele care prejudiciază relațiile instituționale, respectiv imaginea Universității;
- f. să asigure ca activitatea instituțională și acțiunile fiecărei persoane din

UPT se realizează cu profesionalism, independență, imparțialitate, cinste și corectitudine;

g. să servească drept suport pentru prevenirea și sancționarea oricărei încălcări a normelor și principiilor promovate de UPT.

Art. 8.

Codul de etică și deontologie profesională universitară nu se substituie legii sau altor coduri și reglementări. Dispozițiile prezentului Cod nu trebuie interpretate în sensul restrângerii unor drepturi conferite prin lege sau prin contractul colectiv de muncă. Codul de etică și aplicarea lui nu exclud și nu înlocuiesc drepturile și obligațiile legale care revin membrilor comunității UPT. El corelează relațiile pur contractuale cu încrederea, atașamentul și responsabilitatea și protejează membrii comunității UPT de comportamente nedrepte, necinstite sau oportuniste.

Art. 9. În contractul individual de muncă, respectiv în contractul individual de studii se va include o clauză prin care angajatul sau studentul menționează că a luat cunoștință de prevederile Codului de etică și se angajează, sub semnătură proprie, să respecte prevederile acestuia.

Cap. III. PRINCIPIILE CODULUI DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE UNIVERSITARĂ

Art. 10.

Principiile promovate de Codul de Etică și Deontologie al UPT și care guvernează conduita membrilor comunității UPT sunt:

a. *supremația Constituției și a legii*, principiu conform căruia membrii comunității UPT au îndatorirea de a respecta Constituția și legile țării;

b. *prioritatea interesului public*, principiu conform căruia membrii comunității UPT au îndatorirea de a considera interesul public mai presus decât interesul personal, în exercitarea atribuțiilor ce decurg din rolul asumat în UPT;

c. *dreptatea și echitatea* garantează că membrii comunității UPT vor fi tratați drept, corect și echitabil, nepermițându-se discriminarea, exploatarea, abuzul de putere. UPT militează pentru nediscriminare și egalitate de șanse la accesul la studii și la angajare, pentru eliminarea conflictelor de interese, prevenirea și combaterea oricărei forme de corupție, favoritism și nepotism;

d. *profesionalismul*, principiu conform căruia membrii comunității UPT au obligația de a desfășura activitățile în cadrul Universității cu responsabilitate, competență, eficiență, corectitudine și conștiinciozitate;

e. *imparțialitatea și independența*, principiu conform căruia membrii comunității UPT, în exercitarea rolului pe care îl dețin sunt obligați să aibă o atitudine obiectivă, neutră față de orice interes politic, economic, religios sau de

altă natură;

f. *loialitatea* – se exprimă prin atașamentul față de instituție și valorile promovate de aceasta, adeziunea conștientă manifestată din proprie inițiativă, față de obiectivele instituției, respectul față de ierarhia instituției, onestitate în relațiile interpersonale, respectul față de adevăr și dreptate, conștiinciozitate în îndeplinirea obligațiilor, respectarea angajamentelor asumate, asigurarea confidențialității informațiilor obținute;

g. *integritatea morală*, principiu conform căruia membrii comunității UPT le este interzis să solicite sau să accepte, direct ori indirect, pentru ei sau pentru alții, vreun avantaj ori beneficiu în considerarea funcției pe care o dețin sau să abuzeze în vreun fel de această funcție;

h. *cinstea și corectitudinea*, principiu conform căruia în exercitarea rolului deținut în Universitate și în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu membrii comunității UPT trebuie să fie de bună-credință;

i. *transparența* creează premisele egalității de șanse în competiție și accesul echitabil la resursele universitare. UPT respectă principiul transparenței tuturor categoriilor de informații care interesează membrii comunității UPT, în condițiile legii.

j. *libertatea gândirii și a exprimării*, principiu conform căruia membrii comunității UPT pot să-și exprime și să-și fundamenteze opiniile, cu respectarea ordinii de drept și a bunelor moravuri. Este interzisă periclitarea sub orice formă a dreptului la exprimarea liberă a opiniilor.

k. *libertatea academică* - reprezintă recunoașterea și garantarea oricărui membru al comunității academice al UPT de a exprima liber opinii academice în spațiul universitar, libertatea de predare, de cercetare și de creație, în conformitate cu criteriile de calitate academică, cu limitările stabilite de lege, respectiv de reglementările interne ale UPT. UPT este un spațiu liber de ingerințe, presiuni și constrângeri politice, economice sau religioase, exceptând constrângerile de natură legală, etică și științifică.

l. *exercitarea autonomiei personale* în perimetrul universitar reprezintă posibilitatea de a alege individual, în cunoștință de cauză, programele de studiu și cele de cercetare, traseele de carieră universitară, oportunitățile, nivelul de recunoaștere la care dorește să acceadă persoana respectivă, în concordanță cu prevederile legale și instituționale și cu respectarea drepturilor și libertăților celorlalți membri ai comunității.

m. *respectul* - se manifestă prin considerația pe care membrul comunității UPT o acordă celorlalți membri ai comunității - studenți, colegi, superiori, subordonați, dar și terțelor persoane, drepturilor și libertăților acestora, instituțiilor, legilor, valorilor sociale, normelor etice și deontologice;

n. *colegialitatea, generozitatea și omenia* trebuie să se manifeste în

relațiile interumane din și în afara perimetrului universitar. Se crează astfel un climat de siguranță și încredere în comunitatea UPT, de întraajutorare colegială, de solidaritate și compasiune pentru depășirea unor momente dificile, de simpatie și sprijin moral sau material în situații de criză.

o. *decența și eleganța* sunt recomandate atât în ținuta comportamentală cât și în cea vestimentară tuturor membrilor comunității UPT. Se elimină / diminuează astfel excesele de orice natură, improprii unui mediu academic.

Aceste principii trebuie aplicate în mod efectiv de fiecare membru al comunității UPT, prin acțiunile concrete pe care le desfășoară, nefiind suficient ca aceste principii să existe doar la nivel declarativ.

Cap. IV. NORME DE CONDUITĂ. ABATERI

Art. 11.

Codul de etică și deontologie profesională universitară cuprinde:

- **norme obligatorii** a căror nerespectare atrage după sine angajarea răspunderii juridice

și

- **norme dezirabile**, a căror nerespectare nu conduce la o sancționare ce va atrage consecințe juridice. Încălcarea normelor dezirabile poate fi urmată de atenționarea persoanei în cauză cu privire la obligațiile sale de a respecta atât normele obligatorii, cât și normele dezirabile.

4.1. NORME OBLIGATORII

Art. 12.

În normele obligatorii se încadrează normele pentru respectarea: dreptății și echității, libertății academice, autonomiei personale, valorii personale (meritul), moralității și integrității, onestității și corectitudinii, profesionalismului și responsabilității, transparenței, loialității față de UPT.

Exercitarea rolului de membru al comunității UPT, cu evitarea conflictului de interese și respectarea regimului legal al incompatibilităților reprezintă de asemenea o normă obligatorie.

4.1.1. DREPTATEA ȘI ECHITATEA

Art. 13.

Dreptatea și echitatea garantează că în cadrul universității membrii comunității UPT vor fi tratați drept, corect și echitabil, nepermițându-se discriminarea, exploatarea, abuzul de putere.

UPT militează pentru nediscriminare și egalitate de șanse la accesul la studii și la angajare, pentru eliminarea conflictelor de interese, prevenirea și combaterea oricărei forme de corupție, favoritism și nepotism, în cadrul activităților desfășurate în universitate și al activităților convergente.

Art. 14.

În Universitatea Politehnica Timișoara nu sunt admise discriminări pe criterii de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientare politică sau religioasă, orientare sexuală sau alte tipuri de discriminare, cu excepția măsurilor afirmative prevăzute de lege.

Toți membrii comunității UPT beneficiază de egalitate de tratament din partea UPT, orice discriminare directă sau indirectă fiind interzisă.

Egalitatea de șanse are la bază asigurarea participării – în limitele competențelor rolului pe care fiecare îl deține în UPT – la activitățile Universității, fără deosebire de origine etnică, sex, religie, vârstă, dizabilități sau orientare sexuală.

Art. 15.

Abuzul de putere în această secțiune reprezintă o acțiune/inacțiune comisă de către un membru/grup al comunității UPT, care uzitând de autoritatea sa (instituțională, ierarhică, morală) impune unui alt membru al comunității UPT anumite reguli/o anumită conduită, cu un caracter discreționar și cu scopul de a limita drepturile și libertățile persoanei.

Art. 16.

Membrii comunității UPT sunt obligați să examineze și să aplice cu obiectivitate criteriile de evaluare a competenței profesionale, excluzând orice formă de favoritism, nepotism și tratament discriminator ori acte de persecuție sau răzbunare.

În acest scop este interzisă discriminarea prin utilizarea de către oricare dintre membrii comunității UPT a unor practici care încalcă legislația privind egalitatea de șanse, dar fără a se limita la:

- organizarea concursurilor sau examenelor;
- selecția candidaților pentru ocuparea posturilor vacante;
- încheierea, suspendarea, modificarea și/sau încetarea raportului juridic de muncă;
- stabilirea sau modificarea atribuțiilor din fișa postului;
- stabilirea remunerației și a recompenselor sau a beneficiilor, altele decât cele de natură salarială;
- informarea și consilierea profesională, dezvoltarea profesională;
- evaluarea performanțelor individuale;
- promovarea profesională;
- aplicarea măsurilor disciplinare;

- dreptul la liberă asociere, inclusiv dreptul de aderare la sindicat și accesul la facilitățile acordate de acesta.

Art. 17.

În înțelesul prezentei secțiuni, constituie abateri de la etică, în măsura în care nu constituie infracțiuni, fapte de discriminare, abateri disciplinare, următoarele fapte:

- a. o acțiune/inacțiune ce are un caracter de diferențiere, bazată pe un criteriu ce subiectiv și care aduce atingere unui drept sau interes legitim;
- b. exercitarea discreționară/abuzivă a autorității unui membru al UPT față de un alt membru al acestuia, dacă fapta este de natură a crea un prejudiciu material sau moral sau de a limita exercițiul drepturilor și intereselor ocrotite de lege și de normele UPT;
- c. abuzul de autoritate.

4.1.2 LIBERTATEA ACADEMICĂ

Art. 18.

Libertatea academică reprezintă un principiu esențial care stă la baza organizării activităților didactice și de cercetare. Acest principiu are la bază ideea că orice persoană trebuie tratată ca fiind capabilă de a se forma pe baza propriilor judecăți, opinii, convingeri și proiecte.

UPT se organizează și funcționează independent de orice ingerințe ideologice, politice sau religioase.

UPT este un spațiu liber de ingerințe, presiuni și constrângeri politice, economice sau religioase, exceptând constrângerile de natură legală, etică și științifică. Comunitatea UPT este protejată față de cenzură, persecuții sau manipulări în condițiile respectării legalității.

Art. 19.

Exercitarea libertății academice, în înțelesul prezentului Cod înseamnă:

- dreptul membrilor comunității academice a UPT de a exprima în mod liber opinii academice;
- libertatea de predare, cercetare și creație, în conformitate cu standardele academice și prevederile legale;
- încurajarea abordării critice având la bază opinii științifice temeinic argumentate. Datele contradictorii, diferențele de concepție experimentală sau de practică, diferențele de interpretare a datelor, diferențele de opinie sunt factori specifici libertății academice și nu constituie abateri de la prezentul Cod;
- dreptul de a publica studii, articole, volume, lucrări, de a candida la obținerea de granturi naționale și internaționale, restricțiile fiind doar cele prevăzute în mod expres de lege și de reglementările UPT;
- studenților le este asigurat dreptul la liberă alegere a cursurilor și

programelor de studii, în conformitate cu normele legale în vigoare, reglementările UPT și cu planurile de învățământ; totodată, fiecare membru al comunității UPT trebuie să respecte libertatea celorlalți și diferențele de păreri, să accepte parteneriatul intelectual și cooperarea, indiferent de opiniile politice sau credințele religioase.

Orice membru al comunității universitare își poate exprima în mod liber, în interiorul sau în exteriorul spațiului universitar, opiniile bazate pe competența sa profesională, fără a putea fi cenzurat, manipulat sau persecutat, în condițiile în care el respectă standardele științifice, legale și etice.

Art. 20.

Exercitarea libertății academice din prezentul Cod trebuie realizată cu respectarea următoarelor principii: obiectivitate, deschidere, neîndoctrinare, profesionalism

Se interzice manipularea, îndoctrinarea și critica nefondată în cadrul spațiului universitar și, prin aceasta, încălcarea dreptului membrilor comunității academice a UPT la obiectivitate în activitățile de cercetare și educaționale.

Orice membru al comunității universitare trebuie să evite lezarea drepturilor și libertăților fundamentale ale celorlalți.

Exercitarea libertății academice în limitele mai sus prevăzute nu poate constitui motiv de sancționare.

Art. 21.

În înțelesul prezentei secțiuni, constituie abateri de la etică, în măsura în care nu constituie infracțiuni, abateri disciplinare, următoarele fapte:

- propaganda cu caracter politic desfășurată în interiorul universității sau utilizând infrastructura acesteia;
- prozelitismul religios;
- promovarea unor doctrine sau idei cu caracter extremist, rasist sau xenofob;
- manipularea și îndoctrinarea; - critica nefondată a opiniilor, tezelor, lucrărilor, etc. exprimate de un membru/membrii comunității academice a UPT.

4.1.3. AUTONOMIA PERSONALĂ

Art. 22.

Exercitarea autonomiei personale în perimetrul universitar reprezintă posibilitatea de a alege individual, în perimetrul ofertei UPT, în cunoștință de cauză, programele de studiu și cele de cercetare, traseele de carieră universitară, oportunitățile, nivelul de recunoaștere la care dorește să acceadă persoana respectivă.

În acest scop se asigură exercitarea consimțământului în privința

programeelor, concursurilor și oportunităților de studiu și cercetare și se oferă oportunități pentru ca fiecare membru al comunității UPT să poată lua și aplica decizii în privința propriei cariere academice și profesionale.

Art. 23.

Susținerea de către personalul didactic și de cercetare titular de activități de predare și cercetare în alte instituții de învățământ superior sau de cercetare se poate face doar cu acordul scris al senatului UPT.

Art. 24.

În înțelesul prezentei secțiuni, constituie abateri de la etică:

- susținerea de către personalul didactic și de cercetare titular de activități de predare și cercetare în alte instituții de învățământ superior sau de cercetare fără acordul scris al Senatului UPT;
- ascunderea în mod deliberat și cu intenție directă a datelor și informațiilor necesare unui membru al comunității UPT de a alege individual, în cunoștință de cauză, programele de studiu și cele de cercetare, traseele de carieră universitară, oportunitățile, nivelul de recunoaștere la care dorește să acceadă persoana respectivă;
- ascunderea în mod deliberat și cu intenție directă a datelor și informațiilor necesare unui membru al comunității UPT pentru a-și îndeplini sarcinile de serviciu.

4.1.4. VALOAREA PRESTAȚIEI PROFESIONALE ȘI INSTITUȚIONALE (MERITUL)

Art. 25.

Valoarea personală (meritul) reprezintă singurul criteriu de ierarhizare calitativă acceptat în UPT. Acest tip de ierarhizare este definit de către Comisia pentru Evaluarea și Asigurarea Calității în colaborare cu departamentele, facultățile și Comisia de Resurse Umane a Senatului UPT.

Art. 26.

În cazul studenților, valoarea personală se exprimă prin note / medii și procentul de acoperire a numărului de credite transferabile acumulate din cele necesare anului în care se află.

Art. 27.

În cazul cadrelor didactice, valoarea personală se stabilește având în vedere: calitatea activităților didactice, acoperirea disciplinelor la care activează cu material didactic în redactare proprie, publicațiile științifice, activitățile de îndrumare a studenților, granturile de cercetare, contractele cu mediul economic

și de afaceri, evaluarea făcută de studenți, participarea la activități administrativ-gospodărești la nivel de departament, facultate, etc.

Aceste criterii enunțate cu titlu exemplificativ reprezintă criterii recomandate a se lua în considerare în cadrul procedurilor și metodologiilor de concurs, de acordare a gradărilor de merit, de menținere a calității de titular în UPT, etc.

Art. 28.

Responsabilitatea față de standardele de evaluare a meritului și de aplicare revine Comisiei pentru Evaluarea și Asigurarea Calității, Consiliului de Administrație al UPT, consiliilor facultăților și departamentelor.

Comisia de etică a UPT are rolul de a interveni, pe bază de sesizare sau autosesizare, dacă constată că aceste structuri nu asigură aplicarea principiului meritului în planificarea și evaluarea activității universitare.

Art. 29.

În înțelesul prezentei secțiuni, constituie abateri de la etică:

- acordarea de beneficii legale personalului UPT cu nerespectarea/ignorarea/aplicarea parțială și trunchiată a criteriilor stabilite de lege și normele interne ale UPT;
- prezentarea de către candidați a unor informații false/scoase din context/fără suport legal sau probatoriu, de natură a vicia decizia, în cadrul unei proceduri de evaluare/concurs/ validare/recunoaștere de merite academice și/sau profesionale;

4.1.5. MORALITATEA ȘI INTEGRITATEA

Art. 30. Moralitatea este o cerință etică majoră pe care UPT o pretinde tuturor membrilor comunității UPT, atât în perimetrul universitar cât și în afara lui. Aceasta înseamnă o poziție fermă privind combaterea corupției și evitarea situațiilor care pot implica acte de corupție, cât și în ce privește existența oricărei forme de hărțuire.

Conduita integră se referă atât la integritatea profesională cât și la integritatea personală, integritatea profesională fiind un element al integrității personale.

Conduita personală poate fi uneori atât de scandaloasă încât să discrediteze profesia. Prezentul Cod consideră ca fiind trăsături ale unei conduite integre:

- cinstea, onestitatea, sinceritatea;
- tratarea celorlalți după aceeași bază, fără prejudecăți sau idei preconcepute;
- respectarea prevederilor legale și instituționale;

- considerarea interesului public și instituțional ca fiind mai presus de interesul personal subiectiv;
- consecvența.

Art. 31.

Corupția viciază grav climatul universitar. Ea generează un tratament inechitabil, nedreptăți și favoritisme, creează neîncredere. UPT se angajează ferm să sancționeze sever din punct de vedere instituțional orice act de corupție, atât explicită, prin mită și tentativă de mituire (în bani sau servicii), cât și implicită, prin trafic de influență a examenelor sau concursurilor/procedurilor de orice tip.

Art. 32.

Pentru a evita orice suspiciune de corupție, trebuie luate următoarele măsuri (fără ca această înșiruire să fie limitativă):

- informarea corectă și la timp în privința criteriilor de admitere și de concursuri de orice tip;
- asigurarea transparenței totale a sistemului de evaluare;
- respectarea tuturor termenelor limită impuse pentru orice tip de concursuri și a datelor de examene, cu excepția unor circumstanțe particulare care pot apare și care trebuie comunicate în termen rezonabil.

4.1.6. ONESTITATEA ȘI CORECTITUDINEA. REGULI DE CONDUITĂ ÎN ACTIVITATEA DE CERCETARE - DEZVOLTARE

Art. 33.

Onestitatea și corectitudinea în etica universitară din UPT se referă, în principal, la dreptul la proprietate intelectuală.

Recunoașterea și beneficiile aparțin numai celor care se află la originea unei realizări care reprezintă o proprietate intelectuală: lucrări / rapoarte științifice, cărți, invenții, teze de doctorat, dizertații, proiecte de diplomă, etc. Toți cei care au participat la diferite stadii ale cercetării ale cărei rezultate devin publice trebuie menționați, în spiritul onestității profesionale, al recunoașterii și recunoștinței, cu respectarea criteriilor de performanță din UPT.

De asemenea, onestitatea și corectitudinea se referă la obligativitatea membrilor comunității UPT de a prezenta date și informații corecte și conforme cu realitatea în cadrul oricăror proceduri la care participă/sunt implicați sau oricăror persoane/organisme legal constiuite în UPT și care în exercitarea atribuțiilor/competențelor materiale au dreptul de a le solicita.

Prezentul subcapitol detaliază normele de bună conduită în activitățile de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de inovare, în conformitate cu prevederile Legii nr. 206/2004.

Art. 34.

Respectul pentru proprietatea intelectuală și respectarea drepturilor de autor reprezintă o obligație profesională. Încălcarea ei reprezintă o abatere etică gravă și va fi sancționată.

Art. 35.

Se interzice orice formă de fraudă intelectuală: plagiatul sau autoplagiatul, copiatul la examene sau alte forme de verificare a cunoștințelor, substituirea lucrărilor sau a persoanelor examinate, distorsionarea voită a rezultatelor unor cercetări, însușirea nemeritată a unor realizări științifice / tehnice, etc.

Art. 36.

Pot constitui abateri de la normele de bună conduită, în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, următoarele fapte descrise de Legea nr. 206/2004:

1. confecționarea de rezultate sau date și prezentarea lor ca date experimentale, ca date obținute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori ca date sau rezultate obținute prin calcule analitice ori raționamente deductive;

2. falsificarea de date experimentale, de date obținute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori de date sau rezultate obținute prin calcule analitice ori raționamente deductive;

3. îngreunarea deliberată, împiedicarea sau sabotarea activității de cercetare-dezvoltare a altor persoane, inclusiv prin blocarea nejustificată a accesului la spațiile de cercetare-dezvoltare, prin avariarea, distrugerea ori manipularea aparaturii experimentale, a echipamentului, a documentelor, a programelor de calculator, a datelor în format electronic, a substanțelor organice sau anorganice ori a materiei vii necesare altor persoane pentru derularea, realizarea sau finalizarea activităților de cercetare-dezvoltare.

4. plagiatul;

5. autoplagiatul;

6. includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unuia sau mai multor coautori care nu au contribuit semnificativ la publicație ori excluderea unor coautori care au contribuit semnificativ la publicație;

7. includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unei persoane fără acordul acesteia;

8. publicarea sau diseminarea neautorizată de către autori a unor rezultate, ipoteze, teorii ori metode științifice nepublicate;

9. introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare, în dosarele de candidatură pentru abilitare, pentru posturi didactice universitare ori pentru posturi de cercetare-dezvoltare,

10. abuzul de autoritate pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor din subordine;

11. abuzul de autoritate pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale din proiectele de cercetare-dezvoltare conduse ori coordonate de persoane din subordine;

12. abuzul de autoritate pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor din subordine ori pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale pentru soți, afini ori rude până la gradul al III-lea inclusiv;

13. abuzul de autoritate pentru a impune nejustificat propriile teorii, concepte sau rezultate asupra persoanelor din subordine;

14. obstrucționarea activității unei comisii de etică, a unei comisii de analiză în cursul unei analize a unor abateri de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare din subordine;

15. nerespectarea prevederilor și procedurilor legale destinate respectării normelor de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare prevăzute în Legea 206/2004, în Legea nr. 1/2011, în Codul de etică, în codurile de etică pe domenii, în regulamentele de organizare, în Carta UPT, inclusiv nepunerea în aplicare a sancțiunilor stabilite de către comisiile de etică conform art. 11 alin. (6) din Legea nr. 206/2004

16. faptele prevăzute de art. 221, alin. 2 din Carta UPT, care nu sunt menționate expres în prezentul articol.

Art. 37.

Plagiatul, așa cum este definit în Art. 2, lit.i din Cod, coroborat cu prevederile Legii nr. 206/2004, reprezintă cea mai gravă formă de fraudă intelectuală, care poate ajunge până la nivel de furt intelectual deliberat. O acuzație de plagiat trebuie însoțită de dovada clară a plagierii prin indicarea textului preluat, inclusiv a celor existente pe Internet. Sancțiunile pentru plagiat a membrilor corpului didactic și cercetătorilor pot merge până la desfacerea contractului de muncă.

Art. 38.

Următoarele situații pot de asemenea să atragă răspunderea etică prin asociere pentru abateri de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare:

1. participarea activă în abateri săvârșite de alții;
2. cunoașterea abaterilor săvârșite de alții și nesesizarea comisiei de etică sau a Consiliului Național de Etică;
3. coautoratul publicațiilor conținând date falsificate sau confecționate;
4. neîndeplinirea obligațiilor legale și contractuale, inclusiv a celor aferente contractului de mandat sau contractelor de finanțare, în exercitarea

funcțiilor de conducere ori de coordonare a activităților de cercetare-dezvoltare.

Art. 39.

Datele contradictorii, diferențele de concepție experimentală sau de practică, diferențele de interpretare a datelor, diferențele de opinie sunt factori specifici cercetării-dezvoltării și nu constituie abateri de etică.

Art. 40. În cazul studenților, constatarea unor atitudini frauduloase la examene, în realizarea de referate, lucrări sau proiecte va fi făcută de către cadrele didactice prezente la examen sau cadrele didactice responsabile cu coordonarea activității studenților, care vor lua măsurile prevăzute în regulamentele UPT.

4.1.7. PROFESIONALISMUL ȘI RESPONSABILITATEA

Art. 41.

Profesionalismul și responsabilitatea sunt valori pe care UPT le cultivă și le apreciază în mod deosebit. În acest scop sunt încurajate programele academice de înaltă valoare / de excelență, capabile să conducă la evoluția cunoașterii, la formarea de buni specialiști, la creșterea prestigiului universității noastre.

Art. 42.

UPT susține și recompensează excelența științifică, profesională, managerială și administrativă, solidaritatea colegială și loialitatea competițională, odată cu sancționarea imposturii, amatorismului, superficialității, dezinteresului și plafonării.

Responsabilitatea profesională și socială presupune implicarea fiecărei persoane în soluționarea, în cele mai bune condiții, a îndatoririlor care îi revin sau pe care și le asumă în interesul societății și a comunității UPT. Fiecare persoană este răspunzătoare pentru faptele sale.

Art. 43.

În activitatea didactică, profesionalismul și responsabilitatea presupune o calitate înaltă a procesului educațional, care se manifestă prin comunicarea obiectivelor cursului, susținerii cursurilor conform orarului, adaptarea stilului de predare la nevoile și nivelul cursului și la specificul grupului de studenți, elaborarea, pregătirea sau asigurarea materialului didactic necesar studenților pentru curs, seminar sau laborator, ținerea orelor de consultații prevăzute, urmărirea și îndrumarea activității de redactare de lucrări (proiecte, lucrări de licență sau disertație) de către studenți, alegerea unor modalități de examinare potrivite, notarea și comunicarea rezultatelor în termenul prevăzut.

Art. 44.

Sub aspect pedagogic, profesionalismul și responsabilitatea presupun

alegerea celor mai adecvate modalități de tratare a fiecărei teme din cadrul programei, comunicarea obiectivelor disciplinei, alegerea unor modalități de examinare în concordanță cu aceste obiective. Este de asemenea importantă adaptarea stilului de predare la nevoile și nivelul disciplinei de studiu.

Art. 45.

Fiecare membru al comunității academice își asumă, la nivelul său, răspunderea pentru calitatea procesului educațional.

Orice cadru didactic trebuie să stăpânească în detaliu disciplina pe care o predă, asigurându-se că întregul conținut al disciplinei este actualizat, reprezentativ și adecvat nivelului la care se situează disciplina în planul de învățământ.

Cadrele didactice au libertatea de a adera la o interpretare sau alta a domeniului propriu, fără a impune însă acea orientare particulară studenților în procesul educațional.

Dezacordurile de natură științifică între cadrele didactice din UPT nu trebuie să afecteze pregătirea și evaluarea corectă a studenților.

Art. 46.

Constituie încălcări ale principiilor profesionalismului și responsabilității:

1. încredințarea de cursuri, seminare sau lucrări de laborator spre a fi susținute de către persoane care nu dețin nivelul de cunoștințe adecvat;
2. consacrarea unei părți importante din timpul alocat cursului sau seminarului unor aspecte fără legătură cu tematica acestuia;
3. obligarea studenților de a-și însuși exclusiv punctul de vedere al cadrului didactic sau refuzul de a lua în discuție, pe bază de argumente, alte puncte de vedere exprimate în aceeași tematică;
4. abordarea de către cadrul didactic în cadrul unui curs doar a unei părți din materie, respectiv doar a aspectelor care îl interesează personal;
5. alegerea unor modalități de examinare în dezacord cu obiectivele cursului

Art. 47.

Se interzice ocuparea posturilor didactice și de cercetare de către persoane la care s-a dovedit că au realizat abateri grave de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară, stabilite conform legii. Se anulează concursul pentru un post didactic sau de cercetare ocupat, iar contractul de muncă cu UPT încetează de drept, indiferent de momentul la care s-a dovedit că o persoană a realizat abateri grave de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară.

Constatarea abaterilor se face de către Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării, conform legii.

Art. 48.

Personalul didactic auxiliar și nedidactic din UPT are obligația de a exercita atribuțiile individuale cu profesionalism, integritate, bună credință.

4.1.8. TRANSPARENȚA

Art. 49.

Transparența creează premisele egalității de șanse în competiție și accesul echitabil la resursele universitare. UPT respectă principiul transparenței tuturor categoriilor de informații care interesează membrii comunității UPT, candidații la admitere/la concursurile de ocupare a unor posturi din UPT, instituțiile cu care colaborează și publicul larg.

Art. 50.

Se interzice ascunderea, falsificarea sau denaturarea informațiilor la care au dreptul, conform legii, membrii comunității UPT și publicul larg.

Art. 51.

UPT solicită membrilor comunității UPT ca în publicațiile lor să menționeze, în mod expres, sprijinul material acordat de universitate sau de alte organizații, instituții, firme sau persoane fizice pentru realizarea cercetării sau publicației respective.

Art. 52.

Tuturor membrilor comunității UPT le este garantată respectarea confidențialității în privința aspectelor ce țin de viața personală.

4.1.9. LOIALITATEA FAȚĂ DE UPT

Art. 53.

Loialitatea față de UPT este o obligație de onoare pentru toți membrii comunității UPT.

Drept concurență neloială va fi considerată orice situație, în care un membru al comunității UPT apelează la practici de denigrare a Universității Politehnica Timișoara (vehicularea, în public sau confidențial, de informații inexacte sau false despre activitatea instituției), concurența „parazitară” (obținerea de avantaje ca urmare a unor confuzii create ș.a.), utilizarea statutului de membru al comunității UPT în afara acesteia, exclusiv în interes personal. Actele de concurență neloială – abateri de la loialitate – pot fi faptele prevăzute în art. 56 din prezentul Cod.

Concurența neloială este o atitudine pe care UPT o condamnă cu fermitate. De aceea, angajarea unor activități didactice la alte universități se poate face doar în condițiile prevăzute în Carta UPT.

Art. 54.

Membrii comunității UPT au datoria de a apăra în mod loial prestigiul UPT, evitând orice fapt care ar putea produce prejudicii imaginii sau intereselor acesteia.

Membrii comunității UPT au dreptul moral la critică exprimată public, dacă au argumente și probe că au fost încălcate standardele științifice, pedagogice, etice sau legale de către cel sau cei vizați.

Art. 55.

Sunt considerate abateri de la etica universitară și se consideră încălcări ale obligației de loialitate:

1. atacurile personale sau afirmațiile defăimătoare la adresa altor membri ai comunității UPT;
2. desfășurarea de acțiuni menite să ducă la pierderea unor drepturi patrimoniale sau nepatrimoniale dobândite în mod legal de către UPT;
3. defăimarea universității, desfășurarea de acțiuni menite să discrediteze UPT sau să afecteze imaginea și prestigiul acesteia.

4.1.10. INCOMPATIBILITĂȚI. CONFLICTE DE INTERESE

Art. 56.

Diferența între incompatibilitate și conflict de interese, astfel cum aceste noțiuni sunt definite de lege și de prezentul Cod este: un conflict de interese poate exista atunci când un membru al comunității UPT trebuie să ia o decizie care să influențeze un interes exclusiv personal, în timp ce pentru a se afla într-o situație de incompatibilitate un membru al comunității UPT nu trebuie să ia vreo decizie, fiind suficient faptul că ocupă concomitent două sau mai multe funcții al căror cumul este interzis de lege.

Art. 57.

Persoanele care se află în relație de soți, afini și rude, până la gradul al III-lea inclusiv, nu pot ocupa concomitent funcții astfel încât unul sau una să se afle față de celălalt sau cealaltă într-o poziție de conducere, control, autoritate sau evaluare instituțională la orice nivel în universitate și nu pot fi numiți în comisii de doctorat, comisii de evaluare sau comisii de concurs ale căror decizii afectează soții, rudele sau afinii până la gradul al III-lea inclusiv.

Poziția de conducere, control, autoritate sau evaluare instituțională la orice nivel va fi analizată conform prevederilor legale și instituționale aplicabile.

Art. 58.

Funcțiile de conducere de rector, de prorector, de decan, de prodecan, de director de departament sau de unitate de cercetare-dezvoltare, proiectare,

microproducție nu se cumulează.

Este interzisă cumularea de către o singură persoană a mai multor funcții de conducere, dacă acestea se află în incompatibilitate conform legii.

Nu pot fi membri ai Comisiei de etică universitară persoanele care ocupă vreuna dintre funcțiile: rector, prorector, decan, prodecan, director administrativ, director de departament sau de unitate de cercetare-dezvoltare, proiectare, microproducție.

Art. 59.

Nu pot fi implicate în procedura de concurs pentru ocuparea unui post în UPT persoane care:

- a. sunt soți, afini și rude până la gradul al III-lea inclusiv cu unul sau mai mulți candidați;
- b. sunt angajate în aceeași instituție cu un candidat care deține o funcție de conducere și sunt subordonate ierarhic candidatului;
- c. sunt asociate cu un candidat în societăți comerciale în care dețin, fiecare, părți sociale care reprezintă cel puțin 10% din capitalul societății comerciale;
- d. sunt sau au fost remunerate prin proiecte de cercetare la care un candidat a avut calitatea de director de proiect, în ultimii 5 ani anteriori concursului;
- e. beneficiază ori au beneficiat în ultimii 5 ani anteriori concursului de servicii sau foloase de orice natură din partea unui candidat.

Persoana în cauză are obligația de a anunța, de preferabil în scris, situațiile de mai sus și de a se abține de la implicarea în luarea oricărei decizii în care ar avea sau ar putea crea aparența că are un interes personal.

În măsura în care situația/situațiile descrisă/descrise mai sus nu era/erau cunoscută/cunoscute la momentul numirii comisiei, persoana în cauză are obligația de a se abține în scris și a solicita în scris înlocuirea sa din comisie. Obligația de a se abține intervine imediat ce cauza respectivă a fost cunoscută.

În situația în care, în urma câștigării unui concurs de către un candidat, una sau mai multe persoane din instituția de învățământ superior urmează să se afle într-o situație de incompatibilitate, numirea pe post și acordarea titlului universitar sau a gradului profesional de cercetare-dezvoltare de către UPT poate avea loc numai după soluționarea situației de incompatibilitate.

Art. 60.

Conflictele de interese pot să apară din intersectarea mai multor tipuri de relații sau poziții, de natură să afecteze judecățile și evaluările corecte și acțiunile membrilor comunității.

Ele pot duce la practici precum favoritismul și nepotismul, la aplicarea unor standarde duble în apreciere sau evaluare, ori la acte de persecuție sau

răzbunare, pe care UPT le respinge categoric. Conflictele de interese pot avea la origine relații personale, roluri multiple, interese materiale, colaborări externe sau alte angajamente.

Conflictul de interese, poate fi:

a. *conflict de interese potențial*: când un membru al comunității UPT este pus în situația de a lua o decizie/de a participa într-un organism colegial pentru a lua o decizie sau a îndeplini/a nu îndeplini un act prin care s-ar obține un folos patrimonial pentru sine, soțul său, o rudă sau un afîn până la gradul II inclusiv sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în relații comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat sau beneficiază de foloase de orice natură.

b. *conflict de interese consumat*: în cazul în care membru al comunității UPT a luat o decizie/a participat și a votat într-un organism colegial pentru emiterea unei decizii sau a îndeplinit un act prin care s-a obținut direct sau indirect un folos patrimonial pentru sine, soțul său, o rudă sau un afîn până la gradul II inclusiv sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în relații comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat sau beneficiază de foloase de orice natură.

Conflictul de interese actual nu este incriminat, dar subiectul de drept în cauză are obligația de a se abține, pentru a nu genera conflictul de interese consumat.

Art. 61.

Examinarea de către un cadru didactic a unei persoane care îi este soț/soție, rudă până la gradul al III-lea reprezintă o abatere de la etică.

Pentru evitarea acestei situații se impune ca:

1. atunci când există alte cadre didactice de aceeași specialitate, cadrul didactic în cauză să formuleze o declarație de abținere iar examinarea studentului să se facă de către un alt cadru didactic, numit de către directorul de departament sau decan, după caz;

2. în cazul în care nu este posibilă înlocuirea se va numi un alt cadru didactic, având o specialitate cât mai apropiată, pentru a-l asista pe titularul disciplinei la examinarea studentului respectiv.

Art. 62. Alte cazuri în care există un conflict de interese actual/consumat:

a. o persoană poate să decidă/decide acordarea unui premiu sau a unei distincții în favoarea unei persoane care îi este soț/soție, rudă până la gradul al III-lea;

b. o persoană deține mai multe funcții în cadrul Universității, iar interesele pe care trebuie să le apere în considerarea fiecărei funcții nu converg;

c. o persoană din Universitate angajează sau participă la angajarea

contractuală a unității pe care o conduce, unei firme aparținând în tot sau în parte unei persoane cu care se află într-o relație dintre cele menționate la art. 58, alin. 1

d. un student este angajat la o firmă aparținând cadrului didactic examinator sau unei persoane dintre cele arătate la art.58, alin. 1, respectiv cadrul didactic prestează activitate remunerată pentru student, soțului/soția acestuia sau rudelor până la gradul al III-lea.

În afară de acestea, se consideră drept conflict de interes dacă două persoane, ambele din UPT se află în același timp în relații de subordonare în cadrul unei persoane juridice de drept privat/alte instituții/autorități publice.

Art. 63.

În orice situație de conflict de interese persoana în cauză are obligația de a încunoștința, de preferință în scris, pe superiorul ierarhic cu privire la existența conflictului de interese și de a se abține de la implicarea în luarea oricărei decizii în care ar avea sau ar putea crea aparența că are un interes personal.

În cazul în care conflictul de interese/incompatibilitatea se referă la conducătorul instituției, acesta este obligat să anunțe Comisia de etică și deontologie profesională a UPT și să se abțină de la îndeplinirea procedurii/actului administrativ/actului de evaluare ș.a; Comisia se va pronunța de îndată asupra situației de fapt.

Art. 64.

În cazul unui conflict de interese consumat și realizat cu intenție directă sau indirectă, toate actele juridice sau administrative încheiate direct sau prin persoane interpușe, cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese, sunt lovite de nulitate.

Art. 65.

UPT este abilitată să ia măsurile necesare în scopul de a evita sau soluționa adecvat situațiile care pot conduce la conflicte de interese care ar putea să compromită, direct sau indirect, îndeplinirea îndatoririlor sale.

Art. 66.

Nerespectarea regimului conflictului de interese sau al incompatibilităților duce la antrenarea răspunderii persoanei vinovate. Atragerea răspunderii civile nu exclude răspunderea penală, dacă fapta este infracțiune.

4.2. NORME DEZIRABILE

Art. 67.

Normele dezirabile de etică pe care comunitatea UPT le consideră importante sunt: respectul și toleranța, politețea, cumpătarea și moderația, colegialitatea, generozitatea și omenia, decența și eleganța. Acestea reprezintă în fapt atitudini pe care membrul comunității UPT trebuie să le adopte și să le practice cu bună credință.

Art. 68.

Respectul și toleranța reprezintă valori morale pe care UPT le pretinde de la toți membrii comunității UPT, în vederea creerii și menținerii unui climat de confort spiritual și de amabilitate.

Respectul și toleranța trebuie să se manifeste atât pe orizontală – între persoane cu același statut (de același „rang”) – cât și pe verticală – în relațiile ierarhice sau de la cadru didactic la student. Lipsa respectului și toleranței în relațiile ierarhice pe verticală poate conduce la abuz de putere, hărțuire, insultă și inechități.

Respectul și toleranța în mediul academic presupune acceptarea argumentației ca singurul criteriu de convingere în disputele de idei în general și în cele științifice în particular.

Este de datoria fiecărui membru al comunității UPT să nu practice și să combată xenofobia, rasismul și șovinismul, misoginismul, hărțuirea sub orice formă, insulta și să accepte diversitatea convingerilor filozofice, religioase, politice, etc.

Art. 69.

Politețea decurge în mod natural din comportamentul respectuos și tolerant și are aceeași susținere și apreciere în cadrul comunității UPT.

Politețea în mediul academic are multiple forme de manifestare dintre care, fără să fie limitative, se pot menționa:

- curtoazie și respect datorate fiecărui membru al comunității UPT. Încălcarea acestei obligații de către o persoană nu conferă celui lezat dreptul de a adopta o conduită similară;
- respectarea diferențelor de ordin religios, lingvistic sau de altă natură între membrii comunității UPT;
- salutul și răspunsul la salut în condiții civilizate / cu deferință, atât în facultate cât și în exterior, atât pe orizontală (între colegi), cât și pe verticală (ierarhic);
- atitudine politicoasă față de persoane cu nevoi speciale și persoane în vârstă, în toate împrejurările.

Art. 70.

Cumpătarea și moderația în comportament și limbaj sunt recomandate tuturor membrilor comunității UPT. Prin aceasta se evită orice formă de exces care ar putea conduce la crearea de tensiuni interumane, la deteriorarea climatului academic. Cumpătare și moderație se recomandă și cadrelor didactice pentru evitarea exigențelor exagerate la diferite forme de verificare a cunoștințelor studenților.

Art. 71.

Colegialitatea, generozitatea și omenia trebuie să se manifeste în relațiile interumane din și în afara perimetrului universitar. Se creează astfel un climat de siguranță și încredere în comunitatea UPT, de înțajutorare colegială, de solidaritate și compasiune pentru depășirea unor momente dificile, de simpatie și sprijin moral sau material în situații de criză.

Art. 72.

Decența și ținuta sunt recomandate atât în ținuta comportamentală cât și în cea vestimentară tuturor membrilor comunității UPT. Se elimină / diminuează astfel excesele de orice natură, improprie unui mediu academic.

Cap. V. MĂSURI INSTITUȚIONALE PENTRU GARANTAREA ORIGINALITĂȚII LUCRĂRILOR DE LICENȚĂ, MASTER, DOCTORAT, A ARTICOLELOR ȘTIINȚIFICE SAU A ALTOR LUCRĂRI

Art. 73.

Pentru garantarea originalității lucrărilor de licență, master, doctorat, alte lucrări științifice, decanul de an/cadrele didactice/conducătorul științific, începând cu primul an de studiu, vor explica studenților:

- definiția furtului intelectual;
 - abaterile de la normele de bună conduită academică prevăzute de Legea nr. 206/2004; - sancțiunile ce pot fi aplicate;
 - metodologiile specifice pentru întocmirea lucrărilor științifice;
- și vor încerca, în măsura posibilităților, să prezinte exemple concrete cu privire la aplicabilitatea practică a instrucțiunilor în domeniu.

Art. 74.

Titularii de curs/seminar/laborator/atelier/proiect și conducătorii științifici ai lucrărilor de licență/disertație/doctorat au obligația de a oferi studenților în permanență consiliere în vederea evitării fraudelor academice. Decizia despre modul în care această consiliere este acordată studenților aparține titularului obligației de consiliere.

Prin fraudă academică se înțelege săvârșirea oricărei dintre faptele

enumerate la art. 37 din prezentul Cod.

Art. 75.

Fiecare lucrare de licență/disertație/absolvire sau proiect de diplomă trebuie să conțină o declarație, semnată de candidat, prin care se asigură originalitatea lucrării/proiectului.

Lipsa declarației nu permite candidatului să se prezinte la proba de prezentare și susținere a lucrării de licență/disertație/absolvire sau a proiectului de diplomă.

Art. 76.

Lucrările doctoranzilor (inclusiv lucrările de doctorat/proiectele) sunt însoțite de asemenea de declarații pe propria răspundere cu privire la autenticitatea lucrării și calitatea de autor/coautor a persoanei care o prezintă.

Art. 77.

Conducătorul de doctorat are obligația stabilită expres în contractul de studii doctorale de a sesiza de urgență IOSUD cazurile de eventuale fraude academice, de încălcări ale eticii universitare sau a unor abateri de la buna conduită în cercetarea științifică, inclusiv a plagiatului, săvârșite de studentul doctorand.

Art. 78.

Sancțiunile aplicabile pentru faptele de plagiat – constatate conform legii și regulamentelor interne – pot merge până la exmatriculare/desfacerea contractului individual de muncă.

Cap. VI. CADRUL ȘI LIMITELE PENTRU REZOLVAREA PE CALE AMIABILĂ A UNOR SITUAȚII CONFLICTUALE INTERVENITE ÎNTRE MEMBRI AI COMUNITĂȚII UPT

Art. 79.

Atunci când fapta sesizată aduce atingere unui interes privat, nu prejudiciază grav și iremediabil drepturile/interesele reclamantului și nu este de natură a prejudicia imaginea Universității sau de a perturba activitatea în cadrul colectivului, Comisia de Etică poate exercita un rol activ în vederea soluționării pe cale amiabilă a conflictului ivit între părți (reclamant și reclamat).

Prevederile prezentului articol se aplică în special în cazul încălcării normelor dezirabile de etică pe care comunitatea UPT le consideră importante: respectul și toleranța, politețea, cumpătarea și moderația, colegialitatea, generozitatea și omenia, decența și eleganța.

Art. 80.

În cazul în care părțile ajung la un acord de conciliere, Comisia de etică va emite un raport în care va constata stingerea litigiului pe cale amiabilă.

Comisia poate formula recomandări în vederea prevenirii unor fapte identice sau similare.

În raportul anual al Comisiei de Etică, recomandările vor fi evidențiate distinct, dacă e cazul.

Cap. VII. COMISIA DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE UNIVERSITARĂ A UNIVERSITĂȚII POLITEHNICA TIMIȘOARA

Art. 81.

Comisia de etică și deontologie a UPT, este organizată ca o structură permanentă, fără personalitate juridică, constituită pentru asigurarea și respectarea eticii universitare precum și sancționarea abaterilor de la etică.

În exercitarea atribuțiilor ce îi revin, Comisia de etică și deontologie a UPT este independentă și nu poate fi supusă vreunei ingerințe, presiuni din partea nici unei persoane. independentă în exercitarea atribuțiilor ce îi revin, în cadrul UPT .

Art. 82.

Structura și componența Comisiei este propusă de Consiliul de Administrație, avizată de Senatul UPT și aprobată de Rectorul UPT.

În urma respectării etapelor prevăzute la alin. 1, Rectorul UPT va emite o Decizie privind componența nominală a membrilor Comisiei.

Comisia este formată din 11 membri, din care obligatoriu un reprezentant al studenților.

Comisia are un președinte care este desemnat de Rectorul UPT odată cu decizia de numire a Comisiei. Numirea președintelui Comisiei de etică este avizată de Senatul UPT

Art. 83.

Membrii comisiei sunt persoane cu prestigiu profesional și autoritate morală, și care au calitatea de titular în UPT, în condițiile legii.

Nu pot fi membri ai Comisiei persoanele care ocupă funcții de conducere/executive, indiferent de nivel.

În mod obligatoriu din Comisie trebuie să facă parte un reprezentant al studenților.

Art. 84. Mandatul Comisiei este de 4 ani. Mandatul fiecărui membru al Comisiei este de maxim 4 ani. În situația în care mandatul unui membru al comisiei încetează înaintea împlinirii termenului de 4 ani, va fi numit un nou membru în termen de 30 de zile, cu respectarea prevederilor de la art. 7-9.

În cazul înlocuirii unui membru al Comisiei, durata mandatului noului membru nu poate depăși data la care expiră mandatul Comisiei.

Membrii Comisiei nu pot depăși două mandate consecutive, în două

legislaturi.

La alegerea unei noi Comisii de etică, Comisia care își încetează mandatul asigură predarea tuturor documentelor președintelui noii Comisii.

Art. 85.

Comisia beneficiază de un secretar care ține evidența documentelor Comisiei, redactează procesele-verbale și celelalte acte necesare, asigură contactele și alte acțiuni conexe activității de secretariat.

Secretarul Comisiei face parte din personalul administrativ al UPT. Secretarul Comisiei nu este membru cu drept de vot al Comisiei.

Secretarul Comisiei este propus de Secretarul General al UPT și numit prin decizie a Rectorului UPT.

Art. 86.

Președintele reprezintă Comisia în relația cu conducerea universității și are următoarele atribuții:

- a. propune planificarea activităților necesare pentru îndeplinirea misiunii atribuite prin prezentul regulament și o supune aprobării Comisiei;
- b. convoacă, conduce și moderează ședințele de lucru ale Comisiei;
- c. stabilește ordinea de zi a ședințelor de lucru ale Comisiei;
- d. coordonează întocmirea raportului anual referitor la situația respectării eticii universitare și a eticii activităților de cercetare;
- e. prezintă rectorului și senatului universitar raportul anual menționat la lit. d);
- f. în cazul indisponibilității sale desemnează pe oricare dintre membrii comisiei în vederea exercitării temporare a atribuțiilor de președinte.

Art. 87.

În cazul indisponibilității președintelui, acestuia îi este conferită prerogativa de a desemna pe oricare dintre membrii comisiei în vederea exercitării temporare a atribuțiilor de președinte.

Art. 88.

Membrii Comisiei participă la ședințele acesteia, analizează sesizările, emit puncte de vedere, își exprimă opinia cu privire la modul de soluționare a cauzei în mod independent și individual. Membrii comisiei exercită orice alte atribuții ce decurg din lege și din reglementările interne ale UPT.

Art. 89.

Mandatul membrilor Comisiei de încetează în următoarele cazuri:

- a. revocare la propunerea Consiliului de Administrație, avizată de Senatul UPT și aprobată de rectorul UPT;
- b. prin demisie;
- c. prin pierderea calității de membru al comunității UPT;
- d. în urma aplicării unor sancțiuni disciplinare/cu privire la încălcarea

normelor de etică.

Art. 90. Consilierul juridic poate participa la ședințele comisiei în calitate de invitat, fără a avea dreptul de a-și expune punctul de vedere asupra elementelor de fapt ce fac obiectul lucrărilor comisiei. Consilierul juridic nu face parte din Comisie și nu are drept de vot.

Hotărârile comisiei de etică universitară sunt avizate de consilierul juridic al universității.

Răspunderea juridică pentru activitatea Comisiei și hotărârile acesteia revine universității.

În redactarea hotărârilor Comisiei suportul tehnic juridic este asigurat de Oficiul Juridic al UPT.

Art. 91.

Competența materială:

Comisia analizează și soluționează sesizările cu privire la faptele ce pot constitui abateri de la normele de etică universitară, în conformitate cu prevederile Legii nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, a Legii nr. 206/2004, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu prevederile Codului de etică și altor prevederi interne ale UPT.

Sunt de competența comisiei de etică universitară abaterile de la codul de etică petrecute în interiorul universității și campusului universitar, cât și cele desfășurate în afara acesteia, în măsura în care implică membrii propriei comunități universitare.

Art. 92.

Competența având în vedere calitatea persoanelor:

Comisia analizează și soluționează sesizările cu privire la faptele ce pot constitui abateri de la normele de etică universitară, săvârșite de membrii comunității UPT, așa cum această comunitate este definită în articolul 15 din Carta UPT.

În cazul în care o persoană nu mai deține calitatea de membru al comunității UPT, Comisia poate analiza și soluționa cazul numai dacă fapta a fost săvârșită în perioada în care persoana respectivă avea calitatea de membru al comunității UPT. Comisia poate propune aplicarea unei sancțiuni în această situație doar dacă sancțiunea este expres prevăzută de lege și produce efecte juridice față de o persoană care la data emiterii hotărârii nu mai are calitatea de membru al comunității academice a UPT.

Art. 93.

În cazul în care Comisia constată că nu este competentă a soluționa o sesizare se pronunță în acest sens. Hotărârea va fi motivată în fapt și în drept.

Art. 94.

Comisia are următoarele atribuții:

- a. analizează și soluționează abaterile de la etica universitară, pe baza sesizărilor/plângerilor sau prin autosesizare, conform Codului de etică și deontologie universitară și prezentului Regulament de Organizare și Funcționare. Comisia va analiza numai sesizările/plângerile scrise asumate prin identitate și semnătură;
- b. stabilește sancțiunile pentru abaterile de la etică, astfel cum acestea sunt definite în Codul de etică și în legislația aplicabilă;
- c. numește comisii de analiză pentru examinarea sesizărilor referitoare la abaterile de la buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare aduse în atenția sa în urma sesizărilor sau pe bază de autosesizare;
- d. aprobă sau nu rapoartele emise de comisiile de analiză;
- e. realizează un raport anual referitor la situația respectării eticii universitare și a eticii în activitățile de cercetare, care se prezintă rectorului, senatului universitar și constituie un document public;
- f. contribuie la elaborarea Codului de etică și deontologie universitară, care se propune senatului universitar pentru adoptare și includere în Carta universitară;
- g. atribuțiile stabilite de Legea nr. 206/2004, cu modificările și completările ulterioare;
- h. emite recomandări cu privire la respectarea eticii în UPT;
- i. emite propuneri de modificare ale Codului de etică UPT, care se înaintează Senatului UPT pentru adoptare;
- j. alte atribuții prevăzute Carta UPT sau de lege .

Art 95.

Modul de lucru, procedurile realizate de Comisia de Etică sunt descrise detaliat în Regulamentul de Organizare și Funcționare al Comisiei de Etică și Deontologie a UPT, care de asemenea este aprobat de Senatul Universității.

Cap. VIII. INDIVIDUALIZAREA SANCTIUNILOR APLICABILE PENTRU ABATERILE DE LA ETICĂ

Art. 96.

Abaterile de la etică reprezintă o faptă în legătură cu statutul de membru al comunității UPT și care constă într-o acțiune sau inacțiune săvârșită cu vinovăție de către membrul comunității UPT, prin care acesta a încălcat prevederile prezentului Cod.

Abaterile de la etică sunt faptele menționate expres în prezentul Cod.

Poate fi calificată drept o abatere de la etică orice altă faptă săvârșită de un membru al comunității UPT care a fost analizată în cadrul Comisiei și care îndeplinește elementele constitutive prevăzute în alin. 1 din prezentul articol.

Art. 97.

Sanctiunea pentru abaterea de la etică se stabilește în raport cu gravitatea abaterii săvârșite de membrul comunității UPT, avându-se în vedere următoarele:

- a. împrejurările în care fapta a fost săvârșită;
- b. gradul de vinovăție al membrului comunității UPT;
- c. consecințele abaterii;
- d. comportarea generală în cadrul UPT al subiectului;
- e. eventualele sancțiuni suferite anterior de către acesta.

Art. 98.

Sanctiunile stabilite de comisia de etică și deontologie universitară sunt puse în aplicare de către rector, în termen de 30 de zile de la stabilirea sancțiunilor.

Art. 99.

Sanctiunile care se pot stabili pentru personalul didactic și de cercetare și personalul didactic și de cercetare auxiliar de către comisia de etică universitară pentru încălcarea eticii universitare sunt următoarele:

- a. avertisment scris;
- b. diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;
- c. suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții didactice superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control, ca membru în comisii de doctorat, de master sau de licență;
- d. destituirea din funcția de conducere din învățământ;
- e. desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

Art. 100.

Sanctiunile care se pot stabili de către comisia de etică universitară studenților și studenților doctoranzi pentru încălcarea eticii universitare sunt următoarele:

- a. avertisment scris;
- b. exmatriculare;

Art 101.

Pentru abaterile de la activitatea de cercetare, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr. 206/2006 și secțiunea 4.1.6. din Codul de Etică sancțiunile sunt stabilite de comisia de analiză, numită de Comisia de Etică, aprobate de Senatul UPT și puse în aplicare de Rectorul UPT. Sancțiunile ce pot fi stabilite de comisia de analiză sunt:

1. avertisment scris;
2. retragerea și/sau corectarea tuturor lucrărilor publicate prin încălcarea

normelor de bună conduită;

3. diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;

4. suspendarea, pe o perioadă determinată de timp între 1 an și 10 ani, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control sau ca membru în comisii de concurs;

5. destituirea din funcția de conducere din instituția de cercetare-dezvoltare;

6. desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

Art. 102.

Reabilitarea persoanei sancționate poate fi dispusă în condițiile legii de către cel care a aplicat sancțiunea.

Cap. IX. DISPOZIȚII FINALE

Art. 103.

Prezentul Cod se completează cu prevederile legale aplicabile, prevederi legale ce prevalează.

Art. 104.

Codul de etică al Universității Politehnica Timișoara nu trebuie folosit nici pentru supunerea subalternilor, nici pentru subminarea superiorilor, ci respectat în litera și spiritul său, pentru crearea și dezvoltarea unui climat etic și deontologic propice desfășurării activităților specifice unei Universități.

Art. 105.

Periodic și ori de câte ori este cazul, prezentul Cod poate suferi modificări, completări sau revizuri, care trebuie aprobate de Senatul UPT.

Art. 106.

Prevederile prezentului Cod se aplică și se completează cu prevederile legale aplicabile. În cazul în care există o contradicție între prevederile prezentului Cod și dispozițiile legale, acestea din urmă prevalează.

A5. LICENȚA GNU¹ PENTRU PUBLICUL GENERAL

Versiunea 3, 29 iunie 2007

Drepturi de autor (C) 2007 Free Software Foundation, Inc.
<https://fsf.org/>.

Tuturor li se permite să copieze și să distribuie copii textuale ale acestui document de licențiere, însă modificarea acestuia este interzisă.

CUVÂNT-ÎNAINTE

Licența GNU pentru publicul general este o licență gratuită, de tip „copyleft” pentru programe software și alte tipuri de lucrări.

Licențele pentru majoritatea programelor software și pentru alte lucrări practice sunt create pentru a vă restricționa libertatea de a partaja și modifica lucrările. Spre deosebire de acestea, Licența GNU pentru publicul general a fost creată pentru a vă garanta libertatea de a partaja și modifica toate versiunile unui program – pentru a ne asigura că programul software rămâne gratuit pentru toți utilizatorii săi. Noi, cei de la Free Software Foundation, folosim Licența GNU pentru publicul general la majoritatea programelor noastre software; aceasta se aplică și la alte lucrări emise în acest fel de către autorii acestora. Și dvs. o puteți aplica programelor dvs.

Când vorbim de un program software gratuit, ne referim la libertate, nu la preț. Licențele noastre pentru publicul general sunt create pentru a ne asigura că aveți libertatea de a distribui copii ale programului software gratuit (pentru care puteți și solicita un preț, dacă doriți), că primiți codul-sursă sau că îl puteți primi dacă îl doriți, pentru a putea modifica programul software sau pentru a putea folosi părți din acesta în cadrul unor noi programe, și pentru ca dvs. și să știți că puteți să faceți aceste lucruri.

Pentru a vă proteja drepturile, noi trebuie să-i împiedicăm pe alții să vă refuze aceste drepturi sau să vă solicite să renunțați la ele. Drept pentru care, aveți anumite responsabilități în cazul în care distribuiți copii ale programului software, sau dacă îl modificați: responsabilități de a respecta libertatea celorlalți.

¹ „GNU” este un acronim recursiv inspirat de hoardele de antilope africane Gnu, care împreună sunt mai puternice decât Leul.

De exemplu, dacă distribuiți copii ale unui astfel de program, fie gratuit sau contra-cost, va trebui să transferați către destinatari aceleași libertăți de care v-ați bucurat și dvs. Trebuie să vă asigurați că și ei primesc, sau pot primi codul-sursă. Și trebuie să le faceți cunoscuți acești termeni, pentru ca ei să-și cunoască drepturile.

Dezvoltatorii care folosesc GNU GPL vă protejează drepturile în doi pași:

(1) atribuie programului software drepturi de autor, și (2) vă oferă Licența de față, acordându-vă totodată permisiunea de a o copia, distribui și/sau modifica.

În vederea protejării dezvoltatorilor și autorilor, GPL explică în mod clar că nu există nicio garanție cu privire la acest program software gratuit. Pentru binele utilizatorilor, cât și pentru cel al autorilor, GPL solicită ca versiunile modificate să fie marcate ca fiind modificate, pentru ca problemele apărute în cadrul acestora să nu fie atribuite în mod eronat autorilor versiunilor anterioare.

Unele dispozitive sunt create pentru a interzice utilizatorilor accesul de a instala sau de a rula versiuni modificate ale programelor software din interiorul lor, deși producătorul poate face acest lucru. Acest lucru este fundamental incompatibil cu scopul protejării libertății utilizatorilor de a modifica programul software. Tiparul sistematic al acestui tip de abuz apare în zona produselor create pentru uzul individual, care este locul unde acest lucru este cel mai inacceptabil. Drept pentru care, noi am creat această versiune a GPL, în vederea interzicerii acestei practici pentru aceste produse. În cazul în care astfel de probleme apar în mod substanțial în alte domenii, noi suntem gata să extindem această prevedere asupra respectivelor domenii în cadrul versiunilor viitoare ale GPL, după cum nevoia o va cere, în vederea protejării libertății utilizatorilor.

În final, fiecare program este amenințat în mod constant de către brevetele software. Statele nu ar trebui să permită ca brevetele să restricționeze dezvoltarea și utilizarea programelor software pe computere de uz general, însă acolo unde acest lucru are loc, dorim să evităm pericolul special, ca aceste brevete aplicate unui program gratuit, să îl facă pe acesta de fapt să fie ca un program cu drept de proprietate. Pentru a preveni acest lucru, GPL se asigură că brevetele nu pot fi folosite pentru a face dintr-un program gratuit, unul contra-cost.

Mai jos pot fi regăsiți termenii și condițiile privind copierea, distribuirea și modificarea.

TERMENI ȘI CONDIȚII

0. DEFINIȚII

„Această Licență“ se referă la versiunea 3 a licenței GNU pentru publicul general.

„Drept de autor“ se referă de asemenea și la legile de tip drept de autor care se aplică altor tipuri de lucrări, cum ar fi măștile semiconductoare.

„Programul“ se referă la orice lucrare căreia i se pot aplica drepturile de autor sub prezenta Licență. Ne vom adresa fiecărei persoane care are o licență cu „dumneavoastră“. „Persoana cu licență“ și „destinatarii“ pot fi persoane fizice sau persoane juridice.

„Modificarea“ unei lucrări înseamnă a copia sau a adapta integral sau parțial o lucrare, într-un mod în care este nevoie de permisiunea acordată prin drepturile de autor, în alt mod decât prin realizarea unei copii exacte. Lucrarea rezultată este denumită o „versiune modificată“ a lucrării anterioare sau o lucrare „bazată pe“ lucrarea anterioară.

O „lucrare acoperită“ înseamnă fie Programul nemodificat, sau o lucrare bazată pe Program.

A „propaga“ o lucrare înseamnă faptul că se poate face cu ea orice, ce fără permisiune, v-ar face în mod direct sau secundar responsabil de încălcarea legii aplicabile privind drepturile de autor, cu excepția executării acesteia pe un computer sau a modificării unei copii private.

Propagarea include copierea, distribuirea (cu sau fără modificare), punerea la dispoziția publicului, iar în unele țări, și alte activități.

A „transmite“ o lucrare înseamnă orice fel de distribuire a acesteia, care le permite terților să realizeze sau să primească copii. Simpla interacțiune cu un utilizator, printr-o rețea de computere, fără transferarea unei copii, nu reprezintă transmitere.

O interfață interactivă de utilizator afișează „notificări legale adecvate“ în măsura în care aceasta include o funcție convenabilă și foarte vizibilă care (1) afișează o notificare adecvată de drepturi de autor, și (2) informează utilizatorul că nu există niciun fel de garanție pentru lucrarea respectivă (cu excepția situației în care se oferă garanții), că licențele pot distribui lucrarea sub prezenta Licență, și modul în care poate fi vizualizată o copie a Licenței de față. În situația în care interfața prezintă o listă de comenzi sau opțiuni pentru utilizator, ca de exemplu un meniu, un element important din listă întrunește acest criteriu.

1. Codul-sursă

„Codul-sursă“ al unei lucrări înseamnă forma preferată a lucrării, pe care se pot aduce modificări acesteia. „Codul-obiect“ semnifică orice formă non-sursă a unei lucrări.

O „interfață standard“ înseamnă o interfață care fie reprezintă un standard oficial definit de către un organism de standardizare recunoscut, fie, în cazul interfețelor specificate pentru un anumit limbaj de programare, una care

este folosită la scară largă de către dezvoltatorii care lucrează în limbajul respectiv.

„Bibliotecile de sistem“ ale unei lucrări executabile includ orice altceva decât lucrarea ca și întreg, care (a) este inclus în forma normală de includere a unei Componente Majore, dar care nu este o parte a respectivei Componente Majore și (b) servește numai la a permite utilizarea lucrării cu respectiva Componentă Majoră, sau la implementarea unei Interfețe Standard pentru care publicului larg îi este disponibilă o implementare sub forma unui cod-sursă. O „Componentă Majoră”, în acest context, semnifică o componentă majoră esențială (kernel, sistem de tip fereastră și așa mai departe) a sistemului specific de operare (dacă există), pe care rulează lucrarea executabilă, sau un compilator folosit la producerea lucrării, sau un interpret al codului-obiect folosit la rularea acesteia.

„Sursa Corespondentă“ pentru o lucrare în formă de cod-obiect înseamnă întregul cod-sursă folosit la generarea, instalarea și (pentru o lucrare executabilă) la rularea codului-obiect și la modificarea lucrării, inclusiv scripturi pentru controlarea acestor activități. Cu toate acestea, nu include Bibliotecile de Sistem ale lucrării, sau programe-instrumente folosite în scopuri generale sau programe gratuite disponibile la modul general, care sunt folosite nemodificate în realizarea acestor activități, însă care nu reprezintă parte a lucrării în sine. De exemplu, Sursa Corespondentă include fișiere de definire a interfeței asociate cu fișierele-sursă pentru lucrare, iar codul-sursă pentru bibliotecile partajate și pentru sub-programe conectate în mod dinamic, pe care lucrarea este creată în mod specific să le solicite, cum ar fi comunicarea confidențială de date sau fluxul de control dintre aceste sub-programe și alte părți ale lucrării.

Sursa Corespondentă nu trebuie să includă nimic ce utilizatorii ar putea regenera automat din cadrul altor părți ale Sursei Corespondente.

Sursa Corespondentă pentru o lucrare în forma codului-sursă reprezintă aceeași lucrare.

2. Permiuni de bază

Toate drepturile acordate prin Licența de față sunt acordate pentru durata drepturilor de autor asupra Programului și sunt irevocabile, cu condiția respectării condițiilor declarate. Prezenta Licență afirmă în mod explicit că aveți permisiunea nelimitată să rulați Programul nemodificat. Rezultatul rulării unei lucrări acoperite este acoperit de către prezenta Licență numai dacă rezultatul, dat fiind conținutul acestuia, constituie o lucrare acoperită. Prezenta Licență vă recunoaște drepturile de utilizare adecvată sau un alt echivalent al acestora, conform prevederilor legii drepturilor de autor.

Puteți realiza, rula și propaga lucrări acoperite pe care nu le distribuiți, fără condiții, atâta timp cât licența dvs. se menține în vigoare. Puteți transmite lucrările dvs. acoperite către terți, în unicul scop ca aceștia să realizeze modificări în mod exclusiv pentru dvs., sau pentru ca aceștia să vă ofere facilități în vederea rulării respectivelor lucrări, cu condiția ca dvs. să respectați termenii prezentei Licențe în cadrul transmiterii tuturor materialelor pentru care nu aveți control asupra drepturilor de autor. Terții care realizează sau rulează lucrările acoperite în beneficiul dvs. trebuie să facă acest lucru exclusiv în beneficiul dvs., sub controlul și indicațiile dvs., și cu respectarea termenilor care le interzic să realizeze copii ale materialului dvs. supus drepturilor de autor, în afara relației lor cu dvs.

Transmiterea în orice alte situații este permisă numai cu respectarea condițiilor menționate mai jos. Sublicențierea nu este permisă; secțiunea 10 o face inutilă.

3. Protejarea drepturilor legale ale utilizatorilor de Legea anti-eludare

Nicio lucrare acoperită nu va fi considerată ca reprezentând o parte a unei măsuri tehnologice eficiente sub nicio lege aplicabilă care îndeplinește obligațiile articolului 11 ale tratatului WIPO privind drepturile de autor, adoptat la 20 decembrie 1996, sau conform legilor similare ce interzic sau restricționează evitarea acestor măsuri.

Atunci când transmiteți o lucrare acoperită, renunțați la orice putere legală de a interzice eludarea măsurilor tehnologice, în măsura în care respectiva eludare este realizată prin exercitarea drepturilor conform prezentei Licențe relativ la lucrarea acoperită, iar dvs. renunțați la orice intenție de a limita operarea sau modificarea lucrării ca și măsură de punere în aplicare, față de utilizatorii lucrării, a drepturilor legale ale dvs. sau ale terților de a interzice eludarea măsurilor tehnologice.

4. Furnizarea de copii literale

Puteți transmite copii literale ale codului-sursă al Programului sub forma în care l-ați primit, în orice mediu, cu condiția să publicați în mod vădit și adecvat, pe fiecare copie, o notificare adecvată cu privire la drepturile de autor; păstrați intacte toate notificările prin care se declară că prezenta Licență și orice termeni nepermisivi adăugați în conformitate cu secțiunea 7, se aplică codului; păstrați intacte toate notificările care se referă la absența oricărei garanții; și furnizați tuturor destinatarilor, odată cu Programul, un exemplar al prezentei

Licențe.

Puteți aplica orice tarif sau chiar niciun tarif pentru fiecare exemplar pe care îl distribuiți, și puteți oferi asistență sau protecție la garanție contra plății unui onorariu.

5. Furnizarea de versiuni modificate ale sursei

Puteți transmite o lucrare bazată pe Program, sau modificările pentru realizarea acesteia prin derivare de la Program, sub forma unui cod-sursă, conform termenilor secțiunii 4, cu condiția să respectați toate din condițiile de mai jos:

a) Lucrarea trebuie să includă notificări evidente, care menționează faptul că ați modificat-o, menționând totodată data relevantă a modificării.

b) Lucrarea trebuie să includă notificări evidente, care declară că aceasta este emisă sub prezenta Licență și toate condițiile adăugate în cadrul secțiunii 7. Această exigență modifică exigența din cadrul secțiunii 4 în „păstrarea intactă a tuturor notificărilor”.

c) Trebuie să licențiați întreaga lucrare, ca și tot unitar, sub prezenta Licență, către oricine intră în posesia unei copii. Drept pentru care, prezenta Licență se va aplica, împreună cu orice termeni suplimentari din cadrul secțiunii 7, întregii lucrări, cât și tuturor părților acestora, indiferent de modul în care sunt acestea strânse ca pachet. Prezenta Licență nu acordă permisiunea de a licenția lucrarea în orice alt mod, însă nu invalidează o astfel de permisiune, în situația în care aceasta v-a fost acordată separat.

d) În situația în care lucrarea include interfețe interactive de utilizator, fiecare dintre acestea trebuie să afișeze Notificările Legale Adecvate; cu toate acestea, dacă Programul include interfețe interactive, care nu afișează Notificările Legale Adecvate, lucrarea dvs. nu trebuie să le facă să afișeze.

O compilație a unei lucrări acoperite cu alte lucrări separate și independente, care nu sunt, prin natura lor, extensii ale lucrării acoperite, și care nu sunt combinate cu aceasta în vederea constituirii unui program mai mare, în sau pe un volum al unui mediu de stocare sau de distribuire, este denumită „agregat”, în situația în care compilația și drepturile de autori rezultate nu sunt folosite în vederea limitării accesului sau a drepturilor legale ale utilizatorilor compilației, în afara a ceea ce permit lucrările individuale. Includerea unei lucrări acoperite în cadrul unui agregat nu va duce la aplicarea prezentei Licențe și asupra celorlalte părți ale agregatului.

6. Transmiterea de forme de tip non-sursă

Puteți transmite o lucrare acoperită în forma unui cod-obiect, conform termenilor secțiunilor 4 și 5, cu condiția să transmiteți și Sursa Corespondentă lizibilă automat de către computer, conform termenilor prezentei Licențe, într-unul din modurile de mai jos:

a) Transmiterea codului-obiect în cadrul, sau întruchipat într-un produs fizic (inclusiv un mediu fizic de distribuție), însoțit de Sursa Corespondentă, fixată pe un mediu fizic durabil, folosit de obicei la interschimbul software.

b) Transmiterea codului-obiect în cadrul, sau înglobat într-un produs fizic (inclusiv un mediu fizic de distribuție), însoțit de o ofertă scrisă, valabilă pentru cel puțin trei ani și valabilă atâta timp cât oferiți piese de schimb sau asistență client pentru modelul de produs, pentru a acorda oricui posedă codul-obiect, fie (1) un exemplar al Sursei Corespondente pentru toate programele software din produsul acoperit de prezenta Licență, pe un mediu fizic durabil, folosit de obicei la interschimbul software, pentru un preț nu mai mare decât costul dvs. rezonabil de realizarea fizică a respectivei transmiteri a sursei, sau (2) accesul gratuit la copierea Sursei Corespondente de pe un server de rețea.

c) Transmiterea de copii individuale ale codului-obiect, însoțit de un exemplar al ofertei scrise de a furniza Sursa Corespondentă. Această alternativă este permisă numai ocazional și necomercial, și numai în situația în care ați primit codul-obiect printr-o astfel de ofertă, conform subsecțiunii 6b.

d) Transmiterea codului-obiect prin oferirea accesului dintr-un anumit loc (gratuit sau contra-cost), și oferirea accesului echivalent la Sursa Corespondentă în același mod, prin același loc, fără costuri suplimentare. Nu va trebui să le solicitați destinatarilor să copieze Sursa Corespondentă împreună cu codul-obiect. Dacă locul de unde se copiază codul-obiect este un server de rețea, Sursa Corespondentă poate fi localizată pe un alt server (operat de către dvs. sau de către un terț), care susține facilități echivalente de copiere, cu condiția să furnizați indicații clare lângă codul-obiect, prin care să se indice locul unde poate fi găsită Sursa Corespondentă. Indiferent de serverul care găzduiește Sursa Corespondentă, dvs. veți fi obligat să vă asigurați că aceasta este disponibilă atâta timp cât este necesar în vederea respectării acestor exigențe.

e) Transmiterea codului-obiect folosind transmiterea *peer-to-peer* (N.T.: „peer” = *parte a unei rețele de computere*), cu condiția să informați celelalte părți cu privire la locul unde codul-obiect și Sursa Corespondentă ale lucrării sunt oferite publicului larg, în mod gratuit, conform subsecțiunii 6d.

O parte separabilă a codului-obiect, al cărui cod-sursă este exclus din Sursa Corespondentă ca și Bibliotecă de sistem, nu trebuie să fie inclusă în

transmiterea lucrării codului-obiect.

Un „Produs pentru utilizator“ este fie (1) un „produs pentru consumator“, ceea ce semnifică orice proprietate individuală tangibilă care este folosită în mod obișnuit în scopuri personale, familiale sau casnice, sau (2) orice, desemnat sau vândut pentru a fi încorporat într-o locuință.

La stabilirea dacă un produs este un produs pentru consumator, cazurile suspecte vor fi rezolvate în favoarea acoperirii. Pentru un anumit produs primit de către un anumit utilizator, „folosit în mod normal“ înseamnă o utilizare tipică sau comună a respectivei clase de produs, indiferent de statutul respectivului utilizator sau de modul în care respectivul utilizator îl folosește în fapt, sau de modul în care se așteaptă, sau este de așteptat, să fie folosit produsul. Un produs este un produs pentru consumator indiferent dacă produsul are majore utilizări comerciale, industriale sau de non-consumator, cu excepția situației în care respectivele utilizări reprezintă singurul mod semnificativ de utilizare al acestuia.

„Informațiile de instalare“ ale unui produs pentru utilizator înseamnă orice metode, proceduri, chei de autorizare sau alte informații necesare în vederea instalării și executării versiunilor modificate ale unei lucrări acoperite din cadrul respectivului produs pentru utilizator, de pe o versiune modificată a Surselor sale Corespondente. Informațiile trebuie să fie suficiente pentru a asigura că funcționarea continuă a codului-obiect modificat nu este în niciun caz împiedicată sau stânjenită numai datorită faptului că s-au realizat modificări.

În cazul în care transmiteți o lucrare cod-obiect conform secțiunii de față, fie în, fie anume pentru a fi utilizată în cadrul unui Produs pentru Utilizator, iar transmiterea are loc ca și parte a unei tranzacții în cadrul căreia dreptul de proprietate și de utilizare asupra Produsului pentru Utilizator este transferat către destinatar în mod definitiv sau pentru o perioadă prestabilită (indiferent de modul în care tranzacția este caracterizată), Sursa Corespondentă transmisă conform prezentei secțiuni trebuie să fie însoțită de informațiile de instalare. Însă această exigență nu se aplică dacă nici dvs. și nici terțul respectiv, nu rețineți capacitatea de a instala codul-obiect modificat asupra produsului pentru utilizator (de exemplu, dacă lucrarea a fost instalată în ROM).

Exigența de a furniza informații de instalare nu include o exigență de a continua să furnizați servicii de asistență, garanție sau actualizări pentru o lucrare care a fost modificată sau instalată de către destinatar, sau pentru Produsul pentru Utilizator, în cadrul căruia aceasta a fost modificată sau instalată. Accesul la o rețea poate fi refuzat atunci când modificarea însăși afectează în mod material și advers funcționarea rețelei, sau încalcă regulile și protocoalele de comunicare din interiorul respectivei rețele.

Sursa Corespondentă transmisă, și informațiile de instalare furnizate, în conformitate cu secțiunea de față, trebuie să fie într-un format înregistrat public

(și cu o implementare disponibilă publicului sub forma unui cod-sursă), și trebuie să nu necesite parole sau chei speciale pentru dezarhivare, citire sau copiere.

7. Termeni suplimentari

„Permisuniile Suplimentare“ reprezintă termeni care se adaugă termenilor prezentei Licențe, prin realizarea de excepții de la una sau de la mai multe condiții ale acesteia. Permisunile suplimentare care sunt aplicabile întregului Program vor fi tratate ca și cum ar fi incluse în prezenta Licență, în măsura în care acestea sunt valabile conform legii aplicabile. În situația în care permisunile suplimentare se aplică numai unei părți a Programului, respectiva parte poate fi folosită separat conform respectivelor permisiuni, însă întregul Program rămâne guvernat de către prezenta Licență, indiferent de permisunile suplimentare.

Atunci când transmiteți o copie a unei lucrări acoperite, aveți opțiunea de a elimina orice permisiuni suplimentare din respectiva copie, sau din orice parte a acesteia. (Permisunile suplimentare pot fi scrise în așa fel încât să solicite propria eliminare în anumite cazuri, atunci când modificați lucrarea). Puteți aplica permisiuni suplimentare materialului, acestea fiind adăugate de dvs. unei lucrări acoperite, pentru care dețineți sau puteți furniza o permisiune adecvată cu privire la drepturile de autor.

Independent de orice altă prevedere a prezentei Licențe, pentru materialul pe care îl adăugați unei lucrări acoperite, (dacă acest lucru este autorizat de către titularii drepturilor de autor asupra materialului) puteți adăuga la termenii prezentei Licențe următorii termeni:

- a) Renunțarea la garanție sau limitarea responsabilității, diferit față de termenii secțiunilor 15 și 16 ai prezentei Licențe; sau
- b) Solicitarea păstrării anumitor notificări legale rezonabile sau de atribuții ale autorului din cadrul respectivului material sau din cadrul Notificărilor Legale Adecvate afișate de către lucrarea ce le conține; sau
- c) Interzicerea denaturării originii materialului respectiv, sau solicitarea ca versiunile modificate ale respectivului material să fie marcate în moduri rezonabile ca fiind diferite de versiunea originală; sau
- d) Limitarea utilizării în scopuri de publicitate ale numelor licențiatorilor sau autorilor materialului; sau
- e) Refuzarea de a acorda drepturi conform legii mărcilor comerciale cu privire la folosirea unor denumiri comerciale, mărci comerciale sau mărcilor serviciu; sau
- f) Solicitarea plății de despăgubiri către licențiatorii și autorii materialului

respectiv, de către oricine transmite materialul (sau versiuni modificate ale acestuia) cu asumarea contractuală a răspunderii de către destinatar, pentru orice responsabilitate impusă în mod direct de către respectivele asumări contractuale licențiatorilor și autorilor respectivi.

Toți ceilalți termeni suplimentari nepermisivi se consideră că reprezintă „restricții suplimentare” în sensul secțiunii 10. Dacă Programul, așa cum l-ați primit, sau orice parte a acestuia, conține o notificare prin care se declară că este guvernat de către prezenta Licență, împreună cu un termen care reprezintă o restricție suplimentară, atunci aveți dreptul de a elimina termenul respectiv. Dacă un document de licențiere conține o restricție suplimentară, însă permite relicențierea sau transmiterea conform prezentei Licențe, aveți dreptul de a adăuga la o lucrare acoperită materiale guvernate de către termenii respectivului document de licențiere, cu condiția ca restricția suplimentară să nu supraviețuiască respectivei relicențieri sau transmiteri.

Dacă adăugați termeni unei lucrări acoperite în conformitate cu secțiunea de față, va trebui să adăugați, în fișierele-sursă relevante, o declarație cu privire la termenii suplimentari care se aplică respectivelor fișiere, sau o notificare indicând locul unde pot fi găsiți termenii aplicabili.

Termenii suplimentari, permisivi sau nepermisivi, pot fi elaborați sub forma unei licențe scrise separate, sau pot fi declarați ca excepții; exigențele de mai sus se aplică în oricare dintre cazuri.

8. Reziliere

Nu aveți dreptul de a propaga sau modifica o lucrare acoperită decât în situația în care acest lucru este stipulat în mod expres în cadrul prezentei Licențe. Orice încercare de a o propaga sau modifica în alt mod sunt nule, și vor rezilia în mod automat drepturile dvs. acordate conform prezentei Licențe (inclusiv orice licențe de brevet acordate conform celui de-al treilea paragraf al secțiunii 11).

Cu toate acestea, în cazul în care se încetează orice încălcare a prezentei Licențe, atunci licența dvs. din partea unui anumit titular al drepturilor de autor va fi restabilită (a) temporar, cu excepția și până la data la care titularul drepturilor de autor vă reziliază explicit și final licența, și (b) permanent, în situația în care titularul drepturilor de autor nu reușește, prin mijloace rezonabile, să vă informeze cu privire la încălcare cu 60 de zile ulterior încetării.

În plus, licența dvs. acordată de către un anumit titular de drepturi de autor este restabilită permanent dacă titularul drepturilor de autor vă notifică cu privire la încălcare prin mijloace rezonabile, în situația în care aceasta este prima dată când ați primit notificarea de încălcare a prezentei Licențe (pentru orice

lucrare) din partea respectivului titular de drepturi de autor, și dacă remediați încălcarea în interval de 30 de zile de la primirea notificării.

Rezilierea drepturilor dvs. conform prezentei secțiuni nu reziliază licențele părților care au primit copii sau drepturi din partea dvs. conform prezentei Licențe. Dacă drepturile dvs. au fost reziliate și nu au fost restabilite permanent, nu vă calificați pentru a primi noi licențe pentru același material, conform secțiunii 10.

9. Acceptarea nu este necesară pentru a deține copii

Nu este necesar să acceptați prezenta Licență în vederea primirii sau rulării unei copii ale Programului. Propagarea auxiliară a unei lucrări acoperite se produce numai ca și consecință a utilizării transmiției *peer-to-peer* pentru a primi o copie, drept pentru care nu necesită acceptare. Cu toate acestea, nimic altceva în afară de prezenta Licență nu vă acordă permisiunea de a propaga sau modifica orice lucrare acoperită. Aceste acțiuni încalcă drepturile de autor, în cazul în care nu acceptați prezenta Licență. Drept pentru care, prin modificarea sau propagarea unei lucrări acoperite, ați indicat acceptarea acestei Licențe pentru a face acest lucru.

10. Licențierea automată a destinatarilor ulteriori

Ori de câte ori transmiteți o lucrare acoperită, destinatarul primește automat o licență din partea licențiatorilor inițiali, pentru a rula, modifica și propaga lucrarea respectivă, cu respectarea termenilor prezentei Licențe. Nu sunteți responsabil să obligați terții să respecte termenii prezentei Licențe.

O „tranzacție de entitate” reprezintă o tranzacție prin care se transferă controlul unei organizații sau se transferă în mod substanțial toate activele uneia, sau prin care se subdivide o organizație, ori prin care fuzionează organizațiile. În situația în care propagarea unei lucrări acoperite are ca rezultat o tranzacție de entitate, fiecare parte a respectivei tranzacții care primește un exemplar al lucrării primește și toate licențele respectivei lucrări care au fost acordate predecesorului respectivei părți, în interesul pe care l-a avut sau l-ar putea transmite conform paragrafului anterior, plus un drept de posesiune asupra Sursei Corespondente a lucrării din partea predecesorului cu privire la interes, în situația în care predecesorul îl deține sau îl poate obține cu eforturi rezonabile.

Nu aveți dreptul de a impune restricții suplimentare cu privire la exercitarea drepturilor acordate sau afirmate conform prezentei Licențe. De exemplu, nu puteți aplica o taxă de licențiere, plata de redevențe sau alte costuri în vede-

rea exercitării drepturilor acordate conform prezentei Licențe, și nu aveți dreptul de a iniția proceduri de litigiu (inclusiv o contra-solicitare sau o contrapretenție în cadrul unui proces), pretinzând că orice revendicare de brevet este încălcată prin realizarea, folosirea, vânzarea, oferirea spre vânzare sau importul programului sau a oricăror părți ale acestuia.

11. Brevete

Un „colaborator” este un titular al drepturilor de autor care autorizează folosirea, conform prezentei Licențe, a programului sau a unei lucrări pe care se bazează Programul. Lucrarea astfel licențiată se numește „versiunea colaboratorului”.

„Revendicările esențiale de brevet” ale colaboratorului reprezintă toate revendicările de brevet deținute sau controlate de către colaborator, fie că acestea au fost deja dobândite sau au fost ulterior dobândite, care ar putea fi încălcate în orice fel, permise prin prezenta Licență, de a realiza, folosi sau vinde versiunile de colaborator, însă nu includ revendicări care ar putea fi încălcate numai ca și consecință a modificării ulterioare ale versiunii colaboratorului. În scopurile definiției de față, termenul de „control” include dreptul de a acorda sublicențe de brevet într-un mod prin care se respectă exigențele prezentei Licențe.

Fiecare colaborator vă acordă o licență de brevetare neexclusivă, internațională și de reproducere liberă, conform revendicărilor esențiale de brevet ale colaboratorului, în vederea realizării, utilizării, vinderii, oferirii spre vânzare, importului și rulării, modificării și propagării prin alte moduri, a conținutului versiunii sale de colaborator.

În următoarele trei paragrafe, o „licență de brevetare” reprezintă orice acord sau angajament expres, în orice fel sunt acestea denumite, de a nu pune în aplicare un brevet (cum ar fi o permisiune expresă de a pune în practică un brevet sau acord realizat pentru a nu deschide procedură judiciară de încălcare a brevetului). A „acorda” o astfel de licență de brevetare unei părți semnifică realizarea unui astfel de acord sau angajament de a nu pune în aplicare un brevet împotriva părții.

În situația în care transmiteți o lucrare acoperită, bazându-vă în cunoștință de cauză pe o licență de brevetare, iar Sursa Corespondentă a lucrării nu este disponibilă nimănui pentru copiere, gratuit și conform termenilor prezentei Licențe, printr-un server de rețea disponibil publicului larg sau prin mijloace accesibile imediat, atunci dvs. trebuie fie (1) să puneți la dispoziție Sursa Corespondentă, sau (2) să vă organizați în așa fel încât să vă lipsiți de beneficiul licenței de brevetare pentru această respectivă lucrare, sau (3) să vă organizați

într-un mod care respectă prevederile prezentei Lucrări, pentru a extinde licența de brevetare către destinatarii descendenți. „Să vă bazați în cunoștință de cauză“ semnifică faptul că aveți cunoștințe cu privire la faptul că, în afara licențierii de brevetare, dacă transferați lucrarea acoperită într-o țară, sau utilizarea destinatarului dvs. a lucrării acoperite într-o țară, s-ar încălca unul sau mai multe brevete identificabile în respectiva țară, despre care aveți motive să credeți că sunt valabile.

Dacă, ca urmare sau în legătură cu o singură tranzacție sau aranjament, transmiteți sau propagați prin procurarea transducerii unei lucrări acoperite, și acordați o licență de brevetare către unele dintre părți care primesc lucrarea acoperită, prin care îi autorizați pe aceștia să folosească, propage, modifice sau transmită o anumită copie a lucrării acoperite, atunci licența de brevetare acordată de dvs. se extinde în mod automat asupra tuturor destinatarilor lucrării respective și asupra lucrărilor bazate pe aceasta.

O licență de brevetare este „discriminatorie“ dacă aceasta nu include în scopul acoperirii sale, interzice exercitarea, sau este condiționată de neexercitarea unuia sau mai multor drepturi care sunt acordate în mod specific prin prezenta Licență. Nu puteți transmite o lucrare acoperită dacă sunteți parte într-un acord cu o terță parte care activează în domeniul distribuției de software, conform căruia realizați plăți către respectiva terță parte pe baza activității dvs. în transmiterea respectivei lucrări, și conform căruia respectiva terță parte acordă, către oricare parte care ar primi lucrarea acoperită din partea dvs., o licență de brevetare discriminatorie (a) în legătură cu copiile lucrării acoperite, furnizate de către dvs. (sau copii realizate din aceste copii), sau (b) în principal pentru și în legătură cu produse sau compilații specifice care includ lucrarea acoperită, cu excepția situației în care ați încheiat un acord, sau licența respectivă de brevetare a fost acordată înaintea datei de 28 martie 2007.

Nimic din cadrul prezentei Licențe nu poate fi interpretat ca excluzând sau limitând orice licență implicită sau alte apărări față de încălcare, ce vă pot altminteri fi disponibile conform legii aplicabile privind brevetele.

12. Nu puteți renunța la libertatea altora

În situația în care vi se impun condiții (fie prin decizie judecătorească, acord sau în alt mod) într-un mod care contrazice condițiile prezentei Licențe, acest lucru nu vă exonerează de respectarea condițiilor prezentei Licențe. În cazul în care nu puteți transmite o lucrare acoperită astfel încât să satisfaceți în mod simultan obligațiile dvs. conform prezentei Licențe și orice alte obligații pertinente, atunci nu o veți putea transmite deloc. De exemplu, dacă sunteți de acord cu niște termeni care vă obligă să primiți redevențe pentru transmiterea

mai departe de la cei către care transmiteți Programul, singurul mod în care ați putea respecta și termenii prezentei Licențe ar fi de a vă abține total de la transmiterea Programului.

13. Utilizarea împreună cu Licența publică generală GNU Affero

Independent de orice alte condiții ale acestei Licențe, dumneavoastră aveți permisiunea să atașați sau să combinați orice lucrare acoperită de/cu o lucrare sub licența versiunea 3 a Licenței generale publice GNU Affero într-o singură lucrare combinată și să trimiteți lucrarea rezultată.

Condițiile Licenței se vor aplica în continuare la partea care este lucrarea acoperită, dar cerințele speciale ale Licenței generale publice GNU Affero, capitolul 13, privitoare la interacțiunea printr-o rețea se vor aplica la combinația ca atare.

14. Versiuni revizuite ale acestei Licențe

Free Software Foundation poate să publice din când în când versiuni revizuite și/sau noi ale Licenței generale publice GNU Affero. Astfel de versiuni noi vor fi ca sens similare cu prezenta versiune, dar în detaliu, ele ar putea diferi, adresându-se unor noi probleme sau chestiuni (*N.T. spre exemplu servicii cloud sau de difuzare globală de tip content-delivery network*).

Fiecărei versiuni a Licenței i se atribuie un număr de versiune distinct. Dacă Programul specifică faptul că la el se aplică o anumită versiune numerotată a Licenței publice generale GNU „sau oricare versiune ulterioară”, atunci dumneavoastră aveți opțiunea să respectați termenii și condițiile fie a acelei versiuni numerotate, fie a unei versiuni ulterioare care a fost publicată de către Free Software Foundation. Dacă Programul nu specifică un anumit număr de versiune a Licenței generale publice GNU, puteți alege orice versiune publicată vreodată de către Free Software Foundation.

Dacă Programul specifică faptul că o procură poate decide care versiuni viitoare ale Licenței publice generale GNU pot fi utilizate, atunci acea declarație publică din procură, de acceptare a unei anumite versiuni, vă autorizează permanent să alegeți pentru Program respectiva versiune.

Versiunile ulterioare ale licenței vă pot oferi permisiuni suplimentare sau diferite. În orice caz, nu se vor impune niciunui autor sau deținător de drepturi de autor obligații suplimentare, ca rezultat al faptului că a ales să respecte o versiune mai nouă.

15. Declarație de garantare

NU EXISTĂ NICIO GARANȚIE PENTRU PROGRAM, ÎN MĂSURA PERMISĂ DE LEGEA APLICABILĂ. CU EXCEPȚIA FAPTULUI CÂND SE DECLARĂ ÎN SCRIS ALTCEVA, DEȚINĂTORII DE DREPTURI DE AUTOR ȘI/SAU ALTE PĂRȚI PUN LA DISPOZIȚIE PROGRAMUL „AȘA CUM ESTE” FĂRĂ NICIO GARANȚIE, FIE EXPRESĂ FIE IMPLICITĂ, INCLUSIV, DAR NELIMITAT LA GARANȚIILE IMPLICITE DE MERCANTILITATE ȘI DE ADECVARE PENTRU UN ANUMIT SCOP. ÎNTREGUL RISC PRIVITOR LA CALITATE ȘI LA PERFORMANȚELE PROGRAMULUI VA FI SUPORTAT DE CĂTRE DUMNEAVOASTRĂ. ÎN CAZUL ÎN CARE PROGRAMUL SE VA DOVEDI DEFECT, VEȚI SUPORTA TOATE COSTURILE NECESARE PENTRU REMEDIERE, REPARARE SAU CORECTARE.

16. Limitarea răspunderii

ÎN NICIUN CAZ, CU EXCEPȚIA CAZULUI CÂND ESTE CERUT DE LEGILE ÎN VIGOARE SAU A CAZULUI CÂND S-A CONVENIT ÎN SCRIS, NICIUN DEȚINĂTOR DE DREPTURI DE AUTOR, SAU ORICE ALTĂ PARTE CARE MODIFICĂ ȘI/SAU TRANSMITE PROGRAMUL CONFORM CELOR PERMISE MAI SUS, NU VA FI RĂSPUNZĂTOR FAȚĂ DE DUMNEAVOASTRĂ PENTRU DAUNE, INCLUSIV ORICE DAUNE GENERALE, SPECIALE, INCIDENTALE SAU IVITE CA URMARE A FAPTULUI UTILIZĂRII SAU INABILITĂȚII DE UTILIZARE A PROGRAMULUI (INCLUSIV, DAR NELIMITAT LA PIERDEREA DE DATE SAU LA DATE CARE AU FOST REDATE CA INEXACTE, SAU LA PIERDERI SUPORTATE DE CĂTRE DUMNEAVOASTRĂ SAU DE CĂTRE TERȚE PĂRȚI, SAU LA O EROARE A PROGRAMULUI, DE A OPERA CU ORICE ALTE PROGRAME), CHIAȚ DACĂ VREUN ASTFEL DE DEȚINĂTOR SAU O TERȚĂ PARTE AU FOST AVERTIZAȚI PRIVITOR LA POSIBILITATEA UNOR ASTFEL DE DAUNE.

17. Interpretarea capitolelor 15 și 16

În cazul în care declarația de garantare și limitarea răspunderii, menționate mai sus, nu vor avea efecte legale locale conform condițiilor din acestea, atunci instanțele de revizuire vor aplica legea locală care aproximează cât mai apropiat o renunțare absolută la orice răspundere civilă legat de Program, cu excepția cazului în care vreo garanție sau vreo asumare de răspundere însoțesc

o copie a Programului, contra unei taxe.

SFÂRȘITUL TERMENILOR ȘI CONDIȚIILOR

Cum să aplicați acești termeni la noul dumneavoastră Program

În cazul în care dezvoltați un nou program și dacă doriți să fie cât mai ușor de utilizat de către public, atunci cel mai bun mod în care puteți obține acest lucru este să îl concepeți ca software liber, pe care oricine îl poate redistribui și modifica, în aceste condiții.

Pentru a face acest lucru, atașați următoarele mențiuni la program. Este cel mai sigur să le atașați la începutul oricărei surse de fișier, pentru a declara cât mai eficient excluderea garanției; și fiecare fișier ar trebui să aibă cel puțin rândul de „copyright (drepturi de autor)” și o direcționare către locația unde se găsește mențiunea integrală.

<un rând care menționează numele programului și o scurtă descriere a ceea ce face acesta.> Copyright © <anul> <numele autorului>

Acest program este un software liber: dumneavoastră îl puteți redistribui și/sau modifica, în condițiile Licenței publice generale GNU, așa cum a fost aceasta publicată de către Free Software Foundation, fie versiunea 3 a acestei Licențe, fie (la alegerea dumneavoastră), orice versiune ulterioară.

Acest program este distribuit în speranța că va fi util, dar FĂRĂ NICIO GARANȚIE; chiar și fără garanția implicită de MERCANTILITATE sau de ADECVARE PENTRU UN ANUMIT SCOP. Vezi Licența publică generală GNU pentru mai multe detalii.

Trebuie ca dumneavoastră să fi primit o copie a Licenței publice generale GNU împreună cu acest program. Dacă nu, vezi <<https://www.gnu.org/licenses/>>.

Comenzile ipotetice „arată w” și „arată c” ar trebui să arate părțile adecvate ale Licenței publice generale. Desigur, comenzile programului dumneavoastră pot fi diferite; de pe o interfață GUI, dumneavoastră ar trebui să utilizați o „casetă despre”.

Ar trebui de asemenea ca angajatorul dumneavoastră (în cazul în care lucrați ca și programator) sau școala, dacă este cazul, să vă semneze o „renunțare la drepturile de autor” pentru program, dacă este necesar.

Pentru mai multe informații în acest sens și despre cum se aplică sau se respectă GNU GPL, vezi <<https://www.gnu.org/licenses/>>.

Licența publică generală GNU nu permite încorporarea programului dumneavoastră în programe cu drept de proprietate. În cazul în care programul dumneavoastră este o bibliotecă de subrutină, ar trebui să considerați mai util să

permiteți aplicațiilor cu drept de proprietate să acceseze biblioteca. Dacă doriți să faceți acest lucru, utilizați Licența GNU publică generală redusă, în locul acestei Licențe. Dar mai întâi, vă rugăm să citiți

<<https://www.gnu.org/licenses/why-not-lgpl.html>>.

A6. LICENȚA GNU² PENTRU DOCUMENTAȚIE LIBERĂ

Versiunea 1.3, 3 noiembrie 2008

Copyright © 2000, 2001, 2002, 2007, 2008 Free Software Foundation, Inc. <https://fsf.org/>

Se permite oricui să copieze și să distribuie copii textuale ale acestui document de licență, dar nu se permit modificări ale acestuia.

0. PREAMBUL

Scopul acestei licențe este să facă un manual, un text de specialitate sau un alt document funcțional și util să fie „liber“ în sensul libertății de a asigura oricui libertatea efectivă de copiere și de redistribuire a respectivului document, cu sau fără modificarea acestuia, fie în scop comercial, fie în scop necomercial.

În al doilea rând, această licență asigură pentru autor și pentru editură un mod de obținere a recunoașterii pentru munca lor, în același timp nefiind considerați răspunzători pentru modificările făcute de alții.

Prezenta licență este un fel de „copyleft“, ceea ce înseamnă că lucrările care derivă din document, trebuie la rândul lor să fie libere, în același sens al termenului. Vine în completarea Licenței Publice Generale GNU, care este o licență de copyleft destinată software-ului liber.

Noi am elaborat această licență pentru a fi utilizată pentru manuale pentru software liber, pentru că software-ul liber necesită și documentație liberă: un program liber ar trebui să fie prevăzut cu manuale de instrucțiuni, care să ofere aceeași libertate ca și programul software. Dar această licență nu este limitată la manualele software; ea poate fi de asemenea utilizată pentru orice operă textuală, indiferent de subiectul acesteia și indiferent dacă a fost sau nu publicată sub formă tipărită. Noi recomandăm această licență în special pentru lucrări, a căror scop este instruirea sau oferirea de informații (*N.T. manuale tehnice, documentație inginerescă, cursuri*).

1. APLICABILITATE ȘI DEFINIȚII

Prezenta licență se aplică la orice manual sau text de alt gen, din orice domeniu, care conține o mențiune plasată de către deținătorul drepturilor de autor, în

² „GNU“ este un acronim recursiv inspirat de hoardele de antilope africane Gnu, care împreună sunt mai puternice decât Leul.

care se menționează că acesta poate fi distribuit în condițiile acestei licențe. O astfel de mențiune oferă o licență internațională, scutită de tantieme (taxe de licență, taxe de utilizare), pe o durată nelimitată, pentru utilizarea respectivei lucrări, în condițiile menționate în aceasta. „Documentul” se referă mai jos la orice astfel de manual sau de lucrare sub formă de text. Orice persoană din public este un titular de licență și ne adresăm acestuia cu „dumneavoastră”. Dumneavoastră acceptați această licență în cazul în care copiați, modificați sau distribuiți lucrarea, într-un mod care necesită permisiune sub legea drepturilor de autor.

O „Versiune modificată” a documentului înseamnă orice lucrare care conține Documentul sau o parte din acesta, fie copiată literal, fie cu modificări și/sau care a fost tradusă într-o altă limbă.

O „Secțiune secundară” este o anexă denumită, sau o parte de Document care precede textul propriu-zis, care se referă exclusiv la relația editorilor sau autorilor Documentului cu subiectul general (sau cu chestiuni care se referă la acesta) și care nu conține nimic care ar putea să privească direct acel subiect general. (Astfel, dacă Documentul este parțial un manual de matematică, atunci o Secțiune secundară ar putea să nu explice niciun fel de matematică.) Relația poate fi o chestiune de implicare istorică cu subiectul sau cu chestiuni legate de acesta, sau de poziție juridică, comercială, filozofică, etică sau politică, privitor la acestea.

„Secțiunile invariante” sunt anumite Secțiuni secundare, ale căror titluri sunt desemnate ca fiind cele ale unor Segmente invariante, în mențiunea care declară că Documentul a fost scos sub Licență. În cazul în care o parte nu se potrivește cu definiția de mai sus de Secundară, atunci aceasta nu poate fi considerată Invariantă. Un Document poate conține zero Secțiuni Invariante. În cazul în care un Document nu identifică Secțiuni Invariante, atunci înseamnă că acestea nu există.

„Textele de copertă” sunt anumite pasaje scurte din text, care sunt tipărite ca Texte pe coperta anterioară sau ca Texte pe coperta posterioară, în mențiunea care declară că Documentul a fost scos sub Licență. Un Text de pe coperta anterioară poate avea cel mult 5 cuvinte, iar un Text de pe coperta posterioară poate avea cel mult 25 de cuvinte.

O copie „Transparentă” a Documentului înseamnă o copie care poate fi citită de către un dispozitiv, reprezentată într-un format a cărui descriere este disponibilă publicului larg, care este adecvată pentru revizuirea documentului direct cu editoare generice de text sau (pentru imaginile compuse din pixeli), pentru programe generice de paint, sau (pentru imagini), cu unele editoare de imagini larg accesibile publicului, și care este adecvată pentru a fi introdusă în formatoare de text, sau spre traducere automată într-o multitudine de formate adecvate introducerii în formatoare de text. O copie elaborată într-un format de fișier dealtfel Transparent, a cărui marcaj, sau a cărui absență de marcaj, a fost

concepută ca să împiedice sau să descurajeze modificările ulterioare de către cititori, nu este Transparentă. Un format de imagine nu este Transparent, dacă este utilizat pentru orice cantitate substanțială de text. O copie care nu este „Transparentă” se numește „Opacă”.

Exemple de formate adecvate pentru copiile Transparente includ ASCII simplu fără marcaje, formatul Textinfo input, formatul LaTeX input, SGML sau XML care utilizează un DTD disponibil publicului, și HTML simplu conform standardului, PostScript sau PDF destinat modificării umane.

Exemple de formate pentru imagini transparente includ PNG, XCF și JPG. Formatele opace includ formate sub protecția proprietății, care pot fi citite și editate doar de către procesoare de text protejate ca proprietate, SGML sau XML pentru care DTD și/sau instrumentele de procesare nu sunt larg disponibile pentru public, și HTML-urile generate automat, PostScript sau PDF-uri produse de către alte procesoare de text, doar în scopuri de producere.

„Pagina titlu” înseamnă, pentru o carte tipărită, pagina-titlu ca atare, plus paginile care urmează acesteia, care sunt necesare pentru a ține legat, în mod lizibil, materialul care este necesar pentru această Licență, ca să apară în pagina titlu. Pentru lucrări în formate care nu au o pagină titlu ca atare, „Pagina titlu” înseamnă textul de lângă cea mai marcantă apariție a titlului lucrării, precedând începutul textului lucrării în sine.

„Editorul” înseamnă orice persoană sau entitate, care distribuie către public copii ale Documentului.

O secțiune „Intitulată XYZ” înseamnă o subunitate denumită a Documentului, a cărei titlu fie este exact XYZ, sau care conține XYZ în paranteze, urmat de un text care traduce XYZ într-o altă limbă. (Aici, XYZ înseamnă o denumire a unei anumite secțiuni menționată mai jos, cum ar fi „Confirmări”, „Dedicații”, „Avize”, sau „Istoric”). „A păstra titlul” unei asemenea secțiuni când modifici Documentul înseamnă că aceasta va rămâne o secțiune „Intitulată XYZ” conform acestei definiții.

Documentul poate include orice declarații de garantare, lângă mențiunea care declară că această Licență se aplică la Document. Aceste declarații de garantare sunt considerate ca fiind incluse prin referire la această Licență, dar numai privitor la garantările de neimplicare; orice altă implicație pe care ar putea-o avea aceste declarații de garantare este nulă și nu produce efecte asupra sensului acestei Licențe.

2. COPIERE TEXTUALĂ

Puteți copia și distribui Documentul în orice mediu, fie în mod comercial sau necomercial, în cazul în care această Licență, mențiunile de drepturi de

autor (copyright) și mențiunea de licență în care se declară că Licența se aplică la document, vor fi reproduse pe toate copiile și dacă dumneavoastră nu adăugați niciun fel de alte condiții la condițiile acestei Licențe. Se interzice utilizarea oricăror măsuri menite să obstrucționeze sau să controleze citirea sau copierea ulterioară a copiilor, pe care dumneavoastră le faceți sau le distribuiți. În orice caz, puteți accepta plăți pentru aceste copii. În cazul în care distribuiți un număr de copii suficient de mare, trebuie de asemenea să respectați condițiile din Capitolul 3.

Puteți de asemenea să împrumutați copiile, în aceleași condiții menționate mai sus, și puteți și să afișați copii în mod public.

3. COPIERE ÎN CANTITATE MARE

În cazul în care dumneavoastră publicați copii tipărite (sau copii în medii, care în mod uzual au coperte tipărite) ale Documentului, care însumează mai mult de 100 de exemplare, și dacă mențiunea de licență a Documentului necesită Texte de copertă, atunci dumneavoastră trebuie să atașați la aceste copii coperte pe care să fie trecut, în mod clar și lizibil, toate aceste Texte de copertă: textele de pe Coperta anterioară, pe coperta din față, iar textele de pe Coperta posterioară, pe coperta din spate. Ambele coperte trebuie de asemenea să vă identifice pe dumneavoastră în mod clar și lizibil, ca fiind editorul acestor copii. Coperta anterioară trebuie să prezinte titlul complet cu toate cuvintele din titlu la fel de marcante și de vizibile. În plus, dumneavoastră puteți adăuga și alt material pe coperte. Copierea cu modificări limitate la coperte poate fi considerată în alte privințe ca o copiere literală, atât timp cât se respectă titlul documentului și se satisfac aceste condiții.

În cazul în care textele necesare pentru fiecare copertă sunt prea voluminoase pentru a încăpea în mod lizibil, dumneavoastră trebuie să amplasați primele enumerate (atâtea, câte se potrivesc în mod rezonabil) pe coperta în sine și să continuați cu următoarele pe paginile adiacente.

În cazul în care publicați sau distribuiți copii Opace ale Documentului, care în total însumează peste 100 de exemplare, atunci fie trebuie să includeți o copie Transparentă lizibilă pe dispozitive împreună cu fiecare copie Opacă, fie trebuie să menționați în fiecare copie Opacă sau împreună cu aceasta o locație de Internet, de la care publicul larg care utilizează Internetul, utilizând protocoale de rețea standard pentru public, va avea acces să descarce o copie complet Transparentă a Documentului, a materialului la liber sau adăugat. Dacă faceți uz de ultima opțiune, trebuie să urmați etape foarte prudente, atunci când veți începe să distribuiți copii Opace în cantitate mare, pentru a vă asigura că această copie Transparentă va rămâne totuși accesibilă la locația declarată cel puțin

timp de încă un an după ultimul moment în care dumneavoastră ați distribuit către public o copie Opacă a acestei ediții (direct, sau prin agenții dumneavoastră sau prin comercianți en-detail).

Se recomandă, dar nu se solicită în mod imperativ, ca dumneavoastră să contactați autorii Documentului cu mult înainte de a redistribui orice număr mare de copii, pentru a le oferi acestora șansa să vă pună la dispoziție o versiune actualizată a Documentului.

4. MODIFICĂRI

Puteți copia și distribui o Versiune modificată a Documentului în condițiile capitolelor 2 și 3 de mai sus, cu condiția să scoateți Versiunea modificată doar sub această Licență, cu Versiunea modificată în locul Documentului, astfel acordând licența de distribuție și de modificare a Versiunii modificate către oricine, care posedă o copie a acesteia. În plus, dumneavoastră trebuie să faceți următoarele în Versiunea modificată:

- A. Să utilizați în Pagina titlu (și pe coperte, dacă există) un alt titlu decât cel al Documentului și decât cele ale versiunilor precedente (care, în cazul în care există, ar trebui să fie enumerate în secțiunea Istoric a Documentului). Puteți utiliza același titlu ca cel dintr-o versiune anterioară, dacă autorul original al acelei versiuni vă acordă permisiunea.
- B. Enumerați în Pagina titlu, în calitate de autori, una sau mai multe persoane sau entități responsabile cu autoratul modificărilor din Versiunea modificată, împreună cu cel puțin cinci dintre autorii principali ai Documentului (sau toți autorii principali ai acestuia, în cazul în care sunt mai puțin de cinci), cu excepția cazului în care aceștia v-au exonerat de această cerință.
- C. Declarați în Pagina titlu numele editorului Versiunii modificate, ca fiind editorul.
- D. Păstrați toate mențiunile de copyright ale Documentului.
- E. Adăugați o mențiune adecvată de copyright pentru modificările dumneavoastră, pe lângă celelalte mențiuni de copyright.
- F. Includeți, imediat după mențiunile de copyright, o mențiune de licență, care acordă publicului larg permisiunea să utilizeze Versiunea modificată în condițiile acestei Licențe, în forma indicată în Addendum-ul de mai jos.
- G. Păstrați în mențiune de licență enumerările complete ale Secțiunilor invariante și Textele de coperte cerute, menționate în mențiunea de licență pentru Document.
- H. Includeți o copie nemodificată a acestei Licențe.
- I. Păstrați secțiunea intitulată „Istoric“, Păstrați Titlul și adăugați la acesta o notă în care declarați cel puțin titlul, anul, noii autori și editorul Versiunii

modificate, așa cum sunt declarate în pagina titlu. În cazul în care nu există în Document un capitol intitulat „Istoric“, atunci creați unul, declarând titlul, anul, autorii și editorul Versiunii modificate, așa cum sunt declarate în pagina titlu, iar apoi adăugați o notă care să descrie Versiunea modificată, după cum s-a explicat în propoziția anterioară.

- J. Păstrați locația de Internet, dacă există, menționată în Document pentru accesul public la o copie Transparentă a Documentului, și de asemenea locațiile de internet menționate în Document pentru versiunile anterioare, pe care s-a bazat acesta. Acestea se pot plasa în capitolul „Istoric“. Puteți să omiteți o locație de Internet, pentru o lucrare care a fost publicată cu cel puțin patru ani anterior de Documentul în sine, sau dacă editorul original al versiunii la care se referă, vă acordă permisiunea în acest sens.

- K. Pentru orice secțiune intitulată „Recunoașteri“ sau „Dedicații“, Păstrați Titlul secțiunii și păstrați în secțiune întreaga esență și nuanțele fiecărei recunoașteri a colaboratorului publicației și/sau ale dedicațiilor menționate acolo.

- L. Păstrați toate Secțiunile invariante ale Documentului, indiferent de textul acestora și de titlurile lor. Numerele capitolelor, sau echivalentul acestora, nu sunt considerate ca făcând parte din titlurile secțiunilor.

- M. Ștergeți orice capitol intitulat „Avize“. Un astfel de capitol nu trebuie inclus în Versiunea modificată.

- N. Nu redenumiți niciun capitol existent care se intitulează „Avize“, sau care are un titlu conflictual cu orice Secțiune Invariantă.

- O. Păstrați orice Declarații de garantare.

În cazul în care Versiunea modificată include noi capitole de subiecte principale sau anexe care se consideră Secțiuni secundare și care nu conțin material copiat din Document, dumneavoastră puteți la libera latitudine să stabiliți ca unele din aceste secțiuni, sau toate, să fie invariante. Pentru a face acest lucru, adăugați titlurile acestora în lista Secțiunilor invariante, în Versiunea modificată a mențiunii de licență. Aceste titluri trebuie să fie diferite de orice alte titluri de secțiuni.

Puteți adăuga o secțiune numită „Avize“, în cazul în care aceasta nu conține nimic altceva decât avize pentru Versiunea dumneavoastră modificată, acordate de către diferite părți – de exemplu, declarații de recenzie ale unor somități, sau despre faptul că textul a fost aprobat de către o organizație, ca definiție autorizată a unui standard.

Puteți adăuga în Versiunea modificată un pasaj de până la cinci cuvinte ca Text de copertă anterioară și un pasaj de până la 25 de cuvinte ca Text de copertă posterioară, la sfârșitul listei de Texte de copertă. Un singur pasaj de Text de Copertă din față și un singur Text de Copertă posterioară pot fi

adăugate de către orice entitate (sau prin aranjamente făcute de către orice entitate). În cazul în care Documentul deja conține un text de copertă pentru aceeași copertă, adăugat anterior de către dumneavoastră, sau printr-un aranjament efectuat de către aceeași entitate în numele căreia acționați, atunci dumneavoastră nu puteți adăuga altul; dar îl puteți înlocui pe cel vechi, cu acordul explicit al editorului anterior, care l-a adăugat pe cel vechi.

Autorul/autorii și editorul/editorii Documentului nu acordă prin intermediul acestei Licențe avizul de utilizare a numelor lor pentru publicitate pentru o Versiune modificată, sau pentru a obține sau a implica avizarea oricărei Versiuni modificate.

5. COMBINARE DE DOCUMENTE

Puteți combina Documentul cu alte documente scoase sub această Licență, în condițiile stipulate în capitolul 4 de mai sus pentru versiuni modificate, cu condiția să includeți în combinație toate Secțiunile Invariante ale tuturor documentelor originale, nemodificate, și să le menționați ca și secțiuni invariante ale lucrării dumneavoastră combinate în mențiunea de licență și să păstrați toate Declarațiile acestora de Garantare.

Lucrarea combinată trebuie să conțină doar o singură copie a prezentei Licențe și mai multe Secțiuni Invariante identice pot fi înlocuite de o singură copie. În cazul în care există multiple Secțiuni invariante cu aceeași denumire dar cu conținuturi diferite, creați pentru fiecare astfel de secțiune un titlu unic, prin adăugarea la sfârșitul titlului, în paranteze, a numelui autorului original sau a editorului aceluia capitol dacă se cunoaște, sau a unui număr unic în caz contrar. Faceți aceeași modificare și privitor la titlurile capitolelor din lista de Secțiuni Invariante din mențiunea de licență a lucrării combinate.

În combinație, dumneavoastră trebuie să combinați orice capitole intitulate „Istoric” din diferitele documente originale, formând un capitol intitulat „Istoric”; la fel, combinați orice capitole intitulate „Recunoașteri” și orice capitole intitulate „Dedicații”. Trebuie să ștergeți toate secțiunile intitulate „Avize”.

6. COLECȚII DE DOCUMENTE

Puteți face o colecție, formată din Document și din alte documente scoase sub această Licență și puteți înlocui copii individuale ale acestei Licențe din diferite documente cu o singură copie care să fie inclusă în colecție, cu condiția să respectați regulile acestei Licențe pentru copierea textuală a fiecărui document, în toate privințele.

Puteți extrage un singur document dintr-o astfel de colecție și îl puteți

distribui individual sub această Licență, cu condiția să inserați o copie a acestei Licențe în documentul extras și să respectați condițiile prezentei Licențe în toate celelalte privințe, privitor la copierea literală a acelui document.

7. AGREGARE CU LUCRĂRI INDEPENDENTE

O compilație a Documentului sau a unor lucrări derivate din acesta, cu alte documente sau lucrări separate și independente, într-un volum de stocare sau întrun mediu de distribuție, se numește o „agregare“, dacă copyright-ul care rezultă din compilație nu va fi utilizat pentru limitarea drepturilor legale ale utilizatorilor compilației, dincolo de cele permise de lucrările individuale.

Dacă Documentul se va include într-o agregare, prezenta Licență nu se va aplica asupra celorlalte lucrări din agregare, care la rândul lor nu sunt și ele lucrări derivate din Document.

Dacă cerința pentru Textul de copertă, din capitolul 3, se aplică la aceste copii ale Documentului sau dacă Documentul reprezintă mai puțin de jumătate din întregul agregat, Textele de copertă ale Documentului pot fi amplasate pe coperte care să împartă Documentul în cadrul agregatului, sau pe echivalentul electronic al copertelor, dacă Documentul este în format electronic. În caz contrar, acestea trebuie să apară pe coperte tipărite, care să cuprindă întregul agregat.

8. TRADUCERE

Traducerea este considerată un fel de modificare, astfel încât puteți distribui traduceri ale Documentului în condițiile din capitolul 4. Pentru înlocuirea Secțiunilor invariante cu traduceri, aveți nevoie de acorduri speciale de la deținătorii de drepturi de autor ale acestora, dar puteți include traduceri ale unor Secțiuni invariante, în plus la versiunile Invariante ale acestor Secțiuni. Puteți include o traducere a acestei Licențe și toate mențiunile de licență din Document și orice Declarații de garantare, cu condiția că veți include de asemenea și versiunea originală în limba engleză a acestei Licențe și versiunile originale ale acelor mențiuni și declarații. În caz de neconcordanțe între traducere și versiunea originală a acestei Licențe sau a unei notificări sau declarații de garantare, versiunea originală va prevala.

În cazul în care un capitol se intitulează „Recunoașteri“, „Dedicații“ sau „Istoric“, cerința (din secțiunea 4) de Păstrare a Titlului (secțiunea 1) va necesita în mod uzual modificarea titlului existent.

9. ÎNCETARE

Nu vi se permite copierea, modificarea, sublicențierea sau distribuirea Documentului, cu excepția cazului în care acest lucru este în mod expres stipulat în această Licență. Orice încercare de copiere, modificare, sublicențiere sau distribuire diferită va fi nulă și neavenită și va sista în mod automat drepturile dumneavoastră de sub această Licență.

În orice caz, dacă încetați orice încălcare a acestei Licențe, atunci licența dumneavoastră de la un anumit deținător de drepturi de autor va fi restabilită (a) temporar, cu excepția cazului și până în momentul când deținătorul de drepturi de autor vă va anula în mod explicit și definitiv licența și (b) permanent, în cazul în care deținătorul de drepturi de autor vă va notifica privitor la încălcare, prin mijloace rezonabile, cu până la 60 de zile după anularea licenței.

În afară de acestea, licența dumneavoastră de la un anumit deținător de drepturi de autor va fi reinstaurată permanent, dacă deținătorul de drepturi de autor vă va notifica privitor la încălcare prin mijloace rezonabile, dacă este prima dată când ați primit notificarea de încălcare a acestei Licențe (pentru orice lucrare) de la deținătorul de drepturi de autor și dacă dumneavoastră veți remedia încălcarea în până la 30 de zile de la primirea notificării.

Anularea drepturilor dumneavoastră din acest capitol nu anulează drepturile de licență ale părților care au primit copii sau drepturi de la dumneavoastră, sub această licență. Dacă drepturile dumneavoastră au fost anulate și nu au fost restabilite permanent, atunci achiziționarea unei copii a unor părți din material sau a întregului respectiv material nu vă va acorda drepturi de utilizare a acestuia.

10. REVIZUIRI ULTERIOARE ALE PREZENTEI LICENȚE

Free Software Foundation poate publica din când în când versiuni noi, revizuite ale Licenței GNU de documentație liberă. Astfel de noi versiuni vor fi ca sens similare prezentei versiuni, dar ar putea diferi în detaliu, spre adresarea la noi probleme sau chestiuni. Vezi <https://www.gnu.org/licenses/>.

Fiecărei versiuni ale Licenței i se atribuie un număr de versiune distinct. În cazul în care în Document se specifică faptul că o anumită versiune numerotată a acestei Licențe „sau oricare versiune ulterioară“ se aplică la el, atunci dumneavoastră aveți opțiunea să respectați termenii și condițiile fie a acelei versiuni menționate, fie a unei versiuni ulterioare care a fost publicată (nu sub formă de proiect) de către Free Software Foundation. În cazul în care în Document se specifică faptul că printr-o procură se poate decide, care anume versiune viitoare a acestei Licențe să se utilizeze, atunci acea declarație publică din

procură, de acceptare a unei anumite versiuni, vă autorizează permanent să alegeți pentru Document respectiva versiune.

11. RELICENȚIERE

„Site masiv de colaborare multi-autor“ (sau „Site MMC“) înseamnă orice server World Wide Web, care publică lucrări cu drepturi de autor și care de asemenea oferă facilități majore pentru oricine, pentru editarea acestor lucrări. O „wiki” publică, în care oricine poate să editeze, este un exemplu pentru un astfel de server. O „Colaborare masivă multi-autor“ (sau „MMC“) conținută în acel site înseamnă orice set de lucrări cu drepturi de autor, care se publică astfel pe un site MMC.

„CC-BY-SA“ înseamnă licența 3.0 Creative Commons Attribution-Share Alike, publicată de către Creative Commons Corporation, o corporație non-profit cu un punct de lucru principal în San Francisco, California, ca și viitoarele versiuni copyleft ale respectivei licențe, publicate de către aceeași organizație.

„Încorporare“ înseamnă publicarea sau republicarea Documentului, integral sau parțial, ca parte dintr-un alt Document.

O MMC este „eligibilă de relicențiere“ dacă este licențiată sub această Licență și dacă toate lucrările care au fost publicate prima dată sub această Licență în altă parte decât în acest MMC, iar apoi au fost încorporate integral sau parțial în MMC, (1) nu au avut texte de copertă sau secțiuni invariante, și (2) au fost prin urmare încorporate anterior de 1 noiembrie 2008.

Operatorul unui site MMC poate republica o MMC conținută în site sub CC-BY-SA pe același site oricând înainte de data de 1 august 2009, cu condiția ca MMC să fie eligibilă pentru relicențiere.

ADDENDUM: Cum să utilizați această licență pentru documentele dumneavoastră

Pentru ca să utilizați această Licență pentru un document pe care l-ați scris, includeți o copie a Licenței în document și amplasați imediat după paginătitled următoarea mențiune de copyright și licență:

COPYRIGHT © ANUL NUMELE DUMNEAVOASTRĂ.

Se acordă permisiunea să se copieze, să se distribuie și/sau să se modifice acest document, în condițiile Licenței GNU de documentație liberă, versiunea 1.3 sau orice versiune ulterioară publicată de către Free Software Foundation; fără Secțiuni Invariante, fără Texte de copertă anterioară și fără Texte de Copertă posterioară.

O copie a Licenței este inclusă în secțiunea intitulată „Licență GNU de documentație liberă“.

În cazul în care aveți Secțiuni Invariante, Texte de copertă anterioară și Texte de copertă posterioară, înlocuiți segmentul „cu --- Texte” cu acesta: cu Secțiunile invariante fiind ENUMERAȚI TITLURILE ACESTORA, cu Textele de pe Coperta anterioară fiind ENUMERAȚI și cu Textele de pe coperta posterioară fiind ENUMERAȚI.

În cazul în care aveți Secțiuni Invariante fără Texte de copertă, sau alte combinații dintre acestea, atunci mixați cele două alternative astfel, pentru a fi adecvate situației.

În cazul în care documentul dumneavoastră conține exemple importante de coduri de program, noi recomandăm publicarea acestor exemple în paralel cu alegerea dumneavoastră de licență de software liber, cum ar fi Licența GNU publică generală, pentru a permite utilizarea acestora în software-urile libere.

BIBLIOGRAFIE

- [1] *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediția Bartolomeu Anania, Editura IBMBOR București, 2001.
- [2] Cicero, *Despre supremul bine și supremul rău*, Editura Științifică, București, 1983.
- [3] Georg Wilhelm Friedrich Hegel, *Fenomenologia spiritului*, Editura Academica, București, 1965.
- [4] Aristotel, *Etica Nicomahică*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1988.
- [5] Aristotel, *Politica*, Editura Paideia, București, 2001.
- [6] Constantin Noica, *Cuvânt prevenitor*, în Platon, *Opere* vol.V, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
- [7] Platon, *Legile*, Editura IRI, București, 1995.
- [8] Platon, *Omul politic*, în *Opere* vol.VI, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.
- [9] Toma de Aquino, *Summo theologiae*, Editura Științifică, București, 1997.
- [10] Montesquieu, *Despre spiritul legilor*, Editura Antet, 2011.
- [11] Niccolo Machiavelli, *Principele*, Editura Minerva, București, 1994.
- [12] Rene Descartes, *Discurs asupra metodei*, Editura Gramar, 2018.
- [13] Jean Jacques Rousseau, *Discours sur l'origine et les fondements de l'inégalité parmi les hommes*, 1754.
- [14] Immanuel Kant, *Critica rațiunii pure*, Ed. Științifică, București, 1969.
- [15] Immanuel Kant, *Critica rațiunii practice*, Ed. Științifică, București, 1972.
- [16] Mircea Djuvara, *Eseuri de filosofie a dreptului*, Editura Trei, 1997.
- [17] Alvin Toffler, *Al treilea val*, Editura Politică, București, 1983.
- [18] Mario Bunge, *Știință și filosofie*, Editura Politică, 1984.
- [19] Galván, José María, *On Technoethics*, IEEE Robotics and Automation Magazine, vol. 10, no. 4 (December), pp. 58-63.
- [20] Bao, Z. & Xiang, K. (2006), *Digitalization and Global Ethics*, Ethics and Information Technology, 8: 41-47.
- [21] Luppigini, R., & Adell, R. (eds.) (2008), *Handbook of Research on Technoethics*, Hershey: Idea Group Publishing.
- [22] Puech, Michel (2013), *Ordinary technoethics*, International Journal of Technoethics 4 (2):36-45.
- [23] Puech, Michel (2016), *The Ethics of Ordinary Technology*, Routledge.
- [24] Mario Bunge (1975), *Towards a Technoethics*, *Philosophic Exchange*: Vol. 6: No. 1, Article 3.
- [25] Valeriu Capcelea, *Atribuția tehnoteicii la soluționarea problemelor morale*

- cu privire la raportul dintre om, tehnică și tehnologiile create de umanitate*, Tehnocop (I) 10, 2014.
- [26] Mihaly Csikszentmihalyi, *Flux: Psihologia fericirii*, Editura Humanitas, 2008.
- [27] Daniel. J Levitin, *The Organized Mind: Thinking Straight in the Age of Information Overload*, 2015.
- [28] Fermín Moscoso del Prado Martín, *The thermodynamics of human reaction times*, 2009.
- [29] Zimmermann M. (1986), *Neurophysiology of Sensory Systems*, In: Schmidt R.F. (eds) Fundamentals of Sensory Physiology. Springer Study Edition. Springer, Berlin, Heidelberg, https://doi.org/10.1007/978-3-642-82598-9_3.
- [30] J. Coopersmith, *Pornography, videotape and the Internet*, in IEEE Technology and Society Magazine, vol. 19, no. 1, pp. 27-34, Spring, 2000, doi: 10.1109/44.828561.
- [31] Raúl Rojas. 1998, *How to Make Zuse's Z3 a Universal Computer*, IEEE Ann. Hist. Comput. 20, 3 (July 1998), 51–54, DOI:<https://doi.org/10.1109/85.707574>
- [32] Till Zoppke and Raul Rojas, 2006, *The Virtual Life of ENIAC: Simulating the Operation of the First Electronic Computer*, IEEE Ann. Hist. Comput. 28, 2 (April 2006), 18–25. DOI:<https://doi.org/10.1109/MAHC.2006.40>.
- [33] R. Shanebrook, *Prohibiting nuclear weapons: Initiatives toward global nuclear disarmament*, IEEE Technology and Society Magazine, vol. 18, no. 2, pp. 25–31, Summer, 1999.
- [34] M. G. Michael and K. Michael, *Toward a State of Überveillance [Special Section Introduction]*, in IEEE Technology and Society Magazine, vol. 29, no. 2, pp. 9-16, Summer 2010, doi: 10.1109/MTS.2010.937024.
- [35] <https://moodle.org/> accesat 11 noiembrie 2020.
- [36] <https://jitsi.org/> accesat 11 noiembrie 2020.
- [37] <https://nextcloud.com/> accesat 09 ianuarie 2021.
- [38] *Codul de etică și conduită profesională al ACM versiunea 2018*, <https://ethics.acm.org/> accesat 9 ianuarie 2021.
- [39] <https://creativecommons.org/> accesat 11 noiembrie 2020.
- [40] *Ghid practic de îndrumare a Codului de Etică și deontologie profesională în Universitatea Politehnica București*, <https://upb.ro/wp-content/uploads/2020/04/GHID-COD-ETIC-varianta-2.pdf>.
(căutare cuvinte „site: upb.ro Ghid practic de îndrumare a Codului de Etică și deontologie profesională în Universitatea Politehnica București“).
- [41] Alexandru Pisoschi, Aurel Ardelean, *Introducere în metodologia cercetării științifice*, „Vasile Goldiș“ University Press Arad, 2005, pag. 162- 165.
- [42] *Ghid pentru identificarea plagiatului în lucrările științifice*,

- <https://research.gov.ro>, e-mail secretariat.cnecsdti@research.gov.ro, versiunea Noiembrie 2017 .
- [43] Nicolae Popa ș.a., *Filosofia dreptului. Marile curente*, Editura C.H.Beck, București, 2007
- [44] Petru Andea, *Noțiuni de știință și tehnologie*, Editura Mirton, Timișoara, 2013.
- [45] *Codul de etică și deontologie al UPT*.
- [46] *Codul Studiilor Universitare de Doctorat*, <https://www.edu.ro/>, accesat 10 ianuarie 2021.
- [47] *Regulamentul CNATDCU*, <https://www.edu.ro/>, accesat 10 ianuarie 2021.
- [48] *Regulamentul CEMU*, <https://www.edu.ro/>, accesat 10 ianuarie 2021.
- [49] Edward Snowden, *Dosar permanent*, Editura Nemira, 2019.
- [50] <https://fightthenewdrug.org/> accesat 18.01.2021.
- [51] Sergiu Ciocârlan, *Frumusețea sfinților*, Editura Egumenița, Galați, 2018.
- [52] Mutu (Boboc) Mihaela, *Tehnoetica utilizării resurselor regenerabile*, Editura Universității „Ștefan cel Mare“, Suceava, 2019.
- [53] *Hackers: Heroes of the Computer Revolution*, Dell Publishing Co., Inc., 1984.
- [54] <http://staff.cs.upt.ro/~gnu/>, traduceri autorizate licențe GNU, accesat 18.01.2021.
- [55] Lewis, M., *Surveying Instruments of Greece and Rome*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001, doi:10.1017/CBO9780511483035.
- [56] Greenwood, J.G. and Woodcroft, B., *The Pneumatics of Hero of Alexandria: From the Original Greek*, Taylor, Walton and Maberly, 1851.
- [57] Grillo, Francesco (2019) *Hero of Alexandria's Automata: a critical edition and translation, including a commentary on Book One*, PhD thesis, University of Glasgow.
- [58] V. Stângăciu, V. Opârlescu, P. Csereoka, R. D. Cioargă and M. V. Micea, *Scalable interconnected home automation system*, 2017 21st International Conference on System Theory, Control and Computing (ICSTCC), Sinaia, 2017, pp. 169-174, doi: 10.1109/ICSTCC.2017.8107029.
- [59] Raoul Chiesa, Ștefania Ducci, Silvio Ciappi, *Profiling Hackers: The Science of Criminal Profiling as Applied to the World of Hacking*, Taylor and Francis Ltd., Londra, 2008.
- [60] <https://joinmastodon.org> accesat 09.02.2021.
- [61] <https://joinmobilizon.org> accesat 09.02.2021.
- [62] <https://www.torproject.org> accesat 09.02.2021.

CUPRINS

Prefață	5
1. Introducere. Scurt istoric.....	7
2. Definiții. Abrevieri.....	10
3. Norme legislative	12
 PARTEA I – ETICA ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ	13
I.1. Principii de etică și integritate academică	15
I.2. Etica în cercetarea științifică.....	20
I.3. Abateri de la normele de etică și integritate academică	26
I.4. Incompatibilități.Conflikte de interese.Sanctiuni aplicabile.....	29
I.5. Măsurile instituționale pentru garantarea originalității lucrărilor de licență, master, doctorat, a articolelor științifice sau altor lucrări	33
I.6. Protecția proprietății intelectuale.....	43
I.7. Transparența în administrarea informațiilor și serviciilor publice prin mijloace electronice.....	58
I.8. Structuri instituționale și norme pentru asigurarea eticii și integrității academice	61
I.8.1. Consiliul de Etică și Management Universitar (CEMU)	61
I.8.2. Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării I.Tehnologice și Inovării (CNECSDTI)	64
I.8.3. Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU)	69
I.8.4. Comisiile de Etică	70
I.9. Codul de Etică și Deontologie al Universității Politehnica Timișoara	74
I.10. Comisia de Etică și Deontologie a Universității Politehnica Timișoara ..	84
 PARTEA II – TEHNOETICĂ	87
II.1. Introducere. Scurt istoric	89
II.2. Domeniul tehnocii	91
II.3. Elemente constitutive ale tehnocii.....	92
II.4. Domenii de aplicare a tehnocii.....	94
II.4.1 Domeniul hidroenergiei	95
II.4.2. Domeniul energiei eoliene	96

II.4.3. Domeniul energiei solare	97
II.4.4. Aplicații ale tehnoteicii în domeniul informaticii	97
II.4.4.1. Introducere.....	97
II.4.4.2. Considerente tehnoteice.....	98
II.4.4.3. Principii tehnoteice	100
II.4.4.4. Responsabilități profesionale ale specialiștilor din domeniul informaticii.....	104
II.4.4.5. Exemplu de politică de confidențialitate a datelor	110
ANEXE.....	116
A1. Prevederi legislative privind comportamentul etic	116
A2. Legea nr. 1/2011 – Legea Educației Naționale – extrase.....	118
A3. Legea 206/2004 privind buna conduită în cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și inovare.....	126
A4. Codul de etică și deontologie al Universității Politehnica Timișoara	130
A5. Licența GNU pentru publicul general	160
A6. Licența GNU pentru documentație liberă	178
BIBLIOGRAFIE.....	188

Editura POLITEHNICA

ISBN 978-606-35-0404-4

Dacă privim evoluția eticii de-a lungul secolelor și mileniilor, constatăm că principala preocupare a constituit-o analiza categoriilor de "bine" și de "rău". Considerând că este o datorie a școlii de a cultiva "binele" și de a învăța tinerii să cunoască și să combată "răul", s-a introdus în programa universitară cursul de "etică și integritate".

De asemenea, având în vedere particularitățile de pregătire a studenților într-o universitate tehnică, în principal a studenților din profilul electric, am considerat util să abordăm și probleme etice grupate sub denumirea de "tehnocetică", cu sublinierea că acestea are menirea de a construi o punte între curentele etice de sorginte non-tehnică și tehnologie.

Autorii